

OPLEIDINGEN I

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het **MINISTERIE VAN OORLOG**

Directeur: J. MOORMAN, Reserve Kolonel tit. der Grenadiers
Redactie: W. DEN TOOM, Commodore
B. KONING, Kolonel van de Generale Staf
E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf
J. G. J. VAN DER HULST, Majoor der Artillerie

Abonnement f3 per kwartaal. Buitenland f15 per jaar. Losse ex. f1.25. NADRUUK VERBODEN
MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders	150
Mededelingen van de Chef van de Generale Staf	151

Redactioneel gedeelte

Voorwoord, door Generaal-majoor H. M. G. J. Lentz, Inspecteur der Opleidingen	153
Tien jaren Hogere Krijgsschool, door E. R. d'Engelbronner, Kolonel van de Generale Staf, Directeur H.K.S.	154
De opleiding tot beroepsofficier van de Koninklijke Luchtmacht, door R. A. Sleeuw, Luitenant-kolonel, Vlieger-waarnemer	164
De infanterieschool en haar opleidingen, door S. K. Eijsenga, Kapitein der Infanterie	175
De opleiding bij de School Samenwerking Grondstrijdkrachten — Luchstrijdkrachten, door C. Klaui, Majoor der Infanterie, plv. cdt S.S.G.L.	186
De opleiding op de school M.I.D., door J. A. N. Wolterbeek, Kapitein der Infanterie	194
Nieuwe Uitgaven	152, 185
Uit de Buitenlandse Vakpers	200

DE MILITAIRE SPECTATOR, 125e Jaargang nr 4, 149—200, Den Haag, April 1956

OPLEIDINGEN I

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het MINISTERIE VAN OORLOG

Directeur: J. MOORMAN, Reserve Kolonel tit. der Grenadiers
Redactie: W. DEN TOOM, Commodore
B. KONING, Kolonel van de Generale Staf
E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf
J. G. J. VAN DER HULST, Majoor der Artillerie

Abonnement f3 per kwartaal. Buitenland f15 per jaar. Losse ex. f1.25. NADRUUK VERBODEN
MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders	150
Mededelingen van de Chef van de Generale Staf	151

Redactioneel gedeelte

Voorwoord, door Generaal-majoor H. M. G. J. Lentz, Inspecteur der Opleidingen	153
Tien jaren Hogere Krijgsschool, door E. R. d'Engelbronner, Kolonel van de Generale Staf, Directeur H.K.S.	154
De opleiding tot beroepsofficier van de Koninklijke Luchtmacht, door R. A. Sleeuw, Luitenant-kolonel, Vlieger-waarnemer	164
De infanterieschool en haar opleidingen, door S. K. Eijsenga, Kapitein der Infanterie	175
De opleiding bij de School Samenwerking Grondstrijdkrachten — Luchstrijdkrachten, door C. Klaui, Majoor der Infanterie, plv. cdt S.S.G.L.	186
De opleiding op de school M.I.D., door J. A. N. Wolterbeek, Kapitein der Infanterie	194
Nieuwe Uitgaven	152, 185
Uit de Buitenlandse Vakpers	200

DE MILITAIRE SPECTATOR, 125e Jaargang nr 4, 149—200, Den Haag, April 1956

Officiële Mededelingen van het MINISTERIE VAN OORLOG

UIT DE LANDMACHT- EN LUCHT- MACHTORDERS

LANDMACHTORDERS

Nr. 56024 — Sportcommissie Koninklijke Landmacht.

1. De Sportcommissie van de Koninklijke Landmacht zal bestaan uit drie leden, t.w.:
  - a. het Hoofd van het Bureau lichamelijke opvoeding en sport van de Inspectie der opleidingen;
  - b. de Commandant van de School voor militaire lichamelijke opvoeding;
  - c. de officier, belast met de lichamelijke opvoeding en de sport aan de Koninklijke militaire academie.Het Hoofd van het Bureau lichamelijke opvoeding en sport van de Inspectie der opleidingen treedt op als voorzitter.
2. De Sportcommissie van de Koninklijke Landmacht staat rechtstreeks onder de bevelen van de Inspecteur der opleidingen.
3. De Sportcommissie van de Koninklijke Landmacht heeft tot taak:
  - a. de Inspecteur der opleidingen van advies te dienen met betrekking tot de sportbeoefening — met uitzondering van de paardensport en de automobiel- en motorsport — en het houden van sportwedstrijden in de Koninklijke Landmacht.
  - b. de autoriteiten en commandanten der Koninklijke Landmacht desgevraagd van advies te dienen met betrekking tot door deze autoriteiten en commandanten georganiseerde wedstrijden;
  - c. het, na overleg met de Commissie internationale militaire sportwedstrijden en na daartoe van de Chef van de Generale Staf bekomen opdracht, organiseren van internationale sportwedstrijden, voor zover daaraan uitsluitend wordt deelgenomen door personeel van de Koninklijke Landmacht;
  - d. de Commissie internationale militaire sportwedstrijden, na daartoe van de Inspecteur der opleidingen verkregen toestemming, behulpzaam zijn bij de organisatie van internationale sportwedstrijden,

waarbij de drie krijgsmachtdelen betrokken zijn.

Nr 56025 — Instelling nieuwe dienstvakken bij de Koninklijke Landmacht.

Wijziging van Landmachtorder no. 55005; vermeld in De Mil. Sp. mrt '55, blz. 102).

Bij Koninklijk besluit van 12 oktober 1955, nr. 25 is het volgende bepaald:

Artikel 1

Artikel 2 van het K.B. van 12 oktober 1954, nr. 28 wordt vervangen door een nieuw artikel, luidende:

Artikel 2

Als hoofd van het dienstvak van de technische staf zal optreden de oudste of hoogste in rang van de officieren, ingedeeld bij het Directoraat Materieel Landmacht die in het bezit is van het brevet hogere technische bekwaamheid. Voor aangelegenheden, het dienstvak van de technische staf betreffende wordt het hoofd van dit dienstvak rechtstreeks onder de bevelen van de Chef van de Generale Staf gesteld.

Als hoofd van het dienstvak van de intendance staf en van het dienstvak van de geneeskundige troepen zullen respectievelijk optreden de Inspecteur der Intendance en de Inspecteur van de Geneeskundige Dienst der Koninklijke Landmacht.

Artikel 2

In de tweede zinsnede van artikel 3, worden de woorden „hogere intendance vorming”, vervangen door „hogere intendance bekwaamheid”.

Nr. 56029 — Groeten door militairen.

Ter wijziging van het Voorlopig Reglement op de Eerbewijzen en het Ceremonieel is bepaald, dat door vrouwelijke militairen beneden de rang van tweede luitenant (resp. beneden de rang van Hoofd Milva Geneeskundige Dienst der 4e klasse) ook de militaire groet moet worden gebracht aan alle in uniform geklede opperofficieren en hoofdofficieren van andere kunne behorende tot het eigen krijgsmachtdeel.

Nr. 56038 — Opleiding tot beroepsofficier.

Dit jaar zal wederom voor degenen die na 31 december 1934, doch vóór 1 januari 1940 zijn geboren, de gelegenheid worden geboden aan de Koninklijke mi-

litair academie te worden opgeleid tot beroepsofficier bij leger of luchtmacht, ongeacht of zij op het tijdstip van aanvang der opleiding (4 september 1956) al dan niet in werkelijke dienst zijn.

Bijzonderheden zijn vermeld in de „Bekendmaking Cadet bij de K.M.A. 1956”, welke tevens een opsomming bevat van de eisen waaraan moet worden voldaan om tot de officiersopleiding te worden toegelaten.

Belangstellenden kunnen deze bekendmaking rechtstreeks aanvragen bij de afdeling Personeelspubliciteit, Grote Marktstraat 40 te 's-GRAVENHAGE.

In werkelijke dienst zijnde militairen, die voor de opleiding tot beroepsofficier in aanmerking wensen te komen, kunnen volstaan met hiervan schriftelijk kennis te geven aan de Hoofddirecteur Personeel, Kalvermarkt 32 te 's-GRAVENHAGE.

Na ontvangst van deze kennisgeving zal aan de betrokken militair het gele aanmeldingsformulier met de verder nodige instructies worden toegezonden.

Nr. 55251.

Rectificatie. Zie De Mil. Sp. nov. '55, blz. 514. De laatste alinea van Landmachtorder nr. 55251 wordt vervangen door:

Het wordt met ingang van 1 september 1956 gedragen op de rechterbovenmouw van de veldblouse, de bovenkant zeven centimeter beneden de schouder-naad.

In deze beschikking worden onder „Territoriale Troepen” verstaan alle staven en troepen, welke volgens de vredesinstructie voor de Nederlandse Territoriale Bevelhebber onder de bevelen van deze autoriteit zijn gesteld.

LUCHTMACHTORDERS

Nr. 56519 — Groeten door militairen.

Als landmachtorder nr. 56029.

Nr. 56528 — Opleiding tot beroepsofficier.

Als landmachtorder nr. 56038.

Mededelingen van de CHEF VAN DE GENERALE STAF

1600 1e Opgave van wijzigingen op voorschrift nr 1600 (nieuw nr TH 11-57) „Zakboek Verbindingsdienst”.

2001-7 (nieuw nr 5-1/7). Verzameling van Genie-Technische Gegevens, deel 7 - Veldversterkingen.

3449 2e Opgave van wijzigingen en aanvullingen op voorsch. nr 3449 (nieuw nr VS 9-415) „Bediening enkele stuk van 40 mm AA MI”.

4001 2e Opgave van wijzigingen op boekwerk nr 4001 „Zakboek Herkenning” deel I - Vliegtuigen.

VS 2-1350-K1 Handboek voor de Soldaat der Geneeskundige Troepen. (Voor schr. nr 3306 vervalt hiermede).

TH 5-207 Coventry Victor Dieselmotor, type AD-1.

TH 5-208 1-Cylinder Armstrong, Siddeley Dieselmotor.

TH 5-212 Thiadens Diesel Tandemwals T-6 en Thiadens Diesel Driewielwals D-10.

TH 5-213 Draagbare kettingzaag, DOLMAR CL-100, benzinemotoraandrijving ca 90 cm., compleet met kist.

VS 7-600 Het Infanterieschietkamp Harskamp.

Dit voorschrift behandelt de Inrichting en het gebruik van het Infanterieschietkamp Harskamp en alles wat hiermede samenhangt.

De volgende publicaties vervallen bij het verschijnen van dit voorschrift:

a. het „Uittreksel uit het ontwerp voor het voorlopig voorschrift voor het Infanterieschietkamp”, in Februari 1949 door de Directeur der Infanterie uitgegeven onder nummer D1/118/10 REGL 13;

b. het „Uittreksel van de veiligheidsmaatregelen t.a.v. schietoefeningen in het Infanterieschietkamp te Harskamp”, in November 1953 door de Inspecteur der Infanterie uitgegeven.

VTH 11-154 Radio-installatie SCR-300-A en AN/VRC-3.

Beschrijving, bediening en 1e en 2e lijns onderhoud van de Radio-Installaties SCR-300-A en AN/VRC-3. (De Oefeningsaanwijzingen nr 150 en 154 zijn hiermede vervallen).

VTH 11-162 LF Versterker AM-65/GRC. Beschrijving, bediening en 1e en 2e echelons onderhoud van de LF Verster-

ker AM-65/GRC, behorende bij de Radio-installaties AM/GRC-5 en -6.

VR 44-71 Schietvoorschrift Lt Lua.

— Naam- en codelijst Hoofduitrustingsstukken Leger. Technische Dienst Materieel (Herziene uitgave Oct. '55).

— Naam- en codelijst Hoofduitrustingsstukken Leger. Genie Materieel (Herziene uitgave Dec. '55).

— Voorschrift „Reizen naar, in en uit het buitenland” gewijzigd bij LO 1956 nr 56022.

— Bijlage behorende bij „Grondslagen voor de individuele opleiding van dienstplichtigen (algemeen).

— 1e Opgave van wijzigingen en aanvullingen op „Lijst van kracht zijnde SNL's, TH's en TM's”.

VB/10/V-11 Verantw.bulletin (behorende bij 1326-V): Afvoer van afvalmateriaal van militaire kleermakers- en schoenmakerswerkplaatsen.

WANDPLATEN VLIEGTUIG-SILHOUETTEN, t.w.:

- nr 17362 Grumman Avenger
- nr 17363 Lockheed T-33, Shooting Star
- nr 17364 Piper Super Cub L-18
- nr 17365 S-55
- nr 17366 Gloster Meteor NF Mk-XI
- nr 17367 Hawker Hunter F Mk-1
- nr 17368 Fokker S-14, Mach-trainer
- nr 17369 MD-452 Mystère II
- nr 17370 Lockheed F-94C, Starfire
- nr 17371 Shackleton
- nr 17372 Republic F-84 Thunderstreak
- nr 17373 D.H.Can.Beaver
- nr 17374 Gloster Javelin GA-5
- nr 17375 Vickers Valiant
- nr 17376 MD-315 Flamant
- nr 17377 Antonov AN-2
- nr 17378 Type 35 (Tu-12c)
- nr 17379 Yak-23
- nr 17380 Nord 2501 Noratlas
- nr 17381 Mig-17

Wandplaat nr 22186. E.H.B.O. deel F, 2e druk (1e druk vervallen). (zie voorschrift nr 1100).

De legerleiding stelt er prijs op vast te stellen, dat het adverteren in dit tijdschrift uiteraard het verkrijgen van voorkeur voor leveranties aan de Koninklijke landmacht of aan de Koninklijke Luchtmacht niet kan inhouden.

Einde van de Officiële mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

Nieuwe Uitgave

MENSCHEN IM WELTRAUM, door Prof.

Dr Hermann Oberth, met een voorwoord van Dr W. Meyer-Cords, Ned. Vert. van J. C. P. Stuy. (5 ontwerpen, 56 schema's). Uitg. C. de Boer Jr., Amsterdam. Prijs f 8,50.

Dr Oberth heeft op het gebied van rakettenonderzoek door jarenlange praktische ervaring zijn sporen verdiend. Tezamen met Dr Wernher von Braun, met wie hij thans deel uitmaakt van het Bureau voor Raketten en Ruimtevaart van de Amerikaanse strijdkrachten, werkte hij aan de ontwikkeling van de V-2. Reeds eerder verschenen publicaties van zijn hand: „Die Rakete zu den Planetenräumen” (1923) en „Wege zur Raumschiffahrt”. (1929).

„Mensen in het Wereldruim” verdient wel bijzondere aandacht; ook voor de niet-ingewijde is het boek uitstekend te lezen en te begrijpen. De verschillende onderwerpen (Evolutie van de ruimtemens, Satelliet-raketten, De uitrusting van de ruimtevlieger, Het tussenstation in het wereldruim, De ruimtespiegel, Electriche ruimteschepen, De maan-

auto, De toekomst van de ruimtevaart) worden op duidelijke en wetenschappelijk verantwoorde wijze behandeld, terwijl in een speciaal aanhangsel nog eens op verschillende detailpunten wordt ingegaan waardoor het boek voor de wiskundig meer onderlegden nog aan waarde wint.

Daarbij wordt bovendien nimmer het verband tussen de technische en de physiologische mogelijkheden uit het oog verloren.

Juist nu vele ondeskundigen zich groepen voelen om te schrijven over ruimtevaart, vliegende schotels etc., komt dit boek van de ervaren insider op het juiste ogenblik.

Het feit dat een andere deskundige, i.c. het onlangs in functie getreden Hoofd van de Koninklijke Sterrewacht in Engeland, Dr Richard Wolley, blijkens zijn — door andere Britten scherp becriteerde — uitlatingen blijkbaar geen geloof hecht aan de mogelijkheden van de ruimtevaart, maakt het lezen van Oberth's bijdrage des te interessanter.

dT.

Voorwoord

Gaarne wil ik voldoen aan het verzoek om een voorwoord te schrijven ter inleiding van de nummers van *De Militaire Spectator*, speciaal op de opleiding gericht.

Als eerste punt zou ik willen stellen dat de opleidingen dienen te zijn gericht op de praktische bruikbaarheid van alle categorieën dienstplichtigen bij de parate onderdelen.

Een nauw contact tussen de Inspecteurs en Commandant 1e Legerkorps acht ik van het allergrootste belang, aangezien die commandant, op ervaring gegronde adviezen kan geven om de gebleken leemten in de opleiding aan te vullen.

In de grote verscheidenheid van de opleidingen is het mijn taak coördinerend en regelend op te treden, teneinde zowel te komen tot een eenheid van opvatting als tot een efficiënt gebruik van de ter beschikking staande opleidingsinstituten. Ondanks inspecties, controles, enz., die het verband met de opleidingseenheden onderhouden, is het echter niet mogelijk alles van achter het inspectiebureau te regelen.

Het is daarom de taak van de Inspecteurs en Commandanten van Wapens en Dienstvakken, alsmede van Commandanten van Scholen en Opleidingseenheden zelf, door middel van doorlopende controle en gepast initiatief, zorg te dragen voor een zo juist mogelijke en doeltreffende opleiding, hieronder tevens te begrijpen een efficiënt gebruik van het ter beschikking staande instructiematerieel. Een taak overigens, waarvoor zij ook volkomen verantwoordelijk zijn.

Van alle facetten, die de verschillende opleidingen bieden, wil ik speciaal de nadruk leggen op de algemene militaire vorming (basisopleiding en de opleiding tot geofend soldaat). Deze algemene militaire vorming heeft tot doel de burger, in een tijdvak van 3 maanden, op te leiden tot een soldaat met een zodanige graad van gevechtvaardigheid, dat hij zich op het gevechtveld kan handhaven. Deze gevechtvaardigheid is voor de man nodig ongeacht tot welk wapen of dienstvak hij behoort. Hieraan te voldoen is dus een gebiedende eis.

Is deze grondslag onvoldoende, dan zal hiervan bij elke verdere opleiding steeds zeer veel nadeel worden ondervonden. Als voorbeeld zou ik de schietopleiding willen stellen.

Zoals thans deze basis- en voortgezette individuele opleiding tot stand is gekomen, kan worden gezegd, dat een uitstekende opleidingsgang is bereikt, die een afdoend antwoord geeft op de vraag, hoe met de beschikbare instructeurs en middelen een burger tot een individueel gevechtssoldaat moet worden opgeleid.

In deze periode van opleiding dient de instructie volledig te zijn gericht op praktische beoefening van de voorgeschreven leerstof. Theorieën dienen tot het allernoodzakelijkste te worden beperkt.

Ik ben mij er volkomen van bewust, dat de opleidingen door een tekort aan instructeurs met moeilijkheden hebben te kampen. Door economisch gebruik van instructeurs en instructiemiddelen zullen echter vele moeilijkheden worden opgelost en kan veel worden bereikt.

H. M. G. J. LENTZ, Generaal-Majoor,
Inspecteur der Opleidingen.

Tien jaren Hogere Krijgsschool

door E. R. d'ENGELBRONNER, Kolonel van de Generale Staf,
Directeur H.K.S.

„Wij leven in een uiterst merkwaardige tijd; dagelijks rijzen nieuwe strijdvragen, openen zich andere gezichtspunten, van wier mogelijk ontstaan zij, die ons opvoedden, dikwijls geen vermoeden konden hebben.”

Bij de bestudering van de voorgeschiedenis van de Hogere Krijgsschool viel mijn oog op de hierboven gestelde zinsnede, in 1896 uitgesproken door het toenmalige hoofd van onderwijs aan de K.M.A., de Kapitein A. Hoozeboom, bij een voor de Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap gehouden voordracht over „Onderwijsbelangen”.

Deze zin, uitgesproken in een naar onze overtuiging zo uiterst rustige tijd, een tijd waarin iedereen werkelijk nog tijd had, biedt stof tot overdenking¹⁾. Het is immers wel zo, dat de kapitein Hoozeboom subjectief gezien, waarschijnlijk wel in een tijd leefde, even woelig en onberekenbaar als wij thans de onze menen te zijn. Deze wetenschap houdt in zoverre een troostende gedachte in en biedt ons de noodzakelijke rust en zekerheid, dat ook de voor ons soms zo vol feilen lijkende dingen wel in orde zullen komen, mits wij onverdroten en vol vertrouwen doorgaan op de nieuwe weg, die voor de Hogere Krijgsschool op 1 Mei 1946 — de datum van de heropening — werd ingeslagen.

Het is inderdaad een dikwijls smalle en kronkelige weg geweest, men behoeft daartoe slechts het wisselend aantal leerlingen te bezien, de soms vrij verschillende duur der cursussen Krijgskundige Studiën, de verscheidenheid der soorten cursussen, waarvan niet alle een blijvende plaats hebben gehad en tenslotte de moeilijkheden inzake de onderbrenging, welke overigens nog steeds niet zijn opgelost!

Maar het is wel zeker, dat deze smalle weg omhoog heeft geleid. Dit artikel moge er toe bijdragen zulks duidelijk te maken.

Na gedurende bijna 7 jaar te zijn gesloten geweest, werd de H.K.S. dan op 1 Mei 1946 — in bijzijn van de Minister van Oorlog en van de Chef van de Generale Staf — heropend in huize Oud-Clingendael te Wassenaar.²⁾

De opzet was aanvankelijk betrekkelijk summier, het aantal vaste

¹⁾ Ten tijde van de kapitein HOOZEBOOM ontstond ook (in 1891) de „Regeling voor de Hogere Krijgsschool”, vastgelegd en later vele malen gewijzigd bij K.B. Als annex is aan deze Regeling onder meer toegevoegd een bij Ministeriële aanschrijving goedgekeurd „Voorschrift op den Inwendigen Dienst bij de Hogere Krijgsschool”, waarin onder meer het zeer belangrijke artikel 8 over het „Tijdstip van aanvang der lessen”, luidende: „Voor de tijdstippen van den aanvang en het einde der lessen vastgesteld, wordt de aanwijzing gevolgd van de in het gebouw der Hogere Krijgsschool aanwezige klok. Deze tijdstippen worden op door de Directeur te bepalen wijze kenbaar gemaakt”. Dit is wel een van de weinige artikelen die ook nu zouden kunnen gelden; bovendien wellicht nog een zin uit artikel 9: „De officieren zijn verplicht alle voor hen vastgestelde lessen bij te wonen”. (Sic!) Het was wel een tijd met veel tijd!

²⁾ Het verdient vermelding, dat in het toenmalige Nederlands-Indië in het najaar 1940 een Hogere Krijgsschool is opgericht te Bandoeng, met cursussen voor Krijgs-

leraren werd bijvoorbeeld bepaald op 8³⁾, te weten 2 voor tactiek verbonden wapens en stafdienst, 3 voor respectievelijk artillerie, pantserwapens en luchtstrijdkrachten, één voor krijgsgeschiedenis, één voor versterkingskunst en één voor intendance.

De groei van de H.K.S. sedertdien is duidelijk af te meten, wanneer men weet, dat het aantal zg. vaste leraren (dus buiten de Directeur en het Hoofd onderwijs) thans organiek 17⁴⁾ bedraagt, te weten, 14 voor tactiek en stafdienst, één voor artillerie, één voor genie en één voor verbindingdienst. Ook het aantal civiele en militaire „buitenleraren” is aanzienlijk toegenomen.

Bij de heroprichting werd de H.K.S. behalve met de reeds vóór de oorlog geldende taak, nl. de vorming van toekomstige generale staf-officieren, ook belast met de verdere vorming van de hogere troepencommandanten. Daartoe zouden, behalve cursussen Krijgskundige Studiën (met een voorgenomen duur van twee jaar), ook cursussen voor aanstaande regimentscommandanten en cursussen voor aanstaande divisie-commandanten worden gehouden, met de duur van respectievelijk 3 en 6 maanden. De cursussen voor divisiecommandanten zijn echter naar mijn weten nooit gehouden.

De Krijgskundige Studiën

In tegenstelling tot het opleidings-programma van de vóór-oorlogse H.K.S., was dat van 1946 niet verder gericht dan op de vorming tot staf-officier in een divisie- en legerkorpsstaf. Om in de hierdoor ontstaande leemte te voorzien werd besloten aan staf-officieren die later zouden worden bestemd voor hogere functies bij het H.K.G.S., bij de Kwartiermeester-Generaal, bij het Kabinet van de Minister e.d. een aanvullende cursus te doen geven op bredere basis. Men dacht daarbij enerzijds aan detachering van deze officieren bij buitenlandse opleidingscentra, anderzijds is de hier bedoelde cursus onder de naam „A cursus” inderdaad tot begin 1951 gegeven op het H.K.G.S.

De Krijgskundige Studiën begonnen dus op een vrij smalle basis, hetgeen, gezien het grote tekort aan Generale Staf-officieren, verstandig was. Anderzijds moet het in 1946 en de daarop volgende jaren aanvankelijk ook wel heel moeilijk zijn geweest de te doceren stof te vergaren, aangezien men in Nederland in het algemeen niet over veel oorlogs-ervaring, dus ook niet over veel kennis van zaken kon beschikken.

Men moet dan ook respect hebben voor diegenen — bovendien zo weinig in aantal — die de H.K.S. in bedrijf hebben gesteld en deze al spoedig op een in die omstandigheden zeer behoorlijk peil hebben weten te brengen en te houden.

Eerst later, naarmate er wat meer armslag kwam, naarmate er leraren gevormd konden worden door abituriënten van de H.K.S. te zen-

---

kundige Studiën en voor Intendance Studiën voor het toenmalige K.N.I.L. Bedoeld was een tweejarige cursus; het oudste jaar had ruim 1 jaar studie achter de rug, het jongste jaar nauwelijks twee maanden, toen de Japanners op 8 December 1941 een spaak in het wiel staken en deze tijdelijke zusterinstelling moest worden gesloten. Weinigen zal het bekend zijn, dat ook van 1 Maart 1918 tot 1 Maart 1919 een (tijdelijke) leergang H.K.S. te Bandoeng werd gehouden.

³⁾ Hiervan 6 bij voorkeur afkomstig van de Generale Staf.

⁴⁾ Hiervan 15 afkomstig van de Generale Staf.

den naar buitenlandse krijgsscholen, naarmate ook de kennis waarmee nieuwe leerlingen op de H.K.S. kwamen, aanzienlijk toenam — zulks o.m. als gevolg van de oprichting en de verbetering van het gehalte van de wapenscholen — kon men meer gaan denken aan een verbreding van de leerstof, aan het invoeren van vakken als welsprekendheid, aan het vormen van syndicaten ter bestudering van een probleem en voor het opdoen van vergaderroutine, aan een grotere variëteit in opdrachten, aan grotere aantallen leerlingen enz. enz.

Het is thans zo, dat een tweejarige cursus aan de gang is, lopende van 1 Juni 1955 tot 1 Juni 1957. Beide cursusjaren beginnen op 1 Juni met een troependetachering⁵⁾ van enkele maanden; het theoretische gedeelte vangt aan op 1 October en omvat een ruime serie tactische oefeningen op de kaart en in het terrein, beginnende bij het bataljon, eindigend bij het legerkorps. Bovendien vakken als strategie en krijgsgeschiedenis, staatsleer, internationaal- en oorlogsrecht, begrotingstechniek, vreemde talen, militair-politieke aangelegenheden, bedrijfseconomie enz. Was er aanvankelijk nauwelijks voldoende tijd de leerlingen gereed te maken voor het werken in een divisie- of legerkorpsstaf, momenteel begint het mogelijk te worden hen óók te oriënteren op een eventuele tewerkstelling bij het Hoofdkwartier van de Generale Staf of bij het Basiscommando. De basis zal nog breder moeten worden — willen wij bij de nog steeds toenemende contacten met de civiele wereld, zo ambtelijk als niet ambtelijk —, goed voor den dag blijven komen. De tendens naar een driejarige cursus is er en niet ten onrechte!

Door de gehele geschiedenis van de H.K.S. heen, men leze hiervoor het in 1926 verschenen boekwerkje „Zestig jaren Hoger Militair Onderwijs” van de hand van de oud-Directeur van de H.K.S. kolonel W. E. van Dam van Isselt, heeft men over de duur van de cursus krijgskundige studiën gewemeld; doch steeds is men teruggekeerd tot de 3-jarige cursus. Hoeveel te meer zal dat *nu* noodzakelijk zijn, nu de oorlogvoering een zo uitermate ingewikkeld bedrijf is geworden, nu de bindingen met de civiele verdediging, nu een bondgenootschappelijk verband niet meer zijn weg te denken. Anderzijds zal het aantal leerlingen betrekkelijk hoog moeten blijven, wil men in de gelegenheid komen, gebrevetteerde officieren geregeld troependienst te laten verrichten. Want met een corps Generale Stafofficieren, dat de troep niet kent, is de Koninklijke Landmacht zeer zeker niet gediend!

Over de vraag of een 3-jarige cursus aan één stuk zou moeten worden gegeven, dan wel of men oudere G.S. officieren later voor een „herhalingscursus” zal moeten laten terugkeren valt uiteraard te praten.

Het doet overigens deugd, dat het aanbod van kandidaten voor het volgen van de Krijgskundige Studiën aanzienlijk is. Bij behandeling van de eveneens aan de H. K. S. gehouden cursus Staftechniek hoop ik hierop terug te komen, doch reeds hier lijkt het de plaats om te stellen, dat — wat dat betreft —, de situatie, wel aanzienlijk is verbeterd, indien men deze vergelijkt met die van vooroorlogse jaren. Toen kon bijv. — in het eerder genoemde boekje — van Dam van Isselt hoopvol, maar voorzichtig, verzuchten: „... er is grond voor de verwachting, dat de toeloop eindelijk zal worden, zoals gewenst, nl. dat het toel.-ex. jaarlijks

⁵⁾ Zoveel mogelijk bij een ander dan het eigen wapen.

I. Overzicht cursussen Krijgskundige Studiën

nr	data	duur maanden	aantallen cursisten afkomstig van:										toehoorders afkomstig van:					
			infanterie	artillerie	cavalerie	genie	verbindings- dienst	Kon. Mare- chaussee	intendance	mil. juridi- sche dienst	KLu	Totaal	KLu	Belgische Landmacht	TNI/RIS	overigen	Totaal	
1	1946-1947	14	8	4	2	1	-	-	-	-	-	1	16	-	-	-	-	-
2	1947-1948	13	7	4	2	1	-	-	-	-	-	1	15	-	1	-	-	1
3	1948-1949	13	5	4	2	2	-	-	-	-	-	1	14	-	-	-	-	-
4	1948-1950	16	11	4	-	-	1	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-
5	1949-1950	19	15	9	2	2	-	-	-	-	-	-	28	-	-	-	-	-
6	1950-1951	23	8	3	2	-	1	1	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-
7	1950-1952	23	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	2	2
8	1951-1953	20	9	3	2	-	-	-	1	-	-	-	15	-	-	2	-	2
9	1952-1954	17	17	5	1	-	-	-	3	-	-	-	26	-	-	2	-	2
10	1953-1954	9½	15	8	2	-	-	1	1	-	-	-	27	1	-	2	-	3
11	1954-1955	15	12	8	4	3	-	-	1	-	1	-	28	1	-	-	1	2
12	1955-1957	24	18	9	1	1	-	-	1	-	-	-	30	-	-	-	-	-
Totaal:			132	66	22	10	2	2	6	1	3	244	2	1	6	3	12	

Toelichtingen:

- cursisten van voormalig K.N.I.L. zijn inbegrepen.
- gemiddeld 65 % van het aantal toegelaten officieren is aan het einde der cursus aangewezen voor het volgen van een stage; verdeling over wapens en diensten: inf 62 %, art 70 %, cav 71 %, genie 60 %, int. 80 % (berekend t/m 11e cursus).
- tot dusverre is aan circa 95 % van het aantal stageaires naderhand het Generale Stafbrevet uitgereikt (berekend t/m 10e cursus).

gematigd concurrerend wordt voor de geslaagden". Er waren zelfs jaren, dat de opengestelde plaatsen bij gebrek aan aanbod niet konden worden vervuld!

Een ander belangrijk verschil met de H.K.S. van vóór 1940 is wel, dat momenteel zoveel meer aandacht wordt besteed aan het vak, dat men thans de naam „logistiek” geeft. Er wordt vrijwel geen oefening meer gehouden, of aan dit onderwerp is een ruime plaats ingeruimd. Eén van de voornaamste lessen van wereldoorlog II is dus zeker wel geleerd.

En nu ik toch aan het vergelijken ben, wil ik ook vermelden, dat het vak paardrijden jammer genoeg niet meer op het H.K.S.-programma prijkt; wel werden op 30 November 1955 aan officieren van de H.K.S. eerste prijzen uitgereikt voor de onder auspiciën van de M.C.A.M. gehouden gecombineerde team- en individuele jeeprit voor officieren, waarbij zowel de eerste prijs voor de teamrit als de eerste twee individuele prijzen bij leraren terecht kwamen. Dat de wijsheid en de zaligheid niet slechts in de papieren huist, hebben zij hiermede wel bewezen. Geregelde sportbeoefening is van belang, zowel voor het op peil houden van het fysiek, als ook ter ontspanning van de geest. Competities volleybal tussen leraren en klassen onderling, tegen de Luchtmacht-Stafschool en (soms) de Marine Stafschoon brengen de zo nodige afwisseling en stimuleren op hun wijze de samenwerking met de stafscholen der andere krijgsmachtdelen.

De cursus staftechniek

Deze cursus, in 1952 ingesteld, heeft een drieledig doel. In de eerste plaats bestaat hij om — in beginsel alle — beroepsofficieren met plm. 10 jaar dienst een aanzienlijke kennis staftechniek bij te brengen. Ten tweede is deze cursus, die 2½ maand duurt, in de plaats gekomen van het steeds aanvechtbare toelatingsexamen voor de krijgskundige studiën en dient dus als een zeef voor de eigenlijke krijgsschool. Ten slotte is de op de cursus staftechniek onderwezen stof van zodanige aard, dat bij de krijgskundige studiën daarop kon worden voortgebouwd.

Deze cursus (zie bijgaand overzicht) heeft een zeer belangrijke plaats verworven in de verdere vorming van de beroepsofficieren en er zeker toe bijgedragen, op snelle wijze de eenheid op het gebied van de toepassing van de stafdienst in de Koninklijke Landmacht te verbreiden. Bovendien heeft deze cursus ongetwijfeld ook stimulerend gewerkt op de animo zich voor de krijgskundige studiën op te geven. Tot dusverre werd circa de helft van het totaal aantal cursisten door de Chef van de Generale Staf toegelaten tot de Krijgskundige Studiën.

II. Overzicht cursussen Staftechniek

		cursisten afkomstig van:												
nr	data	infanterie	artillerie	cavalerie	genie	verbindings- dienst	technische dienst	aan- en af- voertroepen	intendance	mil. juridi- sche dienst	Kon. Mare- chaussee	KLu	Belgische Landmacht	Totaal
1	1/10-24/12-'52	10	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
2	5/1 -27/2 -'53	4	4	1	-	1	-	1	-	-	-	-	3	14
3	7/4 -11/6 -'53	8	2	2	-	1	-	-	1	1	-	-	-	15
4	4/6 -18/7 -'53	5	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	8
5	1/10-16/12-'53	17	4	3	2	1	-	2	-	-	-	-	-	29
6	4/3 -19/5 -'54	7	5	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	15
7	17/6 - 1/9 -'54	9	3	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	16
8	4/10-22/12-'54	17	7	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	30
9	13/1 - 6/4 -'55	19	8	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	30
10	2/6 -24/8 -'55	19	7	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	30
11	28/9 -22/12-'55	10	1	2	1	1	1	-	1	-	-	-	-	17
12	5/1 -28/3 -'56	18	4	1	2	2	-	-	3	-	-	-	-	30
Totaal:		143	52	14	11	10	2	4	6	1	2	1	3	249

Toelichtingen:

- De 4e cursus werd door 2 offn van de RIS als toevoorder gevolgd; dit was een applicatiecursus, aansluitend op een door de betrokken cursisten in België gevolgde cursus Staftechniek.
- Tot dusverre is in totaal circa 50% der cursisten Staftechniek door Chef G.S. aangewezen voor het volgen van de Krijgskundige Studiën.

De cursus in de tactiek der verbonden wapens voor Hoofdofficieren. (C-curs.)

Op 1 September 1947 werd de eerste van de als „Hindenburgcursus” bekend geworden cursussen voor Hoofdofficieren aan de H.K.S. geopend en sedertdien zijn deze vrij regelmatig — aangepast aan de behoefte — gehouden.

Hoewel uiteraard steeds het opdoen van kennis — vooral op het gebied van de tactiek der verbonden wapens — op de voorgrond heeft gestaan, lag aanvankelijk zeer de nadruk op de rapporten welke omtrent de cursisten aan het eind der cursus moesten worden uitgebracht, aangezien men in het algemeen niet tot kolonel kon worden bevorderd, indien men niet met vrucht deze C-cursus had doorlopen. Naderhand is deze eis komen te vervallen en in beginsel komen slechts „potentiële” kolonels⁶⁾ van de verschillende wapens en diensten deze cursus volgen, teneinde — alvorens kolonel te worden — zoveel mogelijk „au fait” te worden gebracht op het gebied van tactiek, logistiek en ook staftechniek.

III. Overzicht c-cursussen

nr	data	cursisten afkomstig van:										Toelichtingen	
		infanterie	artillerie	cavalerie	genie	verbindingsd.	techn. dienst	aan- en afvoer troepen	mil gnk dienst	Kon. Marech.	Totaal		
1	1/9 -'47 tot 1/12-'47	7	3	1	-	-	-	-	-	-	-	11	a. Bovendien werd de 2e cursus gevolgd door een hoofdofficier van de K.Lu.
2	1/3 -'48 tot 1/6 -'48	5	2	1	1	-	-	-	-	-	-	9	
3	1/11-'48 tot 1/2 -'49	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	4	
4	1/5 -'51 tot 30/8 -'51	3	3	2	1	-	-	1	1	1	1	12	b. De 6e cursus werd door twee officieren van de T.N.I. als toehoorder gevolgd.
5	2/1 -'52 tot 30/4 -'52	3	4	-	2	-	-	-	-	1	1	10	
6	5/1 -'53 tot 30/4 -'53	8	3	-	-	1	-	-	-	-	-	12	
7	7/1 -'54 tot 7/4 -'54	7	2	-	1	1	-	-	-	-	-	11	
8	2/2 -'56 tot 31/5 -'56	7	2	-	1	-	-	1	2	-	-	13	
Totaal:		42	20	4	6	2	1	2	3	2	2	82	

Bij deze cursus wordt een vrij groot aantal oefeningen in tactiek (logistiek) en stafdienst op de kaart, als ook in het terrein — gehouden, beginnende bij het bataljon infanterie en eindigende bij de divisie. Verder worden naast de vakken tactiek, logistiek, staftechniek, verbindingsdienst, genie, artillerie, luchtdoelartillerie enz., nog een aantal uren besteed aan zg. bijzondere onderwerpen, zoals legervorming, mobilisatievoorbereiding, territoriale verdediging, militair gezag, militair-politieke en NATO-aangelegenheden, terwijl uiteraard thans ook een aanzienlijk aantal uren is uitgetrokken voor de behandeling van allerlei aspecten van de atoomoorlogvoering.

Het wordt door de leraren in het algemeen zeer gewaardeerd, wanneer de cursisten afkomstig zijn van zo veel mogelijk verschillende wapens en diensten. Hoewel sommige cursisten aanvankelijk wellicht enige moeite hebben, leert de ervaring, dat óók officieren van de verbindingsdienst of van de technische dienst, dan wel militaire artsen de cursus zeker met vrucht kunnen volgen, terwijl een grote verscheidenheid in „afkomst” de discussies aanmerkelijk verlevendigt.

⁶⁾ De op 2 Februari 1956 aangevangen cursus wordt zelfs gevolgd door vijf kolonels, aangezien de aanvankelijk in 1955 voorziene cursus geen doorgang kon vinden. Ook gebrevetteerde officieren kunnen deze cursus volgen.

De cursus voor territoriale commandanten

Twee van deze cursussen (met een duur van 2½ maand) zijn tot dusverre gehouden. Het ligt niet in de lijn der verwachtingen, dat er ooit een derde zal volgen, aangezien alles er op wijst, dat in de toekomst tot de functie van territoriaal commandant (of bevelhebber) slechts officieren zullen worden geroepen, die of een B-cursus aan de betrokken wapenschool, of de C-cursus aan de H.K.S. zullen hebben gevolgd; mijns inziens bij voorkeur laatstgenoemde cursus, aangezien daàr ook aandacht kan worden besteed aan de territoriale verdediging en het militair gezag. Bovendien komen territoriale commandanten (bevelhebbers) dikwijls in aanmerking om een korte of normale cursus aan het Defensie Studiecentrum te volgen, alwaar zij worden ingeleid in de ook voor hun functie zo belangrijke aspecten van de civiele verdediging. Tenslotte zijn er thans ingewerkte territoriale staven, zodat een nieuw benoemde T.C. of T.B. zich gemakkelijker in zijn functie inwerkt.

IV. Cursussen Territoriale Commandanten

1. De eerste cursus werd gehouden van 1 October tot 25 December 1952 en werd gevolgd door in totaal 10 hoofdofficieren (waarvan 6 van de infanterie, 2 van de cavalerie, 2 van de artillerie).
2. De tweede cursus werd gehouden van 17 Juni tot 1 September 1954 en werd gevolgd door in totaal 7 hoofdofficieren (allen van de infanterie).

De cursus speciale stafofficieren

Deze cursus, waarvan er in 1954 eveneens twee zijn gehouden, had ten doel oudere officieren dan die normaal op de cursus staftechniek verschijnen, bijeen te brengen en hen in de geheimen van de stafdienst in te wijden. Dat wil eigenlijk zeggen, dat de theoretische kroon op hun dikwijls zeer te loven praktijkkennis werd gezet, aangezien zij in hoofdzaak afkomstig waren van staven van het legerkorps en aldaar een functie als speciale stafofficier vervullen. Zodoende is de aanvankelijke naam dezer „speciale cursus staftechniek” veranderd in „cursus speciale stafofficieren” en ook de inhoud is gaan afwijken van de normale cursus staftechniek, in zoverre, dat het aantal uren stafdienst met ongeveer 1/3 werd ingekrompen, in hoofdzaak ten gunste van het houden van enkele tactische oefeningen op de kaart. Officieren afkomstig van verschillende wapens en diensten (zie tabel V) hebben deze cursussen met veel enthousiasme en meestal ook met vrucht gevolgd, terwijl anderzijds hun grote praktijkkennis de docenten zeer ten goede is gekomen. Of derge-

V. Overzicht cursussen Speciale Staf-officieren

nr	cursus data	cursisten afkomstig van:									Totaal
		infanterie	genie	verbindings- dienst	technische dienst	aan- en af- voertroepen	intendance	Kon. Mare- chaussee	mil gnk dienst	mil. juridi- sche dienst	
1	4/3 —19/5 —'54	8	1	-	-	-	1	1	3	1	15
2	4/10—24/12—'54	4	-	1	2	1	1	1	2	1	13
Totaal:		12	1	1	2	1	2	2	5	2	28

lijke cursussen in de toekomst nog zullen worden gehouden, is de vraag. Ik zou haast zeggen: „het ras sterft uit”, in zoverre, dat in de toekomst waarschijnlijk voor de verschillende speciale staffuncties wel voldoende officieren beschikbaar zullen zijn, die een cursus aan een wapenschool en/of een cursus staftechniek dan wel een C-cursus hebben gevolgd.

Begin 1956 zou nog zulk een cursus worden gehouden, doch deze kon „wegens gebrek aan belangstelling” geen doorgang vinden.

Cursussen luchtsteun en voor Ground Liaison Officier (G.L.O.)

Ook dit zijn cursussen, die waarschijnlijk nooit meer aan de H.K.S. zullen worden gehouden, ditmaal echter om een andere reden: de oprichting van de (interservice)-School voor Samenwerking Grondstrijdkrachten-Luchtstrijdkrachten (S.S.G.L.) te Gilze Rijen. Overigens werden deze cursussen aan de H.K.S. ook reeds door interservice-samenwerking (KL/KLu) tot stand gebracht en de cursisten waren óók (zij het voor een klein deel) van de Koninklijke Luchtmacht afkomstig. De eerste cursus leidde uitsluitend G.L.O.'s op, van de tweede — in 1954 gehouden — was het eerste gedeelte tevens bestemd voor oudere troepenofficieren, teneinde deze een indruk te geven van de beginselen van de aan de grondstrijdkrachten te geven luchtsteun en van de daartoe benodigde organisatie, verbindingen etc. Thans dienen de officieren, aangewezen voor het volgen van de Krijgskundige Studiën, een cursus aan de S.S.G.L. te hebben gevolgd, alvorens zij per 1 Juni (dus bij de aanvang van het jongste studiejaar) bij de troep worden gedetacheerd.

VI. Cursussen voor G.L.O. (eq. luchtsteun)

1. De eerste cursus G.L.O. werd gehouden van 17 tot 29 September 1951 en werd gevolgd door 15 officieren van verschillende wapens en K.Lu.
2. De tweede cursus G.L.O. werd gehouden van 22 tot 29 Mei 1954 en werd gevolgd door 6 officieren (allen der infanterie); deze cursus sloot aan op een cursus Luchtsteun van 10 tot 22 Mei 1954, die werd gevolgd door in totaal 29 officieren van de infanterie en de artillerie.

Oriëntatiecursussen Atoomoorlogvoering

Deze cursussen, waarvan er in 1955 vijf werden gehouden en waarvan er in 1956 nog een zestal zijn geprojecteerd, hebben ten doel in de eerste plaats gebrevetteerde officieren en daarna enkele andere categorieën officieren enigermate op de hoogte te brengen van aangelegenheden, welke met het tactisch gebruik van atoomwapens verbandhouden. Voor zover thans te overzien, zijn deze cursussen uitermate nuttig, niet in het minst omdat gebrevetteerde officieren — dikwijls met een ruime en gevarieerde (soms ook internationale) ervaring — weer eens bijeenkomen en van gedachten kunnen wisselen, waarbij dikwijls de docenten — en dus de H.K.S. in haar geheel — zijde spinnen.

Hoe het zij, de „atoomcursussen” zijn van voorbijgaande aard, want zowel bij de krijgskundige studiën, als ook bij de C-cursus is de op de atoomcursus behandelde stof thans in het lesprogramma opgenomen, terwijl het anderzijds te verwachten is, dat de vele officieren, die de atoomcursussen hebben gevolgd of nog zullen volgen (daaronder zijn ook docenten aan de K.M.A., wapenscholen, SRO's enz.) het geleerde zullen uitdragen en verder zelf de weg zullen kunnen vinden in de doolhof van de omvangrijke vakliteratuur, welke over deze materie thans

reeds bestaat. Zodoende zullen afzonderlijke oriënterende atoomcursussen naar mijn mening in de nabije toekomst niet meer nodig zijn! Maar het is uiteraard niet ondenkbaar — gezien de snelle ontwikkeling der dingen — dat er spoedig weer eens een oriëntatiecursus op overeenkomstig of ander gebied zal moeten worden gehouden. Wil de H.K.S. haar taak verstaan, dan dient zij aan de spits van de militaire wetenschap te blijven.

Aan het begin van dit artikel heb ik gewezen op de uitbreiding welke de H.K.S. de afgelopen jaren heeft ondergaan — óók wanneer men haar vergelijkt met de vóóroorlogse Krijgsschool. Bleek deze uitbreiding enerzijds reeds uit de sterke toename van het aantal leraren en van de aantallen verschillende cursussen, óók het getal leerlingen nam aanzienlijk toe. Haalde dit aanvankelijk meestal de 30 niet (hierbij alle cursussen die tegelijk „draaien” bezien), thans zijn er jaarlijks van 1 October tot 1 Juni gemiddeld steeds een 90-tal cursisten aanwezig! Derhalve het 3-voudige!

Deze uitbreiding stemt enerzijds natuurlijk tot verheugenis, omdat daaruit blijkt, dat er een steeds toenemende behoefte is aan verdieping van de kennis der krijgswetenschappen en alles wat daarmee verband houdt; anderzijds zijn aan die uitbreiding ook wel nadelen verbonden en het lijkt mij goed, die toch ook te laten zien.

Allereerst is daar een verschil in sfeer! Want het gezegde „hoe meer zielen, hoe meer vreugd” gaat bij een onderwijsinstelling als de H.K.S. niet op! De grote klassen noopten reeds herhaaldelijk tot splitsing in parallel-klassen, zodat bv. tactische oefeningen op de kaart en die in het terrein in twee klassen door twee verschillende leraren moeten worden gegeven. Dit betekent, dat de voorbereidingen voor dergelijke oefeningen zeer nauwkeurig dienen te worden getroffen en bijvoorbeeld de zg. schooloplossingen in belang toenemen, wil men althans voorkomen, dat in de ene klasse iets anders wordt verteld, dan in de andere.

Een inperking van de vrijheid der leraren vloeit hier ongetwijfeld uit voort en er moet tegen de kwade gevolgen hiervan — vooral op het gebied van de toepassing der tactiek — worden gewaakt.

Het spreekt, dat het beoordelen der cursisten, en van hoeveel belang is dit, zowel voor de K.L. als voor betrokkenen, er niet gemakkelijker op geworden is. Te meer, wanneer men niet wil overgaan tot het systeem van „tests”, met alle daaraan klevende nadelen, althans bij niet-exacte vakken!

Een ander gevolg van de vrij snelle uitbreiding van de H.K.S. was te vinden in de omstandigheid, dat om te voorzien in de plotseling stijgende behoefte aan leraren — vooral ook voor de cursus staftechniek — enkele malen abiturienten H.K.S. onmiddellijk aansluitend op hun beëindiging der krijgskundige studiën als leraar „stafdienst” moesten worden aangehouden. De nadelen hiervan zijn evident: de overgang leerling-leraar te plotseling; geen bezinken van het zojuist zelf geleerde; te weinig „afstand” leraar-leerling; geen practijk als generale stafofficier; verschil leraren tactiek en stafdienst enerzijds en leraren stafdienst anderzijds. Hoe noodzakelijk en ook hoe juist evengenoemde maatregel ter voorziening in de behoefte aan leraren destijds is geweest, hoe goed de betrokkenen zich ook van hun taak mogen hebben gekwe-

ten, het stemt toch tot grote verheugenis, dat thans de situatie zodanig is veranderd dat er geen afzonderlijke leraren „stafdienst” meer bestaan, dat *alle* leraren „tactiek en stafdienst” nu meerouleren zowel bij de krijgskundige studiën, als ook bij de cursus staftechniek, dat ietwat oudere generale stafofficieren — na 1 of meer jaren praktische dienst — nu beschikbaar komen of reeds zijn gekomen ter aanvulling van het korps leraren aan de H.K.S. Hierdoor wordt enerzijds aan de te grote verjonging paal en perk gesteld, anderzijds veel kennis „buiten het boekje om” de H.K.S. binnengehaald, hetgeen de breedheid van het te geven onderwijs slechts ten goede kan komen.

Ik sprak reeds even over een verschil in sfeer, toen en nu, als gevolg van het toenemen van het aantal cursisten. Dit verschil werd nog aanzienlijk geaccentueerd door de verhuizing op 1 november 1951 van „Huize Oud-Clingendaal” te Wassenaar naar . . . „Gebouw E 3” van de Nieuwe Frederikkazerne te 's-Gravenhage, in welke gebouw ook het Defensie Studie Centrum (D.S.C.) en aanvankelijk de Luchtmacht Stafschool (L.S.S.) waren ondergebracht. De samenvoeging was verheugend, niet echter de onderbrenging in een kazerne — hoe betrekkelijk modern ook! Te meer, omdat gebouw E 3 — ook na de tijdelijke opheffing van de L.S.S. — niet groot genoeg bleek en de H.K.S. in nog twee andere gebouwen lokaliteiten moest veroveren, met alle daaraan klevende bezwaren. Ver gevorderde plannen voor een nieuw gebouw aan de Scheveningseweg, waarin behalve de H.K.S., ook het D.S.C. en wederom de L.S.S. zouden worden ondergebracht (tot veler grote spijt niet de Marine Stafschool) werden de bodem ingeslagen door een bouwstop. Het is van harte te hopen, dat nog spoedig wegen zullen kunnen worden gevonden om aan de Hogere Krijgsschool — *Nederlands hoogste militaire onderwijsinstelling!* — en aan de haar zo verwante stafschoolen van luchtmacht en marine — alsmede aan het Defensie Studie Centrum één passend en waardig gebouw te schenken. *Dat kan nooit te vroeg geschieden!*

In vogelvlucht heb ik getracht een beeld te geven van datgene wat de H.K.S. in de afgelopen 10 jaar heeft ervaren of heeft gedaan. Deze onderwijsinstelling heeft een grote invloed op de geest, op de geoefendheid, op de organisatie van de Koninklijke Landmacht, omdat nu eenmaal een groot deel van de officieren, vooral in hogere leidende functies, de H.K.S. passeert, hetzij voor het volgen van de krijgskundige studiën, hetzij voor het volgen van een C-cursus, hetzij — een trap lager — voor het volgen van een cursus staftechniek. Ook de indirecte invloed van deze „school” moet niet worden onderschat; er zijn vruchtbare contacten met de wapenscholen, KMA en SRO's; de directeur is tactisch adviseur van de Chef van de Generale Staf; verschillende leraren zijn medewerkers aan de Wetenschappelijke Jaarberichten van de Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschappen of publiceren in militaire vaktijdschriften; binnenkort zal een tactische reglementen-commissie worden ingesteld en aan de directeur van de H.K.S. worden toegevoegd. En zo zijn er nog meer zichtbare en onzichtbare draden, die van de H.K.S. uitgaan. Wellicht is er in 1958 — wanneer de H.K.S. haar 90-jarig bestaan viert — gelegenheid om hier wat dieper op in te gaan.

De opleiding tot beroepsofficier van de Koninklijke Luchtmacht

DE PROBLEMEN EN MOGELIJKE OPLOSSINGEN

door R. A. SLEEUW, *Luitenant-kolonel, Vlieger-waarnemer.*

De achtergrond van de problemen

Ter gelegenheid van de opening van de United States Air Force Academy op 11 Juli 1955 schreef het Amerikaanse maandblad „Air Force” in het Octobernummer:

The Air Force tradition has been blazed across the skies of only little more than half a century — blazed by men who had their feet on the ground but who had their minds and soaring hopes among the stars. Yes, the Air Force has its own tradition — a tradition of the future, that inventive restlessness which prods men beyond the satisfaction of what they have today and urges them onward toward greater tomorrows.

Dit onafgebroken zoeken naar iets beters heeft ook de Nederlandse luchtstrijdkrachten beziel. Het was geen zucht naar ongezond perfectionisme, maar een noodzaak. Een noodzaak, die Quincy Wright in het boek: „A Study of War” deed betogen:

The progress of science and invention and the rapid intercommunication of ideas and techniques have conspired to accelerate the speed of social change. While formerly a man might expect the technical and economical skills, the social and moral code, and the scheme of values which he received from his father to last through life, today each of these may change several times during a single life. Education must emphasize the processes of learning and living rather than traditional techniques and dogmas.

Vooraf in de luchtmacht heeft dit snelle ontwikkelingsproces plaats gevonden en heeft nog steeds plaats. Het is niet zonder spanningen verlopen. Externe en interne spanningen beheersen ook vandaag de luchtmacht. Groeipijnen noemde de Luitenant-Generaal Aler ze tijdens een interview naar aanleiding van een serie ongevallen. Ongevallen, die voor de leek onbegrijpelijk waren en toch verklaard moesten worden. Gebrek aan discipline, overmoed, onverantwoordelijkheid was het algemene gevoelen. Inderdaad, er waren enkele van dergelijke gevallen; ze zijn echter zwaar gestraft. Men realiseert zich echter niet dat een normale vlieger niet roekeloos met zijn leven omgaat. Dat ondanks de verliezen en tegenslagen altijd opnieuw anderen bereid waren en zijn om door te gaan. Bereid waren en zijn ondanks het gebrek aan „vastigheid”, ondanks tot spectaculaire hysterie opgeblazen ongelukken te geloven in de toekomst. Een toekomst, die wordt opgebouwd in een gemeenschap, die als zodanig nog geen deel uitmaakt van de traditionele of wel gevestigde belangen, mening en normen. Die veelal door de buitenwereld sceptisch zo niet negatief wordt gezien, totdat...? Totdat

deze buitenwereld begrijpt wat de luchtmacht is. Totdat zij begrijpt wat Sir Winston Churchill bedoelde met de woorden:

For good or ill, airpower today is the supreme expression of military power, and navies and armies however necessary, must accept a subordinate rank . . .

Deze liefde kan echter niet alleen van één kant komen. Ook de luchtmacht moet begrijpen wat haar plaats is in deze wereld. Ook zij moet zich realiseren, dat een erkenning van wat zij als haar rechtmatige plaats ziet, moet zijn gegrondvest in de normen van deze eveneens groeiende wereld. Zij moet zich realiseren, dat ook de carrière van de luchtmachtofficier begint met de eedsformule, die de ideële basis vormde voor generaties van even loyale, offervaardige en plichtsgetrouwe collega's van zee- en landmacht.

Het probleem is dus, dat de luchtmachtcadet van vandaag, dus de hoogste luchtmachtleider van morgen moet worden opgeleid om de in het verleden gegrondveste eed af te leggen met eerbied voor het verleden en het heden; met een traditie van de toekomst; met het besef dat het verwezenlijken van het luchtmachtideaal ongekende voldoening zal schenken, doch met vele tegenslagen gepaard zal gaan; dat wanbegrip en tegenwerking zijn taak zullen bemoeilijken; dat voor het afbreken van deze barrières veel kennis en kunde nodig is, doch dat het zonder karakter niet te realiseren is.

Dit is het probleem, dat in concrete opleidingsprogramma's moet worden uitgewerkt. Momenteel worden de luchtmachtcadetten reeds opgeleid. Deze opleiding vindt thans plaats aan de K.M.A., doch zal in de toekomst plaats vinden aan de op te richten luchtmachtacademie. Dit feit wordt in vele kringen betiteld met „ongezond separatisme”. Voor de anderen is het echter „vanzelfsprekend”.

Om zowel het opleidingsprogramma te schetsen, de achtergrond ervan duidelijk te tekenen en te pogen het „vanzelfsprekende” aanvaardbaar te maken, is moeilijk. In dit artikel zal worden getracht ondanks mijn subjectieve instelling een objectieve beredenering te geven van het opleidingsprogramma en de noodzaak voor een luchtmachtacademie. Niet zozeer om gelijk te hebben, doch als poging de wederzijdse standpunten dichter bijeen te brengen.

De opleidingsprogramma's

Specialisatie

Het zal duidelijk zijn, dat de H.B.S.'er of gymnasiast na een driejarige academie opleiding nog lang niet beschikt over de kennis, kunde en ervaring om een leidinggevende functie op hoog niveau te bekleden. Het mag nauwelijks van hem worden verwacht, dat hij voldoende vak-kennis bezit om één van de vele gespecialiseerde tweede-luitenants-functies op juiste wijze te vervullen. Een bewering, die wellicht vreemd klinkt indien wij ons rekenschap geven van het feit, dat een reserve-tweede-luitenant in veel kortere tijd wordt opgeleid en dan in een organieke functie geplaatst, wel voor zijn taak berekend geacht wordt.

De oplossing van dit schijnbare raadsel is overigens eenvoudig. De reserve-officier wordt opgeleid voor het vervullen van één tweede-luitenants-functie. Tot vlieger, gevechtsleider, verkeersleider, inlichtingen-

officier, verbindingsofficier (tactisch), materieelsofficier, administratief officier, luchtmachttroepen-officier, brandweerofficier of codeofficier, indien hij uitsluitend over een HBS of Gymnasium-opleiding beschikt. Voor meer vliegtuigtechnisch, electrotechnisch of electronisch gerichte officiersfuncties moet hij een gespecialiseerde vooropleiding hebben genoten, in casu de MTS. Hetzelfde geldt ten aanzien van officiersfuncties, waarvoor een volledige of gedeeltelijke academische scholing noodzakelijk is. Met andere woorden de reserve-officier wordt binnen het raam van een specialistisch en dus vrij „eng” arbeidsterrein geschikt gemaakt voor een leidinggevende functie op tamelijk laag niveau. Het opleidingsterrein is dus smal en betrekkelijk ondiep. Dit is mogelijk, daar de reserve-officier veelal vóór het verder beklimmen van de militair hiërarchische ladder weer met groot verlot vertrekt. Met andere woorden, de reserve-officiersopleiding kan sterk specialistisch worden gericht, daar hij zich niet behoeft te kunnen ontwikkelen tot „generalist” in luchtmachtverband.

De beroepsofficier moet dit wel. Het vereist een zg. brede basis. Deze brede basis is veelal de term, die men gebruikt voor een brede algemene kennis van het gehele luchtmachtbedrijf. Ze dient als de kiem voor de geschiktheid om in de toekomst de hogere en hoogste leidinggevende functies in de luchtmacht te vervullen. Deze functies zal de beroepsofficier echter eerst na verloop van een kleiner of groter aantal jaren kunnen bekleden. Begrijpelijk, want de veelzijdige kennis, kunde en ervaring welke hiervoor nodig zijn, kunnen moeilijk op de schoolbanken worden verkregen. Het is zelfs ongewenst ze alleen via een formele en theoretische opleiding alsmede nagebootste praktijk te verwerven. Wat gebeurt er namelijk?

Met het verstrijken van de jaren zullen nieuwe technische hulpmiddelen worden ingevoerd. Ook de gevolgde werkmethoden en procedures worden door nieuwere, meer doelmatige vervangen. Dit omschakelingsproces vindt in het algemeen in een hoog tempo plaats. Zo hoog zelfs, dat hetgeen bij de aanvang van de driejarige opleiding nieuw was, na afloop van deze periode geheel of gedeeltelijk is verouderd. Uiteraard zullen de wijzigingen ook hun weg moeten vinden in de opleidingsprogramma's. Met andere woorden reeds tijdens hun opleiding moeten de cadetten „bij” blijven. Of dit mogelijk is? Tot op zekere hoogte wel, doch nooit volledig. De leerstof is verdeeld over drie jaren. Sommige procedures moeten reeds in het jongste jaar worden onderwezen. Komen deze procedures in een later stadium te vervallen, dan zullen ze opnieuw moeten worden onderwezen. Het is echter een open vraag of de hiervoor benodigde tijd kan worden gevonden. Het overgaan op een nieuw spelalfabet is zonder meer te verwerken. Het doceren en verwerken van een nieuwe bevorderingswet en nieuwe pensioneringsregelingen, die in het laatste kwartaal van het oudste jaar uitkomen, nauwelijks. Het overgaan op een geheel nieuw verbindingssysteem of bevoorradingsstelsel, niet. Reden te over om, „voor wijziging vatbare” leerstof zo min mogelijk gedurende de academie-periode te onderwijzen. Met andere woorden, de specialisatie op de academie is in feite uit den boze. Ze zal na de academie moeten plaats vinden. Hieruit volgt, dat we dus moeten overgaan op generalisatie (uiteraard in de goede betekenis van het woord).

Generalisatie

Wat gaan we de cadet dan leren? Datgene wat hij nodig heeft als generaal? Zeker niet. We moeten hem die kennis bijbrengen, die onontbeerlijk is om een tweede-luitenants-functie naar behoren te kunnen verrichten, zonder hierbij in diepgaande en enge specialistische paden te treden. Het moet dus iets zijn, dat elke tweede-luitenant nodig heeft, doch tevens zij waarde voor later behouden, dus toch wel voor het generaalschap. Het zijn dus blijvende waarden, die hij moet verwerven. Laten we er eens enkele opnoemen om houvast te krijgen. Hij moet in de eerste plaats „mens” zijn. Een mens in de militaire maatschappij, dus *gedisciplineerd* en tevens *gemeenschapsmens*. Dit laatste temeer, daar hij tevens deel uitmaakt van ons volk en als lid van dit volk in grotere gemeenschappen, de NATO en de V.N. leeft. Hij moet ook leiding kunnen geven, dus *leider* zijn. Hij is echter leider in een bijzondere maatschappij. In een organisatie, die met uiterste doelmatigheid en zuinigheid moet trachten een machtsapparaat op te bouwen, te doen functioneren en in stand te houden, teneinde de belangen van het volk te kunnen beveiligen. Hij moet hiervoor o.m. dienstplichtigen instrueren. Hij moet dus *instructeur* zijn. Hij moet personeel en materieel beheren. Hij moet dus ook *administrateur* zijn. Hij doet dit alles in dienst van de gemeenschap. Hij is haar *dienaar* en moet dit *loyaal* doen, *onbaatzuchtig* onder mogelijk gevaarvolle omstandigheden. Daarvoor heeft hij macht ter beschikking, de bureaucratische macht van het gezag. Hij mag hier echter niet a priori gebruik van maken, doch charismatische macht als basis van zijn leiderschap bezigen. Hij is dus *gezagsdrager* op een uitzonderlijke vertrouwenspositie. Zo uitzonderlijk, dat hij geroepen kan worden te straffen. Hij moet dus als *rechter* kunnen optreden. Niet onder het motto van „oog om oog en tand om tand”, doch als opvoedingsmaatregel. Hij is dus ook *opvoeder*.

In het opleidingsprogramma zijn deze aspecten verwerkt onder een drietal groepen van vakken. De militaire vormingsgroep, de algemene vormingsgroep en de vak-indoctrinatie. Dit laatste daar het niet mogelijk is het beoogde specifieke leiderschap op de cadet over te dragen zonder hem een blik te gunnen in het bedrijf zelve, haar componenten en hun functies, de wetenschappelijke grondslagen in exacte en abstracte zin van deze toepassingen alsmede van het daadwerkelijke gebruik van het machtsapparaat zelf. Dit alles echter niet met het doel veelzijdige specialisten of allesweters te kweken, doch slechts het rijp maken van de cadet voor specialisatie, verdere ontwikkeling door (zelf)-studie te stimuleren én de overgang van de academie naar het bedrijf, het acclimatisatie-proces, te bevorderen. Met andere woorden de generalisatie die wordt nagestreefd is een militaire wetenschappelijke basisopleiding, een soort-militair-academische propodeuse.

Het begrip militair-academische vorming

Wat is het begrip militair-academische vorming? Wat beogen we er mee? Met andere woorden kunnen we het doel van de cadettenopleiding omschrijven in een allesomvattende samenvatting van het voorafgaande betoog?

Het begrip academische vorming kan in algemene zin worden formuleerd als: „De mentale vorming tot een zelfstandig denkende per-

soonlijkheid, die zowel in staat is binnen het raam van zijn vakkennis, leiding te geven bij de logische oplossing van problemen en de uitvoering van de daaruit voortvloeiende werkzaamheden, als tot het in stand houden en uitdragen van de culturele waarden in de meest ruime zin."

Ditzelfde willen we realiseren in onze militaire opleiding, doch het „specialisatie-aspect" wordt er als het ware afgekapt. Niet alleen uit hoofde van het tevoren betoogde, doch om de nadruk te leggen op enkele andere aspecten:

- a. de mentale vorming tot een zelfstandig denkende persoonlijkheid;
- b. het leiderschap in luchtmachtverband;
- c. het in stand houden en uitdragen van de culturele waarden in de meest ruime zin.

Ongetwijfeld zult U zich afvragen: „Waarom?" Is zelfstandig denken verenigbaar met gehoorzaamheid? Werkt het niet het: „Maar ik vind..." in de hand? Het zelfstandig denken als uitwas is inderdaad in strijd met de gehoorzaamheid. Het leidt inderdaad tot beantwoorden van een opdracht of aanwijzing met een indisciplinaire vraag. Wat het echter in dit verband beoogt te zijn is de basis voor de zelfstandige uitvoering van een opdracht onder omstandigheden waar geen ruggespraak of ruggesteun mogelijk is. Een vlieger, die een opdracht moet uitvoeren, aan wie strikte radiostilte is opgelegd en onverwachte moeilijkheden ontmoet, kan niet vragen: „Wat moet ik nu doen?" Terugkeren betekent een „abortive mission" met de wrange nasmaak van dien. Om van het ongunstige morele effect op het grondpersoneel nog maar te zwijgen. Ach er zijn zoveel omstandigheden op te noemen waar ruggespraak niet mogelijk is. Waar positief, zelfstandig kunnen denken, leidt tot het juiste initiatief. Het leidt naar nieuwe wegen, het is de enige weg tot het realiseren van de toekomst.

Weet U wel „the tradition of the future".

Het houdt ook verband met het leiderschap in luchtmachtverband. Leiderschap, dat staat en valt met het geven van opdrachten die uitvoerbaar zijn in een maatschappij van specialisten. In een organisatie van denkende personen, die uit de aard van hun werk meestal dichter bij de zelfstandig werkende burger staan, dan bij de stramme militair. Die in de eerste plaats moeilijk controleerbaar en toch zo verantwoordelijk productief werk moeten verrichten, teneinde een klein aantal vliegers in staat te stellen te vechten. Die moeilijker te disciplineren zijn dan gevechtseenheden van de landstrijdkrachten. Die moeten blijven werken in een omgeving, welke ongetwijfeld een lonend doel vormt voor een atoombom. Die hun werk niet in de steek mogen laten. Die dus geen ontslag kunnen nemen. Die niet mogen staken en toch de kans hebben door een „slow-down" actie onnoemelijke schade aan het bedrijf toe te brengen. Die bijzonder gedisciplineerd moeten zijn, doch anders.

De jonge luchtmachtofficier is ook degene, die het meest direct contact heeft met deze categorie personen. Het grootste deel van de dienstplichtigen uit deze categorie zijn de geschoolde arbeiders en andere meer ontwikkelde werkkrachten uit de burgermaatschappij van de toekomst. Het is de potentiële middenlaag van ons volk. Via dergelijke contacten kan hij hun instelling ten opzichte van de cultuurwaarden van ons volk afbreken of opbouwen. Het zijn de waarden, die onze maatschappij

waard maken geleefd te worden. Verwording betekent maatschappelijke verzwakking. In stand houden en inhoud geven daarentegen, versterken de morele weerstandskracht van ons volk. Reden te over ook de jonge officier te vormen tot cultuurdrager. Zonder dit aspect van zijn vorming te accentueren zal hij nooit in staat zijn de hem toevertrouwde functie naar behoren te vervullen.

Verder vereist het officiersberoep een onzelfzuchtige loyaliteit en zelfdiscipline. In combinatie met de noodzaak voor doelbewust doch rechtvaardig leiderschap onder zelfs de meest enerverende omstandigheden is de persoonlijkheidsvorming dus primair. Een vormingsaspect dat onder „internaat” omstandigheden het best kan worden doorgevoerd.

De voorafgaande facetten komen echter moeilijk volledig tot hun recht indien de jonge luchtmachtofficier niet bovendien dusdanig fysiek is ontwikkeld, dat hij zware lichamelijke vermoeienissen kan doorstaan. In de militair-academische vorming moet dus een speciale plaats worden ingeruimd voor de fysieke ontwikkeling.

Als samenvatting van het vorengaande kan het doel van de militair-academische vorming tot KLu-beroepsofficier worden geformuleerd als:

De mentale en fysieke vorming tot een zelfstandig denkende persoonlijkheid, die na verdere specialistische vorming in staat zal zijn binnen het raam van zijn vakkennis onzelfzuchtige en doelbewuste doch tevens menselijke leiding te geven bij de logische oplossing van problemen, doch in het bijzonder bij het daaruit voortvloeiende werk, zijn ondergeschikten door zelfdiscipline, houding en voorbeeld weet te bezielen tot de meest loyale en zo nodig hoogste plichtsbetrachting ter verwezenlijking van de opgedragen taak.

Een zo gevormde tweede-luitenant zal dan de kiem in zich dragen tot zelfstandige ontwikkeling. Een ontwikkeling die wordt gestimuleerd door een dynamisch bedrijf, doch ook reeds in de jonge officier zelf aanwezig is.

Herinnert U zich nog „that inventive restlessness which prods men beyond the satisfaction of what they have today and urges them onward toward greater tomorrows”.

Het opleidingsraamwerk

Zoals reeds werd aangegeven is de leerstof in een driejarig programma verwerkt en over een drietal groepen verdeeld. De officiële benamingen hiervan zijn de militaire vormingsgroep, de vakopleiding en de algemene vorming. Een indeling, die echter niet tevens een scherpe scheidingslijn aangeeft. Integendeel, de verschillende vakken zijn complementair.

De militaire vorming

Direct na aankomst op de academie ontvangt de luchtmachtcadet zijn zg. *basisopleiding tot geoefend soldaat*. Een zeer rekbaar begrip en voor velerlei uitleg vatbaar. In elk geval dekken de KLu en KL opvattingen elkaar niet. De KL opvatting, die uitgaat van een ander einddoel, namelijk dat elke soldaat in geregelde verbanden moet kunnen vechten onder verschillende omstandigheden in uiteenlopende terreinen, stelt volkomen terecht hogere eisen aan „de geoefende soldaat”, dan de KLu.

De dienstplichtige recruit in KLu verband moet ook soldaat worden. Hij is echter niet bestemd voor vechtsoldaat, maar voor monteur, electricien, bankwerker, tijdschrijver, verkeersopleidingsassistent, kok enz. Zijn primaire taak is niet vechten, maar produceren in één van de grootste en meest ingewikkelde technische bedrijven van Nederland. In een eventueel grondverdedigingsgevecht heeft hij uitsluitend een verdedigende taak. Hij moet in een soort pelotons- en sectieverband in schuttersputten medewerken aan de nabijverdediging van zijn werkplaats. Tegen? Tegen infiltranten, vijfde colonne, saboteurs en luchtlandingen. Beveiliging tegen de eerste drie categorieën is volkomen begrijpelijk. Tegen de laatstgenoemde niet helemaal, want het betekent een krachtmeting tussen derde of nog mindere rangs „grondstrijdkrachten” tegen tenminste goede infanteristen. De oplossing is uiteraard meer mivo, doch er zijn ook andere meningen. Eén ervan staat bijvoorbeeld in „The Royal Air Force 1939-1945”, Deel II waar Hilary St. George Saunders naar aanleiding van de evacuatie van het R.A.F. personeel uit Java in Maart 1942 opmerkt:

In these attempts to send away as many skilled men as possible the Dutch gave but little help. They could not be brought to realize that our airmen were quite unpractised as soldiers and would be of far greater value playing their part of an aircrew or as technicians on the ground, ...

Dit voorbeeld om aan te geven, dat er ook andere meningen zijn. Meninge, die voortspruiten uit de primaire taak van elke luchtmacht, namelijk vechten in de lucht en produceren van vliegers op de grond. Het soldaat maken van de luchtmachtmilitair en dus ook van de luchtmachtcadet is dus een tussenphase naar een geheel ander doel. Het vormt een potentieel wrijvingspunt tijdens een gezamenlijke opleiding, tenzij de zwaarste van beide syllabi wordt gevolgd. Dat moet dan maar gebeuren kan men zeggen. Een toekomstig beroepsofficier moet beter geoefend zijn dan een dienstplichtige. En het is goed voor het wederzijdse begrip. Inderdaad, als de beschikbare tijd het toelaat en de desbetreffende cadetten een ABOZHIS llllll hebben. De tijd is er echter niet om én een zwaardere basisopleiding te geven én in de verdere academieperiode de verkregen vaardigheid op te voeren of zelfs bij te houden. Bovendien hebben niet alle cadetten een ABOZHIS llllll. Dus een reden om ze geen zwaardere basisopleiding te geven en dus een potentieel wrijvingspunt.

De vragen, die automatisch rijzen en derhalve beantwoord moeten worden zijn echter: „Waarom is de tijd er niet?” en „Waarom hebben niet alle cadetten een ABOZHIS llllll?” Het zal mogelijk in de loop van het verdere betoog duidelijk worden, en ik moge de beantwoording dan ook tot dat tijdstip laten rusten.

De basisopleiding wordt vervolgd met een over de rest van de drie jaar verdeelde *voortgezette opleiding tot pelotonscommandant in KLu-verband*. Dus tot pelotonscommandant van een peloton monteurs, of verplegingspersoneel, of administratief personeel in een statische verdedigingsfunctie. Hun voornaamste gevechtstaak is schieten. Heel goed schieten, want komt een tegenstander naderbij, dan is de minder geoefende luchtmachtmilitair „grondsoldaat” in het nadeel. Schietvaardigheid is de basis voor het overdragen van deze kunde. Schietvaardigheid,

die moet worden onderhouden gedurende de gehele opleidingsperiode. Dit eist een belangrijk deel van de tijd van de voortgezette opleiding op. Vliegbasisverdediging, dat zo veel omstreden onderwerp de rest. Het is een belangrijk vak, maar er zijn er meer. Totaal in lessen omgezet eist het in combinatie met de fysieke vorming, ruim een vijfde van alle beschikbare lessen.

Ook de militair lichamelijke opvoeding vormt een deel van de militaire vorming. Een „vak” dat eveneens over de drie jaren is verdeeld en momenteel in grote lijnen parallel loopt met het K.L.-programma. Een mogelijke afwijking van het bestaande programma is het vervangen van het schermonderricht door boks- en judo-instructie, daar schermen in de hedendaagse maatschappij minder praktische waarde heeft dan de twee laatstgenoemde zelfverdedigingssporten. Hierbij wordt in Amerikaanse kringen o.a. gedacht aan „escape-and-evasion” van afgeschoten vliegers.

De algemene vorming

De tweede hoofdgroep van vakken is slechts gedeeltelijk in het formele lesprogramma opgenomen. Met andere woorden er is een formeel gedeelte en een informeel. Chronologisch vangt het informele eerder aan dan het formele. Het *ontgroenen* valt namelijk samen met de basisopleiding. Deze fase van het cadettenleven is het begin van de informele algemene vorming. Een overigens zeer belangrijke fase, die aansluit bij een driejarige ontwikkelingsgang in de vorm van *klasseleiding, lezingen en (filmvoorstellingen in het kader van een studium generale, culturele excursies, gestimuleerde vrije-tijds-besteding in hobbyclubs (zoals vliegtuigmodellenbouw), in sportverenigingen (zoals zweefvliegen) en het corpsleven.*

Het formele deel van de persoonsvorming omvat de vakken *sociologie, economie en staatsinrichting* in een oriënterend gezamenlijk verband. In het opleidingsschema vallen deze vakken samen met de basisopleiding en de groentijd. Ze hebben ten doel de cadet te doen begrijpen, wat groepsverband is; welke samenbindende en ontwrichtende factoren hierbij optreden; waarom hij dit moet weten nu hij uit de gezinssfeer in de maatschappij is getreden; in een militaire maatschappij, een internaat, een corps waarin hij onontbeerlijke vriendschapsbanden voor het leven legt; waarin een ontwikkeling ligt naar een maatschappelijke functie met bureaucratische macht en charismatisch gezag; een ontwikkeling waarin hij van meet af aan bewust rekening moet houden met de economische wetmatigheden van het zelfstandige maatschappelijke leven; waarin hij moet leren begrijpen wat een volk is, waarom wettelijke regelingen zijn getroffen om het volk als staat tot een legale eenheid te maken; wat de grondwettelijke samenstelling is van de Nederlandse staat, die hij in een vertrouwenspositie zal dienen als officier en als burger. Kortom om hem wegwijst te maken in het doolhof van de moderne maatschappij en om het omschakelingsproces van schooljongen tot cadet te vereenvoudigen.

De algemene vorming wordt vervolgd met het vak *organisatieleer*, het waarom van wetenschappelijk berekende mensenmachines, hun kracht en hun feilen. Met de vakken *psychologie en paedagogie* om dieper te kunnen doordringen in de organisatieproblemen die worden ge-

doceerd als *bedrijfsleer* en de problemen van het leidinggeven en opvoeden in het vak *leiderschap*. Leiderschap in algemene zin, leiderschap in de werkplaats of op een bureau, leiderschap in de lucht. We zijn dan in het oudste jaar beland en gaan tevens de procedures behandelen, die het formele *militaire straf- en tuchtrecht* voorschrijft. Dit vak valt echter onder de vakopleiding, die eveneens een driejarige ontwikkelingsgang doorloopt, welke horizontaal en verticaal is geïntegreerd in de beide andere groepen van vakken.

De opleidingsrichtingen

De vakopleiding of vak-indoctrinatie kan worden verdeeld over een viertal subgroepen. Het zijn exacte, administratief/logistische, technische en krijgskundige vakken. Hierin treedt echter een differentiatie op, die parallel loopt met een viertal hoofdgroepen van specialisaties van luchtmachtofficieren. Specialisaties die mogelijk in de toekomst de dienstgroepen van de KLu zullen zijn. Deze scheiding in opleidingsrichtingen is:

- a. de vliegdienssten;
- b. de electronische dienssten
- c. de technische dienssten;
- d. de logistieke dienssten.

Dus toch specialisatie?

Naar aanleiding van de direct voorafgaande alinea's zal men zich afvragen in hoeverre deze gedeeltelijke specialisatie te rijmen is met het eerdere betoog betreffende de noodzaak voor generalisatie. Dus toch specialisatie zal men zeggen. En terecht. Want het is toch een vaststaand feit, dat gezien de veelal min of meer „enge” aanleg van de mens bij eenzijdige specialisatie eerder topprestaties zijn te verwachten dan bij een zg. brede opleiding, die deze realiteit niet erkent. Natuurlijke veelzijdigheid is schaars. De combinatie van geestelijke en fysieke veelzijdigheid nog schaarser. En zeker niet alle luchtmachtcadetten zijn dergelijke enkelingen. De gekozen oplossing is echter noch uitsluitend generalisatie, noch éénzijdige specialisatie, doch *gedeeltelijke specialisatie op een generalistische basis*. De reden voor dit compromis is betrekkelijk eenvoudig te verklaren.

In grote buitenlandse luchtmachten is het mogelijk als éénzijdige specialist een generaalsrang te bereiken. Uit de grote massa officieren-specialisten is betrekkelijk makkelijk het benodigde aantal generalisten te selecteren. Desondanks beginnen zij allen met een basisopleiding die generalistisch is gericht. Een basisopleiding, die echter ook een soort grootste gemene deler is van de vaktechnische specialisatie. De reden van dit gelijkrichten van opvattingen is in een specialistisch bedrijf bij uitstek als de luchtmacht, een noodzaak die licht over het hoofd wordt gezien. Tijdens hun carrière zullen de werkzaamheden namelijk uiteenlopende gedachtensferen veroorzaken. Een natuurlijke tendens, die door een gezamenlijke basis of vakindoctrinatie wordt tegengegaan. Moet deze band later worden gelegd, dan bestaat de mogelijkheid, dat men reeds te ver uiteen is gegroeid en werkelijke samenbundeling van krachten ter bereiking van een in één sfeer liggend einddoel moeilijk zo

niet onmogelijk wordt. Reden te over om ze in de voor vorming zo gunstig mogelijke periode te laten vallen. Dus tijdens de academie-tijd.

Ook in de KLu is men zich deze tendens wel degelijk bewust. Ook realiseert men zich, dat specialisatie veelal betere resultaten afwerpt dan gedwongen veelzijdigheid, welke bovendien zelden geheel zal passen bij de aanleg van een individu. De KLu kan echter een éézijdige specialisatie niet veel hoger honoreren dan met een kapiteins- of majorsrang. Het merendeel van de functies in deze laatste en hogere rangen vereist echter voornamelijk generalistische bekwaamheden. Bekwaamheden, die dus niet voortspruiten uit specialisatie, doch uit een ontwikkelingsproces, dat zich tijdens de gehele carrière afspeelt. Een ontwikkelingsproces, dat moet zijn geënt op een vruchtbare voedingsbodem in casu een generalistische basis met een grondslag voor specialisatie binnen niet al te enge grenzen plus een algemeen samenbindende sfeer. In dit geval een algemene luchtmachtindoctrinatie.

De vakopleiding

Het zou te ver voeren alle vakken in extenso te behandelen. Wel kan worden gezegd dat ook de vakindoctrinatie in vele opzichten gelijk is of parallel loopt om een zo ruim mogelijke eenheid van opvatting te kweken. Krijgskundige grondbegrippen, personeels- en materieelsbeheersgrondbegrippen zijn gelijk. De exacte vakken zijn gericht op latere vaktechnische specialisatie of op het inzicht dat voor de gebruiker onontbeerlijk is. De toekomstige vlieger (vliegdiensden) gaat verder in op de „krijgskundige” vakken als navigatie, meteo, enz.; de elektronische dienstencadet op de electrotechniek en de electronica, de technische dienstencadet op het vliegtuigbouwkundige en motoren aspect, de logistieke dienstencadet op economie, bedrijfsbeheer in personele en materiële zin en voorhands ook op het grondverdedigingsaspect.

In de gesplitste opleidingsrichting zit tevens de mogelijkheid opgesloten om het verschil in ABOZH te verklaren welke tussen de verschillende groepen van cadetten te vinden is. Een toekomstige logistieke dienstencadet, die dus voornamelijk achter een bureau zijn werkzaamheden moet vervullen, zal reeds als cadet een bril mogen dragen. Een electronicus of technicus eveneens. Een vlieger uiteraard niet. Maar hij mag wel platvoeten hebben, zij het dan ook niet te erge. Maar in elk geval wel zodanige, dat dit bij een basisopleiding tot geoefend soldaat-infanterist moeilijkheden zou opleveren.

Toch wil men hen hieraan onderwerpen. Waarom? Is het noodzakelijk om goed soldaat-infanterist te zijn om luchtmachtsspecialist te worden? Men eist van een cavalierist ook niet, dat hij wetenschappelijke problemen kan oplossen en toch is hij onmisbaar.

Waarom een luchtmachtacademie?

Ik heb in het voorafgaande betoog getracht een aantal aspecten te belichten, welke ondanks alles toch min of meer in het sentimentsvlak bleven liggen. Ik zal nu pogen ze in een uitgewerkte samenvatting duidelijk tegenover elkaar stellen en tot een meer beredeneerde conclusie te komen.

De landmachtcadet is bestemd om primair leiding te geven bij gevechten die te land worden gevoerd. Zijn operationele problemen zijn met deze aarde verbonden en zijn in hoge mate bepalend voor zijn snelheid van handelen en de reikwijdte van zijn professionele gezichtskring. Grote verbanden, die min of meer aaneengesloten in strenge hiërarchieke verbanden optreden vormen de professionele omgeving van de landmachtofficier. Een arbeidssfeer die bovendien haar normen ontleent aan een door de eeuwen heen doorworstelde beperkte gezichtskring.

De luchtmachtcadet is bestemd om te vechten in het luchtruim of te leiden bij productie op de grond. Zijn operationele problemen zijn voortdurend aan verdere ontwikkeling onderhevig. De dimensie en de snelheden waarin hij moet denken zijn los van het normale dagelijkse leven. Zijn gedachtensfeer is dus anders. Zijn productieve werkzaamheden voeren hem in een maatschappij, die andere normen stelt dan de orthodoxe militaire maatschappij. Het is mogelijk zelfs een omgeving, welke meer levensgevaar oplevert dan de frontlijn. Een gevaar, dat niet identificeerbaar is daar men er als het ware tegenaan kijkt, doch dat voortdurend en plotseling uit het niet kan komen opdoemen.

Conclusies:

1. De basisinstelling welke van een landmacht- en van een luchtmachtcadet bij het officier worden moet worden vereist is anders.

Op een gezamenlijk opleidingsinstituut kunnen de onderscheidelijke cadetten van land- en luchtmacht elkaar als corpslid leren kennen en waarderen. Indien echter hun opleiding op een ander doel gericht moet zijn en één van beiden bewust of onbewust voelt, dat een andere opvatting moet prevaleren, zal een dergelijk contact van nog niet tot wasdom en verdraagzaamheid gekomen jongere mensen eerder tot verwijdering dan tot samengaan leiden. Zij realiseren zich niet dat een ander einddoel een andere opleiding eist. Een veel omstreden punt hierbij is de militaire vorming, die niet tijdens de basisopleiding doch pas veel later onder de cadetten zelve een wrijvingspunt gaat vormen. De reden is dat zij zich na één of twee detacheringen realiseren, wat hun toekomstige arbeidssfeer van zijn mensen eist en dat aan deze eisen op een gezamenlijk instituut niet tegemoet wordt gekomen. Dit wekt zodoende een onbewuste antipatie op. Dat het vaak een kwestie is van niet anders kunnen zullen zij zich echter zelden realiseren.

2. De opleiding in een gedeeltelijke doelvremde omgeving veroorzaakt ongewild eerder een uiteengaan dan een samengaan van de toekomstige officieren van land- en luchtmacht.

Zonder verder op andere facetten in te gaan, die mogelijkerwijs de feiten kunnen verdoezelen, meen ik toch uit de twee voorafgaande conclusies de volgende:

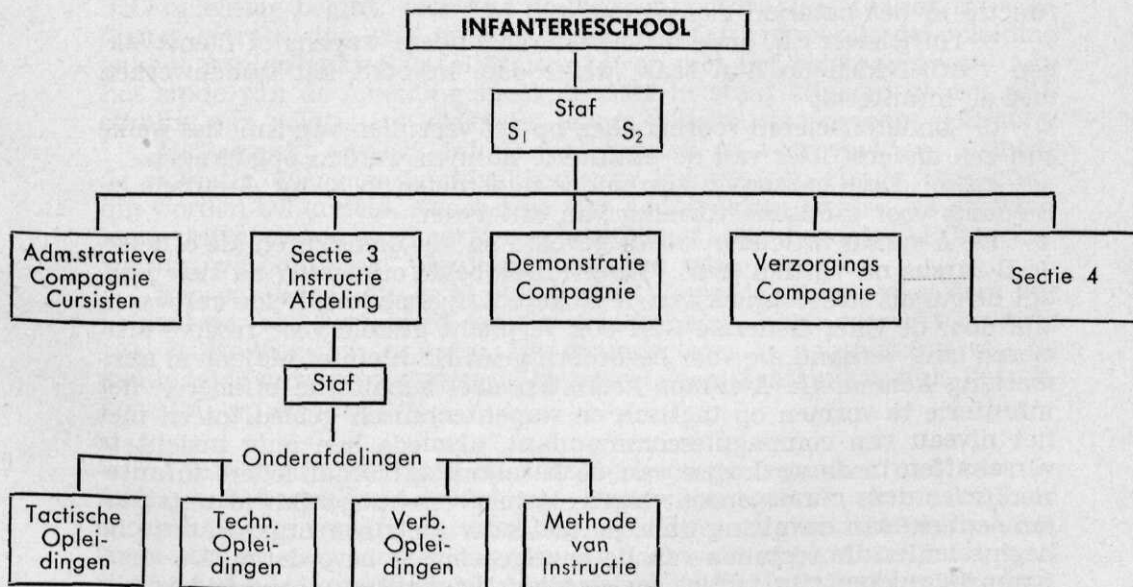
Slotconclusie te mogen trekken. Uitgaande van de sociologische algemeenheid: „Ieder mens is een product van zijn omgeving”, kan worden gezegd, dat een luchtmachtofficier in een luchtmachtomgeving moet worden gevormd. Wil men hem echter vormen in een andere omgeving, dan zal men het eindproduct met de ingebrachte minder gewenste aspecten moeten accepteren. Indien dit echter een negatief aspect is, zoals een van huis uit uiteengaan van toekomstige land- en luchtmacht-officieren, dan is het niet acceptabel. Ik geloof echter niet, dat men rekening houdend met de Nederlandse volksaard een dergelijke ontwikkeling kan elimineren. Derhalve acht ik in het belang van de Nederlandse defensie noodzakelijk, dat een afzonderlijke luchtmachtacademie wordt opgericht.

De Infanterieschool en haar opleidingen

door S. K. EIJSENGA, Kapitein der Infanterie.

Bij het lezen van dit opschrift zullen ongetwijfeld vele lezers de neiging hebben om dit artikel terzijde te leggen, menende dat zij reeds alles van de Infanterieschool weten, daar zij er zelfs reeds enkele cursussen hebben gevolgd. Het ligt geenszins in de bedoeling te bestrijden dat U er iets van weet, doch het is zeer onwaarschijnlijk dat U er alles van weet, daar de Infanterieschool meer cursussen verzorgt dan de twee of drie die U hebt gevolgd. Zo waren in de maand Juni 1955 ongeveer 25 cursussen bij de Infanterieschool gaande.¹⁾

Teneinde U een duidelijk en gedetailleerd inzicht te geven in de soorten cursussen en het onderling verband daartussen, volgt hier eerst het organisatieschema van de Infanterieschool:

In grote lijnen valt de organisatie uiteen in twee scherp afgebakende gedeelten en wel een administratief en een instructief gedeelte. Het administratieve gedeelte omvat o.m. de Administratieve Compagnie Cursisten (ACC) en de Verzorgingscompagnie, terwijl het instructieve gedeelte uit de Instructieafdeling en de Demonstratiecompagnie bestaat. In het algemeen kan worden gezegd dat de Infanterieschool cursussen

¹⁾ Door de Chef van de Generale Staf is nader bepaald, dat de cursussen Methode van Instructie en Schietvoorschriften Infanterie na 1956 niet meer zullen worden gehouden.

geeft aan militairen van alle rangen en standen. Men kan er zowel opero-officieren als soldaten op een cursus aantreffen. Al deze cursussen worden op het bureau Voorbereiding en Coördinatie (V & C) gebundeld tot een sluitend geheel. Dit bureau is verantwoordelijk voor de lesprogramma's, leslokalen, oefenterreinen, schietterreinen, het aanvragen van motortransport, munitie, leermiddelen e.d. V & C staat onder directe controle van de Commandant van de Instructieafdeling.

De onderafdelingen

1. De onderafdeling Tactische Opleidingen (OA-TAO).

Bij deze afdeling worden de volgende soorten cursussen gegeven:

- A-cursus officieren;
- B-cursus officieren;
- speciale cursussen voor officieren;
- opleidingen tot sergeant-majoor-instructeur;
- cursussen herscholing sergeanten.

Deze afdeling is belast met de verdere tactische vorming van officieren en onderofficieren door het geven van cursussen, welke:

a. officieren voorbereiden op het vervullen van de functie van commandant van een compagnie-, bataljon, en het vervullen van een staf-functie in het bataljon c.q. regiment;

b. officieren c.q. onderofficieren van andere wapens of dienstvakken voorbereiden op hun taak, welke o.m. inhoudt het samenwerken met de infanterie;

c. onderofficieren voorbereiden op het vervullen van functies welke aan een onderofficier van de infanterie kunnen worden opgedragen.

ad a. Deze cursussen zijn onder te verdelen in de zg. A-cursus en B-cursus voor tactische vorming van officieren.

De A-cursus officieren wordt gevolgd na vijf dienstjaren als officier, de B-cursus na vijftien jaar. (Tussen deze beide cursussen na tien jaar, ligt de cursus staftechniek aan de Hogere Krijgsschool). Beide cursussen zijn door de Chef Generale Staf ook verplicht gesteld voor reserve officieren lang verband die voor bevordering tot Kapitein of Majoor in aanmerking komen. De A-cursus heeft ten doel subalterne officieren der infanterie te vormen op tactisch en wapentechnisch gebied tot en met het niveau van compagniescommandant, alsmede hen enig inzicht te verschaffen in de werkwijze van de bataljonsstaf. Daar iedere infanterieofficier deze cursus moet volgen, is hier een mogelijkheid ontstaan om eenheid van opvatting t.a.v. de tactische doctrines, organisatorische beginselen en de techniek van de bevelvoering te bevorderen. De voornaamste vakken zijn tactiek en stafdienst, terwijl eveneens tijd is uitgetrokken voor wapenen. Het doel van de B-cursus ligt één niveau hoger, te weten: de verdere tactische vorming van officieren tot en met het niveau van bataljonscommandant. Ook deze cursus wordt tevens gevolgd door reserve-officieren-lang-verband. Beide cursussen duren drie maanden. Hoewel uiteraard op beide cursussen theorie moet worden gegeven, ligt de nadruk echter op de practijk, als voorbeeld hiervan kunnen worden genoemd de practische oefeningen van drie à vier dagen die momenteel in Ommen en Limburg worden gehouden. Aan het einde van de cursus vindt er een stafoefening plaats, waarbij de cursisten verschillende staf- en commandofuncties bekleden.

ad b. Deze cursussen worden zowel aan de Infanterieschool als op andere wapenscholen gegeven. Aan de Infanterieschool wordt o.m. een deel van de artillerieliaison cursus verzorgd. Deze cursus wordt in hoofdzaak gevolgd aan de Artillerieschool te Breda. Het infanteristisch gedeelte wordt in Harderwijk bij de Infanterieschool gegeven.

Voorts worden door instructeurs van de Infanterieschool lessen gegeven bij de Genieschool, de Cavalerieschool en de Luchtmachtschool te Deelen. Het doel van deze lessen is om niet-infanteristen op de hoogte te brengen van de voor hen noodzakelijke infanteriekennis.

ad c. Hiervan is de SMI opleiding wel de belangrijkste cursus die bij de Onderafdeling Tactische Opleidingen aan onderofficieren wordt gegeven. Deze cursus duurt thans zes maanden en kan tot één van de zwaarste worden gerekend en wel om diverse redenen. De belangrijkste reden is wel dat de kandidaten aan vrij zware eisen moeten voldoen. Door de Inspectie der Infanterie is een zodanige regeling getroffen, dat de kandidaten een jaar voor de aanvang van de cursus praktijk moeten gaan opdoen bij de troep. Er zullen lezers zijn, die de SMI en de CSM in één adem noemen. Dit is echter niet juist. De SMI dient naast de functie van CSM ook het werk van een tirailleurpelotonscommandant, een stafonderofficier en wat dies meer zij te kunnen verrichten. De SMI-opleiding begint, voor wat de examenhoofdvakken tactiek en veld-dienst betreft, dan ook op het laagste niveau, namelijk de opleiding enkele man en gaat geleidelijk door tot en met het pelotonsniveau. Aan het einde van de opleiding moet de SMI in staat zijn om geheel zelfstandig een peloton te leiden bij iedere willekeurige gevechtsoopdracht.

Het spreekt vanzelf dat de reglementen en voorschriften, alsmede de exercitie, eveneens hoofdvakken voor het examen zijnde, zeer grondig worden behandeld. Naast deze vier hoofdvakken treffen we verschillende bijvakken aan: kaartlezen, stafdienst (zie boven), ABC-oorlogvoering, verbindingen, pionieren, wapenen enz.

Een candidaat die er in slaagt om tijdens de cursus voor deze bijvakken per vak gemiddeld een zeven te behalen, heeft voor het bewuste vak vrijstelling van examen. Dit examen, met in achtneming van de gemiddelde cursusresultaten, is bepalend voor plaatsing van de betrokken SMI op de ranglijst.

Aanvankelijk werd op de Infanterieschool begonnen met het opleiden van beroepsonderofficieren. Door ruimtegebrek en om eenheid in opleiding te verkrijgen, werd deze opleiding verplaatst naar de OOS, waar een speciale compagnie voor dit doel werd opgericht. Thans treft men op de Infanterieschool de cursus Herscholing Sergeanten aan. Deze cursussen zijn bestemd voor sergeanten, die i.v.m. gebrek aan tactische kennis niet zijn bevorderd tot sgt 1e kl en voor sergeanten, die geen opleiding aan de OOS hebben ontvangen en die naar de mening van de commandanten nog een herscholing behoeven.

De tot hier genoemde cursussen zijn de als het ware standaard-cursussen van de Onderafdeling Tactische Opleidingen.

Naast deze drie worden ook cursussen gegeven aan reserve officieren. Deze reserve officieren worden dan herschoold voor diverse staf- en commandofuncties. Tevens wordt op aanvraag van commandanten van parate onderdelen aan de IdI nog specialistische cursussen gegeven. Als

voorbeeld hiervan werden bijv. de volgende cursussen gegeven:

stafcursus 33RI;

- „ Reserve officieren;
- cursus Bataljonscommandanten;
- „ Cn Ost Cie;
- „ Cn Staf Cie;
- „ Herscholing officieren terug uit Indonesië;
- „ Officieren NDVN;
- „ Hoofd officieren Nat. Res.

Tot zover de beschouwingen over de tactische opleidingen aan de Infanterieschool. Uit het vorenstaande zult U misschien de indruk hebben gekregen dat op de onderafdeling. Tactische Opleidingen slechts tactiek naar voren wordt gebracht. Wanneer U evenwel het doel van iedere cursus beziet zult U tot de ontdekking komen dat ook het wapentechnisch gedeelte en de verbindingen op de onder a, en c bedoelde cursussen wordt gedoceerd. Deze lessen worden in hoofdzaak gegeven door officieren en onderofficieren van de onderafdeling Technische Opleidingen en van de onderafdeling Verbindingsopleidingen.

Naast het geven van lessen aan bovenbedoelde cursussen, zijn de instructeurs tevens belast met het vertalen en/of bewerken van (buitenlandse) voorschriften, cursussen, films, alsmede met het ontwerpen van telkens nieuwe oefeningen.

2. De onderafdeling Technische Opleidingen (OA-TEO)

Hierbij worden de volgende soorten cursussen gegeven:

- schietvoorschriften Infanterie;
- mitrailleurs .30-in en .50-in;
- mortieren 60 en 81 mm en 4.2-in;
- terugstootloze vuurmonden 57 en 75 mm (in de toekomst ook de terugstootloze vuurmond 106 mm);
- vuurwapenbestrijding;
- infanterie pioniers;
- oriëntatiecursussen;
- oriënterings- en coördinatie cursussen.

Deze onderafdeling houdt zich bezig met, zoals de naam het al uitdrukt, technische vakken, wapenopleidingen en onderzoekingen en beproevingen op wapentechnisch gebied. Ze moet als een voortzetting worden beschouwd van de voormalige Infanterieschiet school. Het doel van deze onderafdeling is voornamelijk om wapentechnisch alle bij het infanterieregiment te gebruiken wapenen, m.u.v. tanks, te behandelen. Naast deze zuiver wapentechnische cursussen treffen we bij deze onderafdeling eveneens opleidingen aan voor infanterie pioniers en vuurwapenbestrijding. Globaal bezien vallen de cursussen in twee gedeelten uiteen nl.:

- cursussen voor het opleiden van specialisten-instructeurs en commandanten van specialistische onderdelen;
- korte cursussen met officieren-specialist teneinde ervaringen d.m.v. onderlinge opbouwende en coördinerende besprekingen vast te leggen.

Wanneer we voorts het doel van elke cursus afzonderlijk beschouwen, zien we het volgende.

Cursus Schietvoorschriften Infanterie.

Doel: het opleiden van officieren en onderofficieren tot schiettechnisch instructeur voor het geweer Garand, de karabijn en de geweergranaat ATB nr 4. De cursus duurt veertien dagen. De cursisten krijgen naast het theoretisch onderricht aan de Infanterieschool, ook praktisch schieten op de garniezoensschietsbaan te Harderwijk en het Infanterieschietskamp te Harskamp. Tijdens deze opleiding bestaat de mogelijkheid het brevet van scherpschutter op de Garand en/of karabijn te halen.

Cursus Mitrailleur Browning .30-in.

Doel: het opleiden van officieren en onderofficieren voor de functie van pelotonscommandant, c.q. plaatsvervangend pelotonscommandant van het mitrailleurpeloton van de ondersteuningscompagnie van het infanteriebataljon. Duur van deze cursus 5 weken. Het doel van deze cursus geeft reeds aan dat, hoewel in hoofdzaak wapentechnisch, deze cursus eveneens het tactische gedeelte, nodig voor een commandant van een mitrailleurpeloton, behandelt.

Mortiercursussen.

Op deze cursussen worden in hoofdzaak de zwaardere mortieren, nl. die van 81 mm en 4.2-in behandeld. Voor beide mortieren bestaan aparte cursussen, welke echter in vele opzichten met elkaar overeenkomen. Het doel van beide cursussen is het opleiden van „all-round”-specialisten, die in staat dienen te zijn op elk gewenst moment één der volgende functies te bekleden:

- stuks-, groeps- en pelotonscommandant;
- voor de mortieren 4.2-in: compagniescommandant;
- luitenant-vuurregeling; sergeant-vuurregeling;
- luitenant-verkenningen;
- sergeant-specialist terreinmeetdienst.

De cursussen variëren van 5 weken (mrn 81 mm) tot 8 weken (mrn 4.2-in), waarbij zeer veel nadruk wordt gelegd op de praktische vuurleiding (o.m. in het Infanterieschietskamp en Artillerie-schietskamp).

Cursus terugstootloze vuurmonden.

Doel van de cursus is de cursisten zodanig op te leiden dat:

- zij geschikt zijn voor de functie van stuks-, groeps- of pelotonscommandant van het peloton tlvn;
- zij kunnen optreden als mentor over een groep terugstootloze vuurmonden, zowel wapentechnisch als tactisch.

De cursus wordt gegeven in een periode van zes weken, waarin zowel het wapentechnisch gedeelte als het tactische gedeelte wordt behandeld. Het wapentechnisch gedeelte omvat de wapenleer, de wapenexercitie, de vuurleiding, de richt- en schietopleiding en de tankherkenning. Het technisch gedeelte wordt beheerst door de terugstootloze vuurmond 75 mm M20. Teneinde de cursisten steeds een juist beeld te geven omtrent buitenlandse tanks, worden de lessen tankherkenning gegeven door specialisten, die regelmatig hun eigen kennis opvoeren door het volgen van „herkenningscursussen”. Het tactisch gedeelte omvat de opleiding tot stuks-, groeps- en pelotonscommandant, waarbij in het bijzonder de nadruk wordt gelegd op het tactisch gebruik van de tlv 106 mm M 40. De tactiek wordt in hoofdzaak praktisch beoefend (zie afb. 1).

Afb. 1 2 groepen tlvn, gereed voor een tactische oefening. Opgemerkt dient te worden, dat hier tlvn 75 mm zijn afgebeeld, daar de tlv 106 mm nog niet in voldoende aantal ter beschikking is voor oefeningsdoeleinden. Wel wordt echter gewerkt alsof hier tlvn 106 mm op de voertuigen stonden gemonteerd.

C u r s u s v u u r w a p e n b e s t r i j d i n g.

Deze cursus is één van de jongste en vermoedelijk de minst bekende cursus van de Infanterieschool. Nog maar enkele jaren geleden werd deze cursus in het leven geroepen, teneinde goed geoefend personeel te krijgen voor het vuurwapenbestrijdingspeloton van het regiment infanterie. In wereldoorlog II zijn namelijk aan de zijde van de geallieerden zware verliezen geleden door scherfwerking van artillerie- en mortierprojectielen, zodat men naarstig is gaan zoeken naar betere middelen om vijandelijke vuurmonden op te sporen. Op legerkorps- en divisie-niveau bestonden reeds organen voor opsporing van vijandelijke artillerie en mortieren, doch op lager niveau was niets van dien aard aanwezig om kleinere infanterieondersteuningswapenen op te sporen. Men is toen met de ontwikkeling van een geluidmeetapparatuur begonnen, hetgeen leidde tot het gebruik van de huidige GR-6A welk toestel gelijk met het vuurwapenbestrijdingspeloton in de organisatie van het regiment infanterie werd gebracht. Tot zover de voorgeschiedenis.

Het doel nu van de cursus is om officieren, onderofficieren en manschappen op te leiden tot specialisten in het gebruik van de GR-6A. De cursisten komen op de Infanterieschool na een vooropleiding bij de onderdelen. Hoewel de opleiding, die drie maanden duurt, in principe specialistisch is, wordt de algemene militaire vorming niet vergeten. Bij de opleiding ontvangen het kader en de manschappen gezamenlijk les. Daar waar de kaderleden een andere opleiding nodig hebben, wordt voor de manschappen het programma afgestemd op de algemene militaire vorming. Gedurende de eerste weken wordt de nadruk gelegd op het theoretische gedeelte; met name op de uitrusting van de GR-6A. Andere lessen die worden behandeld zijn o.m.: electriciteit, verbindingen, kaartlezen, vuurleiding, tactiek, trechteranalyse en terreinmeetdienst; vakken welke voor de militair ingedeeld bij het vuurwapenbestrijdingspeloton onmisbaar zijn.

Na de theoretische scholing volgt het belangrijkste deel van de cur-

sus, nl. de praktijk. In deze praktische periode wordt het geluidmeten in alle mogelijke opstellingen beoefend, met behulp van springstoffen, artillerie- en mortiervuur, zowel bij dag als bij nacht. Voor dit laatste worden opstellingen gekozen in en om het ISK en ASK, teneinde de werkelijkheid zoveel mogelijk te benaderen.

Cursussen infanteriepioniers.

Deze cursussen worden door pionierinstructeurs gegeven en zijn te onderscheiden in de zg. „beroeps“- en „aanvullingscursussen“. Beide cursussen zijn pioniertechnisch nagenoeg gelijk, doch de beroepscursus heeft veel minder bijvakken, waardoor de duur daarvan met 1/3 kan worden bekort. Het doel van de cursus is het opleiden van commandanten en het vormen van instructeurs; in dit geval uit de aard der zaak op pioniersgebied. Tijdens de opleiding maken de cursisten theoretisch en praktisch kennis met de springstoffen en de toepassing daarvan, met hindernissen, vernielingen, wegebouw, brugslag en vele andere aspecten van het vak. Voor de lessen mijnen e.d. wordt tijdens de cursus een extra cursus van 14 dagen aan de Genieschool te Soesterberg gevolgd. De totale duur van de beroepscursus, inclusief de 2 weken in Soesterberg bedraagt ongeveer 8 weken. De aanvullerscursus duurt $\pm$ 12 weken.

Oriëntatie cursussen.

De enige werkelijke oriëntatie cursus, die door de Onderafdeling Technische Opleidingen wordt gegeven is de cursus aan leerlingen van de Onderofficiersschool, die in één week op de hoogte worden gebracht van de wapenen van het regiment infanterie m.u.v. tanks. Daarnaast wordt de school echter regelmatig bezocht door niet infanterie onderdelen (bijv. Genieschool, intendanceschool e.d.) die in een periode van 4 tot 8 uur op de hoogte worden gebracht van de voor hen belangrijkste wapenkennis.

Zoals reeds bij de Onderafdeling Tactische Opleidingen werd vermeld, verzorgt de Onderafdeling Technische Opleidingen ook wapenlessen bij verschillende Tactische cursussen. Ook deze lessen zijn bedoeld als oriëntatielessen.

Oriënterings- en coördinatie cursussen.

Doel: het bevorderen van de éénheid van opvatting omtrent de verschillende problemen. Deze cursussen worden bijgewoond door vertegenwoordigers van andere onderwijsinstellingen, de depots en de parate onderdelen. Naast deze serie cursussen worden de instructeurs belast met het vertalen en/of bewerken van voorschriften, films e.d. Daar de organisatie weinig plooibaar is, hebben alle instructeurs een zeer bezette dagtaak bij het vervullen van al hun werkzaamheden.

3. De onderafdeling Verbindings Opleidingen. (OA VbdO)

De naam van deze afdeling behoeft al heel weinig verduidelijking, daar men bij deze afdeling alles te weten kan komen wat met de infanterieverbindingen te maken heeft. Deze opvatting wordt bij de Instructie Afdeling dan ook streng doorgevoerd, daar de OA VbdO naast haar eigen cursussen ook *alle* verbindingslessen bij de andere onderafdelingen verzorgt. Zoals U zult hebben ontdekt is dit vooral het geval bij de onder-

afdeling Tactische Opleidingen. Wat de eigen cursussen betreft kan worden opgemerkt dat de Onderafdeling Verbindings Opleidingen de enige afdeling is waar men onafgebroken cursussen geeft aan aanvullers, die regelmatig eveneens door beroepspersoneel worden gevolgd. Men kent daar de volgende cursussen:

a. *Algemeen* - Opleiding van officieren-verbindingen Mosnr 0200.

Op deze cursus worden leerlingen van de S.R.O.I. en S.R.O.G. opgeleid tot pelotonscommandant van bataljons- of regimentsverbindingspeloton. Zij leren daar te werken met de nieuwste toestellen die er zijn, o.m.: AN/GRC-6 en de AN/GRC-9. Naast de radioverbindingen worden tevens lijnverbindingen onderwezen, alsmede het werk op een berichtenkantoor, het vercijferen van berichten en de verbindingstactiek. Duur der cursus $\pm$ 12 weken.

b. De opleidingen tot:

- *sergeant hoofd verbindingen*, alg, Mosnr. 1542;
- *sergenat hoofd berichtenkantoor*, Mosnr 1674;
- *sergeant hoofd lijn*, Mosnr 1641,

zijn gedurende de eerste acht weken volkomen gelijk, waarna een specialistische opleiding volgt van 4 weken. De opleiding van Mosnr 1542 gaat van de compagnies- tot en met regimentsniveau;

1674 en 1641 gaan van bataljons- tot en met regimentsniveau.

c. De cursus *sergeant hoofd radiotelegrafist 2e klasse*, Mosnr 1740 duurt 24 weken en heeft ten doel de cursisten op te leiden tot hoofd van de radio- en optische groep van het bataljons- c.q. regimentsverbindingspeloton. Hun belangrijkste taak is het onderhouden van de AM-radiotelegrafische verbindingen in het regiment, waarbij o.m. een morssnelheid wordt vereist van 16-18 woorden per minuut.

d. Vervolgens de cursus voor *soldaten-radiotelegrafist 2e en 3e klas*, Mosnr 4740-5740. Het doel van deze cursus is het opleiden van verbindingspersoneel dat in staat is om met de AN/GRC-9 de verbindingen op het regiments-AM-radiotelegrafienet te onderhouden.

e. Naast de bovengenoemde cursussen kan men zo nu en dan een kleinere cursus aantreffen voor officieren die een algemene verbindingsoriëntatiecursus van een week volgen. Het doel van deze cursus is om officieren van een bepaalde groep de vereiste kennis op het gebied van de verbindingen bij te brengen.

4. *De onderafdeling Methode van Instructie (MvI)*

Deze onderafdeling is belast met het geven van lessen betreffende het methodisch militair onderricht. De lessen, die een paedagogisch-didactisch karakter hebben, zijn te verdelen in de volgende groepen of cursussen:

- de A-cursus methode van Instructie;
- de B-cursus methode van Instructie;
- eenmaandse instructeurscursus;
- driemaandse instructeurscursus;
- oriëntatiecursus.

De A-cursus MvI wordt gevolgd door officieren en onderofficieren en heeft als doel de cursisten grondig op de hoogte te brengen van de belangrijkste principes van de methode van instructie. Behalve theore-

tisch, dienen de cursisten deze principes ook in proeflessen toe te passen. Voorts beoogt deze cursus de cursisten grondig de betekenis van de methode van instructie voor de instructeur, die *leider* van zijn klas moet zijn, bij te brengen. Hiertoe worden speciale lessen „MvI in het kader van leiderschap” gegeven. De duur van deze cursus is 10 werkdagen.

Om in aanmerking te komen voor een *B-cursus MvI* moet men minstens compagniescommandant zijn, (c.q. batterij- of eskadronscommandant) en moet men de A-cursus hebben gevolgd. Het doel van deze cursus, die 14 dagen duurt, is de cursisten grondig op de hoogte te brengen van de verschillende instructievormen, alsmede van de belangrijkste didactische en leiderschappprincipes, welke nodig zijn voor het organiseren, bevorderen en in stand houden van een doelmatige instructie bij het onderdeel.

Tijdens deze cursus worden de cursisten extra bekwaamd in het analyseren van gegeven lessen.

Het doel van de *éénmaandse instructeurscursus* is om officieren op te leiden tot MvI officier van het onderdeel waartoe zij behoren. Dit houdt o.m. in dat de cursisten aan het einde van de cursus in staat moeten zijn een 20-urig-programma MvI te geven, dat ontworpen is voor de SRO's, kaderopleidingen en herscholing van het kader bij de onderdelen. Gedurende de cursus worden de cursisten er op voorbereid dat zij tot taak hebben hun commandant (de S3) met raad en daad bij te staan in het belang van de instructie. Daar deze eisen vrij hoog zijn wordt in het algemeen aangeraden geen jonge officieren naar deze cursus te sturen. De cursisten dienen in staat te zijn op tactvolle wijze met mensen om te gaan.

Het volgen van deze cursus stelt een officier vrij van de A- en/of B-cursus methode van instructie.

Tijdens de *driemaandse cursus MvI* worden de leerlingen opgeleid voor instructeur MvI op de OA-MvI der Infanterieschool.

Voor officieren met de rang van kapitein, c.q. ritmeester en hoger bestaat de mogelijkheid om een *oriëntatiecursus methode van instructie* te volgen, welke 2 dagen duurt. Gedurende deze twee dagen wordt bij de cursisten de belangstelling gewekt voor de methode van instructie en is het de bedoeling de cursisten een inzicht te geven in de problemen waarmede instructeurs in het algemeen te maken hebben.

Bovendien worden door personeel van deze onderafdeling lessen gegeven in de methode van instructie op diverse inrichtingen van onderwijs. Een enkele maal worden cursussen gegeven aan *niet-militair* personeel.

Het algemene systeem van opleiding kan in het kort als volgt worden samengevat:

- de theoretische behandeling van een bepaald onderwerp;
- het aanschouwelijk behandelen hiervan in de vorm van „in de zandbak behandeling”; met behulp van films e.d.;
- de praktische toepassing van het behandelde door het houden van praktische oefeningen op de kaart en in het terrein, d.m.v. shows c.q. demonstraties. Hiertoe wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de bij de Infanterieschool ingedeelde Demonstratiecompagnie, al of niet in samenwerking met eenheden van de parate onderdelen van 1 LK.

Uiteraard zijn er nog veer veel wensen ter verbetering van de opleidingen aan de Infanterieschool. Dit artikel leent zich echter niet tot de behandeling daarvan.

De demonstratiecompagnie (Demcie)

Deze compagnie werd opgericht op 15 Juni 1951. Haar organisatie bestaat uit:

- een organieke tirailleurcompagnie;
- een vuurvoorstellingspeloton (pioniers);
- toegevoegd personeel (o.a. chauffeurs);
- een instructieteam, bestaande uit beroeps officieren en onderofficieren.

De taak van de Demcie was aanvankelijk het zich specialiseren op infrarood. Het hoogtepunt van deze opleiding werd bereikt in April 1953, toen de Demcie een succesvolle demonstratie in Frankrijk „weg-gaf”. De huidige Irovi-opleiding ligt in handen van een kleine werkgroep, terwijl het gros de compagnie demonstraties geeft, zich voorbereidt op nieuwe demonstraties, of normaal in opleiding is.

Bij velen van U zullen de demonstratie „compagnie in de aanval”, „compagnie in de verdediging” en de oefening „Molspriet” bekend zijn. Naast het uitvoeren van demonstraties levert de Demcie regelmatig personeel aan de verschillende opleidingen bij de instructieafdeling voor bepaalde lessen, terwijl eveneens personeel wordt gebruikt om mede te werken aan toneelstukjes, filmstrips en films voor oefeningsdoeleinden (schietopleiding geweer enz.).

Voor het beproeven van nieuwe uitrustingsstukken, alsmede voor het practisch beoefenen van het nieuwe exercitie-reglement, wordt de Demcie regelmatig ingeschakeld.

U zult zich afvragen op welke wijze de Demcie de juiste mensen op de juiste plaats weet te brengen. Het antwoord hierop is vrij eenvoudig. Zoals U gezien hebt bevindt zich bij de Demcie een instructieteam, bestaande uit beroepsofficieren en onderofficieren. Dit team is belast met de opleiding van de compagnie. Het werkt in het algemeen volgens een bepaald opleidingsschema, gebaseerd op het aanvullingssysteem. Een nieuwe ploeg, afkomstig van alle onderdelen, zal $\pm$ 14 maanden bij de Demcie zijn. Deze ploeg volgt eerst een opleiding van 2 maanden in het zg. aanvullingspeloton, daarna wordt zij opgenomen in de rest van de compagnie en volgt de opleiding, welke uit 6 cycli bestaat. Elke cyclus begint bij de opleiding enkele man en vervolgens tot op compagnies-niveau. De cycli zijn:

- bijzondere onderwerpen;
- opmars en achterwaartse verplaatsingen;
- nachtaanval;
- verdediging;
- aanval;
- rivierovergang.

De compagniesstaf, verantwoordelijk voor de normale compagnies-aangelegenheden zoals administratie en opleidingen, is zodanig georganiseerd dat de cc en de plv cc tevens hoofd en plv hoofd van het instructieteam zijn.

De compagnie is overigens normaal geëncadreerd met reserve- en dienstplichtig kader (reserve vaandrags en dienstplichtige onderofficieren). Zij beschikt over organiek vervoer. De officieren en onderofficieren van het instructieteam zijn als volgt ingedeeld:

- 1 officier - pc aanvullingspeloton;
- 1 officier - specialist vuurvoorstellingspeloton;
- 1 officier - beheerder materieel;
- 2 officieren - regie.

Bezien we in het kort deze indeling, dan ontdekken we dat het aanvullingspeloton dus direct wordt opgeleid door het instructieteam, terwijl de rest van de compagnie wordt opgeleid onder toezicht van het instructieteam. Om dit toezicht zo goed mogelijk te doen verlopen zijn de onderofficieren van het instructieteam voornamelijk ingedeeld als plv pc van de tirailleurpelotons.

Het vuurvoorstellingspeloton dat o.m. de slagveld geleiden tijdens demonstraties en oefeningen verzorgd door het tot ontploffen brengen van ingegraven springladingen e.d. staat eveneens rechtstreeks onder het instructieteam. De overige officieren van het instructieteam zijn belast met het voorbereiden van demonstraties, het beproeven van materieel en het leiden van oefeningen. Wanneer een demonstratie wordt aangevraagd, wordt de voorbereiding daarvan direct in het programma opgenomen.

Bovenbedoelde organisatie- en opleidingsvorm is **noodzakelijk** om te kunnen voldoen aan de taak bij de instructieafdeling van de school. Meerdere malen wordt ook, en dat niet tevergeefs, een beroep op de compagnie gedaan door commandanten van parate onderdelen. De Demci beschikt over een vaste set van ± 30 demonstraties, welke regelmatig worden gegeven voor cursussen van de Infanterieschool, maar ook voor onderdelen buiten schoolverband, o.m. aan de 4e Divisie.

Samenvattend zien we dus dat de Demcie niet alleen wordt opgeleid maar ook wordt gebruikt voor de opleiding van anderen. Al is deze compagnie als laatste in dit overzicht behandeld, zij is zeker niet het minst belangrijke onderdeel van de Infanterieschool.

Nieuwe Uitgave

DE VORMING VAN DE NEDERLANDSE SOLDAAT, N.V. Uitgeversmaatschappij J. H. Kok, Kampen, Uitgeverij het Spectrum N.V., Utrecht—Antwerpen, N.V. Uitgeverij W. P. van Stockum & Zoon, Den Haag.
Prijs f 1,50.

Deze publicatie Nr 12 van het Nederlands Gesprekcentrum geeft de inzichten van het standpunt van verschillende geestelijke en politieke richting over de verantwoordelijkheid van de overheid jegens de soldaat, de plaats en functie

van de strijdkrachten en de vorming in het leger weer.

Gezien de sterk uiteenlopende visie in de levensovertuiging en het politiek inzicht van de commissieleden is het niet verwonderlijk, dat de standpunten welke worden gehuldigd vaak naast en tegenover elkaar worden gesteld. De taak van het gesprekcentrum om deze verschillen zo zuiver mogelijk te omschrijven, opdat een juister begrip kan worden gekweekt voor de wederzijdse standpunten, komt daardoor goed tot uiting.

H.

De opleiding bij de School Samenwerking Grondstrijd- krachten — Luchtstrijdkrachten

door C. KLAUI, *Majoor der Infanterie, plv cdt S.S.G.L.*

1. Inleiding

In het begin van 1954 werd door de Chef Generale Staf en de Chef Luchtmachtstaf een werkgroep ingesteld, bestaande uit officieren van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht, welke tot opdracht had het bestuderen van de mogelijkheid tot het gezamenlijk door de KL en de KLu geven van Luchtverdedigings-, Luchtsteun- en Ground Liaison Officer (GLO) cursussen. Tot dusverre had deze opleiding voor officieren van beide krijgsmachtonderdelen plaatsgevonden door uitzending naar de „School of Land/Air Warfare” in Engeland. Ook werd nu en dan een verkorte cursus gehouden in Nederland door een instructiegroep van deze school. Bovendien werd dit onderwerp behandeld op de Hogere Krijgsschool en de Luchtmachtstafschool.

Het uitzenden van officieren naar Engeland bracht aanzienlijke kosten met zich mee, terwijl op de verkorte cursussen in Nederland slechts een algemeen beeld kon worden gegeven. Op de HKS en de LSS werd dit onderwerp weliswaar uitgebreid behandeld, doch voor een beperkt aantal officieren. Aangezien de werkgroep tot de conclusie kwam, dat er zowel bij de KL als bij de KLu nog een aanzienlijke behoefte bleef bestaan aan het volgen van elk der drie cursussen kwam zij eenstemmig tot de overtuiging, dat de oprichting van een Nederlandse „School Samenwerking Grondstrijdkrachten/Luchtstrijdkrachten” (S.S.G.L.) dringend noodzakelijk was, daar uitsluitend hierdoor de noodzakelijke kennis aan het officierskorps van KL en KLu kon worden bijgebracht. In Januari 1955 werd daarom de S.S.G.L. opgericht met als voorlopige standplaats de Vliegbasis Gilze-Rijen.

Organisatie S.S.G.L.

De S.S.G.L. is een interservice school en geplaatst onder de Chef van de Luchtmachtstaf. De Commandant is een luitenant-kolonel KLu, plv. commandant een majoor KL, terwijl de leraren van de vaste staf van de KLu, KL en KL (LuA) zijn. Behalve door deze officieren worden lessen gegeven door buitenleraren van KL en KLu, terwijl de Chef van de Marinestaf een MLD-officier beschikbaar stelde, die in diverse cursussen zijn lezingen houdt.

De leerlingen zijn officieren van beide krijgsmachtonderdelen. Bij het opstellen van de lesprogramma's diende hiermee rekening gehouden te worden.

Een groot voordeel van een gemengde cursus is, dat landmacht- en luchtmacht-officieren méér met elkaar in contact komen, dan gewoonlijk het geval is. Dit heeft tot gevolg meer begrip voor elkaars werkzaamheden.

De cursussen, die 2 weken duren, zijn niet bestemd voor officieren van geringe ancienniteit, omdat de leerstof voldoende inzicht vereist in organisatie en bevelvoering op hogere bevelsniveaux. Bovendien omdat oefeningen en besprekingen over de behandelde stof veel meer resultaten zullen afwerpen, wanneer de deelnemende land- en luchtmacht-officieren, aan de hand van de in hun diensttijd opgedane ervaring, elkaar van repliek kunnen dienen. De doctrine van de samenwerking tussen grond- en luchtmachtkrachten dient in principe te worden onderwezen aan opleidingsscholen en aan wapenscholen.

De leerlingen, die de S.S.G.L. bezoeken moeten reeds op de hoogte zijn van de elementaire beginselen. Reeds bij de eerste cursussen aan de S.S.G.L. bleek, dat bij beide krijgsmachtonderdelen de elementaire kennis nog veel te wensen overliet. Daarom werd een tweedaagse „indoctrinatiecursus” ontworpen. Indoctrinatiecursussen Luchtsteun werden reeds gegeven aan officieren-cursisten van de Artillerieschool, Cavalerie-school, Genieschool en aan adelborsten in opleiding voor het Korps Mariniers. Ook in het jaar 1956 zullen nog verschillende indoctrinatiecursussen worden gehouden, o.a. voor de divisiestaven.

Voor de normale cursussen dienen jaarlijks in aanmerking te komen de volgende officieren:

Luchtverdedigingscursus

Van de KL

1. *Lucht doelartillerie*
Afd. cdtm, S-2 en S-3 der afdelingen
2. *Artillerie*
Cdtm, S-2 en S-3 van LKA en DA

Van de KLu

1. *Commando Luchtverdediging (CLV)*
Cdtm jachtgroepen en Sqm cdtm, vluchtedtm, cdtm van SOC en navigatiestations, potentiële vlucht- en sectiecdtm van het Korps Lucht-wachtdienst, gevechtsleiders en inlichtingen officieren.
2. *Nederlands Administratief Commando*
2 *Tactical Group (NAC 2 Group)*
Cdtm jachtgroepen, Sqmcdtm, oudste vluchtedtm.

Luchtsteuncursus

Van de KL

1. *Infanterie*
Regt. cdtm, bat cdtm en S-2 en S-3 van regtn en bats.
2. *Artillerie*
Afd cdtm, S-2 en S-3 van afdn LKA en DA
3. *Cavalerie*
Cdtm, S-2, S-3 en vbd-off van bat zw tanks en cdtm van verkenning-eskadrons.
4. *HKGS, 1 LK, NTB, Divisies*
Staf-personeel
5. *Wapenscholen*
Instructeurs
6. *Leerlingen HKGS.*

Van de KLu

1. *NAC 2 Group*
Cdtm en operatiën officieren van jachtgroepen en squadrons, vluchtedtm en functionarissen van Staf NAC 2 Group.
2. *CLV*
Cdtm jachtgroepen en squadrons, vluchtedtm, gevechtsleiders.
3. *CLS*
Staf-personeel.

GLO-cursus

De leerlingen van deze cursus zullen voor het grootste gedeelte bestaan uit reserve-officieren.

2. De Cursussen

a. De Luchtverdedigingscursus

(1) Algemeen

De luchtverdediging in Nederland is volkomen gebaseerd op de Engelse beginselen. Zij wordt gesplitst in een offensieve- of indirecte luchtverdediging en een defensieve of directe luchtverdediging. De indirecte luchtverdediging omvat de operatiën, welke ten doel hebben de vijandelijke luchtmacht op de grond te vernietigen, haar bases onbruikbaar te maken, de industrieën te vernielen, alsmede haar aan- en afvoerwegen af te snijden door verstoring van het transport. De directe luchtverdediging heeft ten doel de vijandelijke luchtacties te verhinderen, te storen, afbreuk te doen en in haar gevolgen te beperken van het moment waarop de vijandelijke vliegtuigen, vliegende bommen, enz. binnen het bereik van de eigen meldingsorganen (radar, luchtwachtdienst) zijn gekomen. De hier bedoelde acties beperken zich dus tot de strijd tegen de vijand in de lucht en tegen de gevolgen van diens aanvallen.

De wijze waarop de directe luchtverdediging kan worden gevoerd, wordt gesplitst in een actieve en een passieve luchtverdediging. De actieve omvat:

- (a) het gevechtsleidings- en meldingsstelsel;
- (b) jachtvliegtuigen;
- (c) lucht doelartillerie en geleide projectielen.

De passieve luchtverdediging omvat:

- (a) misleidings- en camouflagemaatregelen;
- (b) verspreidings- en dekkingsmaatregelen;
- (c) hulpverkenning- en beteugelingsmaatregelen.

De passieve verdedigingsmaatregelen behoren voor een groot gedeelte (in het bijzonder die onder (b) en (c)) tot de burgerlijke verdediging, welke tot het ressort van de betrokken burgerautoriteiten behoort. Een volledige behandeling van dit onderwerp werd opgenomen in het luchtverdedigingsnummer van de Militaire Spectator van 1953 van de hand van de Luitenant-Generaal Waarnemer A. Baretta.

De luchtverdedigingscursus, welke op de S.S.G.L. wordt gehouden, beperkt zich voornamelijk tot de actieve directe luchtverdediging. Echter wordt, om het verband tussen de verschillende vormen aan de cursisten duidelijk voor ogen te stellen, even gesproken over de passieve directe luchtverdediging en een excursie ingelast naar één van de instellingen van de Bescherming Bevolking.

Aangezien bij de grote snelheden van de moderne vliegtuigen een doeltreffende reactie kan afhangen van onderdelen van seconden, dient de inzet van alle actieve luchtverdedigingsmiddelen operatief te worden geleid door één functionaris. Deze functionaris is de Commandant Luchtverdediging, een officier van de KLu.

(2) De te behandelen stof

Allereerst wordt, speciaal voor de officieren van de KL, een les besteed aan de organisatie van de KLu en voor de officieren van de KLu een over de organisatie der Lucht doelartillerie.

Vervolgens worden in het kort enige algemene begrippen behandeld waarna wordt overgegaan tot het bespreken van de actieve bestrijdingsmiddelen, wijze van inzet, hun mogelijkheden en beperkingen. Ten aan-

zien van de jachtvliegtuigen wordt o.m. besproken de onderwerpen „vliegtuigen en electronica in de luchtverdediging” en „het optreden van jachtvliegen”. Voor wat betreft de LuA worden de volgende onderwerpen behandeld: „Taak LuA”, „lichte LuA-stellingen”, „zware LuA-stellingen”, „Vuurleiding lichte en zware LuA” en „het verloop van het LuA-gevecht”.

Aan het meldings- en gevechtsleidingssysteem wordt zeer veel aandacht besteed door het houden van lessen over „organisatie en werkwijze van, en de taakverdeling in het C & R system”, „de gevechtsleiding” en „de luchtwachtdienst”.

De integratie van LuA met de luchtstrijdkrachten wordt behandeld in lessen welke tot onderwerp hebben „de integratie van de LuA in het C & R system”, „het luchtverdedigingsplan” en „de gevechtsregeling”. Tenslotte worden onderwerpen, zoals: „Russische luchtmacht”, „electronische oorlogvoering”, „het marine-aspect in de luchtverdediging”, en tenslotte „de tactische luchtmacht en luchtverdediging te velde” behandeld.

De cursus wordt besloten met een oefening, welke het geleerde in praktijk brengt.

Voor afwisseling in deze cursus wordt gezorgd door het brengen van bezoeken aan een luchtverdedigingsbasis, een luchtverdedigingskring, een instelling van Bescherming Burgerbevolking en SOC.

b. *De luchtsteuncursus*

(1) *A l g e m e e n*

Het succes van de grondstrijdkrachten in de moderne oorlog is in hoge mate afhankelijk van de steun, welke de tactische luchtstrijdkrachten haar verlenen. Elke grote operatie te land bestaat derhalve uit gezamenlijke acties van grond- en luchtstrijdkrachten. Daarom worden in de meeste moderne luchtmachten een deel van de luchtstrijdkrachten speciaal bestemd (georganiseerd, uitgerust en geoefend) voor het verlenen van steun aan de grondstrijdkrachten.

Voor de doeltreffende inzet van de luchtsteun in het land/luchtgevecht is een gemeenschappelijke doctrine inzake de samenwerking tussen grond- en luchtstrijdkrachten nodig. Hierin dienen de principes, organisatie en procedures alsmede te gebruiken termen en begrippen duidelijk te worden vastgelegd en omschreven. Het is essentieel, dat de betrokken officieren van land- en luchtmacht grondig op de hoogte zijn van de wederzijdse behoeften, mogelijkheden en beperkingen en geheel vertrouwd zijn met elkaars tactische eisen en stafprocedures. Het is daarom, dat op de S.S.G.L. aan dit onderwerp een speciale cursus is gewijd, welke gewoonlijk wordt aangeduid met de naam luchtsteuncursus.

De doctrine over de samenwerking tussen de grondstrijdkrachten en de luchtstrijdkrachten en de daaruit voortvloeiende organisaties van de luchtstrijdkrachten berust bij de westelijke geallieerden op hetzelfde beginsel. Toch bestaan er ten aanzien van de praktische uitvoering nog aanmerkelijke verschillen.

De Kon. Landmacht heeft terzake de twee voorlopige voorschriften 2750 en 2751. Deze voorschriften zijn gebaseerd op het Amerikaanse systeem, hier en daar aangepast aan de Britse zienswijze. Dit zou geen

bezwaar zijn, ware het niet, dat de Nederlandse jachtgroepen van de tactische luchtstrijdkrachten geïntegreerd zijn in eenheden van de RAF. Hetzelfde geldt — hoewel in iets mindere mate — voor de Nederlandse grondstrijdkrachten ten aanzien van de samenwerking met de Britse grondstrijdkrachten. Dit heeft tot gevolg dat de uitvoering van de samenwerking grond/luchtstrijdkrachten bij Britten en Nederlanders, zeer speciaal op hogere niveaus, moet zijn gebaseerd op een eenheid van opvatting in procedures, termen en begrippen. De Nederlandse S.S.G.L. zal dus haar leerstof moeten aanpassen aan de bij de Britten geldende opvattingen omtrent de uitvoering. Zodra op NATO niveau ook bindende regels zullen zijn uitgegeven ten aanzien van de uitvoering van deze samenwerking, zal het mogelijk zijn voor onze krijgsmachtsonderdelen een voorschrift uit te geven, gebaseerd op deze NATO-handleiding.

(2) D e t e b e h a n d e l e n s t o f

In grote lijnen is het lesprogramma aangepast aan de stof, die op de School of Land/Air Warfare in Engeland wordt onderwezen. Begonnen wordt met een overzicht van de organisaties van de Nederlandse grondstrijdkrachten en de Nederlandse luchtstrijdkrachten, welke lessen speciaal zijn bestemd voor de officieren van het andere krijgsmacht-onderdeel. Tevens wordt behandeld de inpassing van deze organisaties in het grotere geheel.

Vervolgens wordt, speciaal ten behoeve van de officieren van de grondstrijdkrachten, een overzicht gegeven van de verschillende bij de geallieerden in gebruik zijnde vliegtuigtypen en hun bewapening.

Na deze inleiding wordt de eigenlijke doctrine met de daaruit voortvloeiende organisatie van de luchtstrijdkrachten in vier lessen uiteengezet. In de eerste les wordt uitgelegd welke soorten van tactische luchtoperaties zijn te onderscheiden. Daaruit vloeit vanzelfsprekend voort het onderwerp voor de tweede les, nl. „de luchtmachtorganisatie voor het leiden van de tactische luchtoperaties”.

„De gezamenlijke organisatie voor de integratie van tactische luchtoperaties en grondoperaties” vormt het onderwerp van de derde les, terwijl in de vierde les in beschouwing wordt genomen „het aandeel van de grondstrijdkrachten in de samenwerking tussen grond- en luchtstrijdkrachten”. Een uitgebreide plaats wordt aan de luchtverdediging gegeven. Op het eerste gezicht lijkt dit vreemd. Luchtverdediging immers, wordt behandeld in een afzonderlijke cursus, waarin alle onderwerpen van de (statische) luchtverdediging in beschouwing worden genomen. Op de School of Land/Air Warfare in Engeland wordt bij de Luchtsteuncursus dan ook niet verder ingegaan op de luchtverdediging dan de behandeling van één les „luchtverdediging te velde”.

Nu is de luchtverdediging ook bij de tactische luchtmacht een belangrijk onderdeel van de tactische luchtoperaties. Het systeem, dat daarbij wordt toegepast, is in beginsel gelijk aan dat bij de statische luchtverdediging. Aangezien mag worden aangenomen, dat dit systeem de meeste officieren van de Koninklijke Landmacht nog niet duidelijk voor ogen staat, zijn hieraan enige lessen gewijd.

Het onderwerp luchtverkenningen wordt ook in enige afzonderlijke lessen behandeld, waarbij speciaal de aandacht wordt gevestigd op de

snelle ontwikkeling van de luchtfotografie en de daardoor stijgende belangrijkheid van de fotoverkenningen. Tenslotte wordt overgegaan tot de behandeling van het onderwerp „Verbindingen, aanvraagprocedures en te gebruiken formulieren”.

Hier dus komen we toe aan de praktische toepassing. Zoals reeds boven werd uitgelegd, zullen de Nederlandse grond- en luchtstrijdkrachten zich moeten richten naar de Britse procedures. Een compagniescommandant moet deze procedures in grote lijnen kennen. Hij dient te weten op welke wijze directe luchtsteun moet worden aangevraagd, welke functionarissen bij een aanvraag voor directe luchtsteun betrokken zijn en binnen welke tijd een aanvraag kan worden gehonoreerd. Ook voor luchtmacht personeel is deze kennis van belang. Iedere officier-vlieger bij de tactische luchtstrijdkrachten immers kan op zijn tijd worden aangewezen om op te treden als Air Liaison Officer of als Forward Air Controller bij de grondstrijdkrachten. Bij de verbindinglessen wordt tevens onder de aandacht gebracht de functie en organisatie van de Luchtsteunverbindingcompagnie. Om het beeld volledig te maken, wordt een uitleg gegeven van de werkzaamheden van het Vuursteun-coördinatiecentrum.

Met deze lessen zou de S.S.G.L. bij zijn cursus luchtsteun kunnen volstaan, zonder dat enige afbreuk zou worden gedaan aan de opdracht om een volledig beeld te geven van de samenwerking tussen grondstrijdkrachten en luchtstrijdkrachten. Het bleek echter al spoedig, dat uit zulk een geïntegreerd gezelschap vragen kwamen. Vragen, die wezen op een grote interesse in de behandelde stof en waarvan de beantwoording wel verband hield met, doch niet rechtstreeks behoorde tot het onderwerp luchtsteun. Aangezien deze school, voor zover bekend, de enige gelegenheid op dit niveau biedt aan officieren van land- en luchtmacht om elkaar te ontmoeten en van gedachten te wisselen is de S.S.G.L. dan ook de mening toegedaan, dat deze gelegenheid tevens moet dienen om aan deze officieren een volledig beeld mee te geven van de mogelijkheden van het andere krijgsmachtsonderdeel.

Vandaar, dat de volgende onderwerpen nog een plaats op het programma hebben gevonden: „Special Weapons”, „het gebruik van het Marine-luchtwapen”, „electronische oorlogvoering”, „Russische land- en luchtmacht”, „transportsteun” en „lichte vliegtuigen”.

Het in de lessen gedoeerde wordt tijdens 3 „indoorexercises” in de praktijk gebracht. De klas wordt dan verdeeld in syndicaten, die half KL/half KLu zijn en die gezamenlijk tot oplossing der problemen komen. Ook bij de luchtsteuncursus wordt de tijd onderbroken door enige excursies. Gezamenlijk gaan de leerlingen het SOC en een navigatiestation of een AAOC bezoeken waarbij wordt uitgelegd het verschil tussen een SOC bij de statische luchtverdediging en een ACC bij de luchtverdediging te velde. Oorspronkelijk gingen alle leerlingen naar één van de tactische vliegbases, om een indruk te krijgen van de gang van zaken aldaar. Het bleek echter, dat de interesse van de officieren van de KLu in een andere richting moest worden geleid. Op de dag dat KL-officieren een vliegbasis bezoeken, gaan de KLu-officieren een excursie maken naar een landmachtonderdeel.

c. GLO-cursus

Ground Liaison Officers zijn landmacht-officieren, welke worden gedetacheerd op de vliegbases van jagerbommenwerpers, verkenningsvliegtuigen en lichte bommenwerpers. Hun taak bestaat uit het verstreken aan de vlieger, welke een directe steun- of verkenningsopdracht gaat uitvoeren, van alle gegevens, de grondstrijdkrachten betreffende, welke deze vlieger voor de uitvoering van zijn opdracht nodig heeft. Zoals reeds hierboven werd aangehaald, zal het grootste gedeelte van de GLO-functies worden vervuld door reserve-officieren. Op de tactische vliegbases in vredestijd dienen echter ook GLO's aanwezig te zijn. Daartoe worden enkele beroepsofficieren opgeleid.

Een GLO-cursus duurt 10 dagen en dient te worden voorafgegaan door een volledige luchtsteuncursus. Een deel van de te behandelen lessen geeft de leerlingen enig inzicht in verschillende facetten, welke in het leven van de vlieger een grote rol spelen, en waarmee elke GLO op een vliegveld onmiddellijk te maken krijgt, zoals de navigatie, de meteorologie en de medische aspecten van het vliegen. Vervolgens wordt een les besteed aan de werkzaamheden van de GLO, welke les aanschouwelijk wordt voorgesteld in een kamer, welke het bureau van de GLO moet voorstellen met alle gegevens welke een GLO bij de uitoefening van zijn werkzaamheden zou kunnen nodig hebben. Vier dagen worden op de SMID te Harderwijk doorgebracht, waar de leerlingen enige lessen krijgen in kaartlezen en het gebruik van het UTM en Georef Grid. Vervolgens wordt overgegaan tot identificeren en interpreteren van luchtfoto's door de stereoscoop. Aangezien de GLO op het vliegveld zeer nauw zal samenwerken met de inlichtingenofficier van de luchtmacht, wordt ook voor de werkzaamheden van deze inlichtingenofficier een les uitgetrokken. Nadat nog enige uren zijn besteed om de leerlingen de methode van briefing en debriefing van de vlieger bij te brengen, wordt deze cursus besloten met een oefening, waarbij aan de hand van een bepaalde situatie de GLO's als zodanig optreden, hun bureau bezetten, hun staten invullen, hun berichten verzenden en op de vliegers worden „losgelaten". Niet vergeten mag worden te vermelden dat een dag wordt uitgetrokken om de leerlingen te tonen, op welke manieren een doel kan worden aangevallen. Door de welwillende medewerking van de Inspecteur der Artillerie n.l. wordt het schietterrein Oldebroek een dag ter beschikking gesteld van de S.S.G.L. Daar wordt gedemonstreerd de uitwerking van rockets en napalm op doelen welke van te voren door rookgranaten van de artillerie zijn gemarkeerd.

Jammer genoeg is het de school nog niet gelukt toestemming te verkrijgen om de toekomstige GLO's in de gelegenheid te stellen een vlucht in een straaljager mee te maken. Dit gebeurt bij de opleiding van GLO's in Engeland wel en wordt daar beschouwd als een noodzakelijkheid, aangezien men aldaar van de stelling uitgaat, dat een GLO nooit de juiste toon voor briefing zal vinden, wanneer hij, tegenover de vlieger staande, niet weet waarover hij meepraat en met welke eigenaardige moeilijkheden een vlieger te kampen heeft bij zijn pogingen een opgegeven doel te ontdekken.

4. Slotbeschouwing

De S.S.G.L. is de jongste van de militaire onderwijsinstellingen hier

te lande. In het afgelopen jaar heeft zij haar eerste wankel schreden gezet op het pad naar de volwassenheid. Alle leraren op de school zijn er dan ook van overtuigd, dat aan de tot dusverre gevolgde methodes nog veel zal zijn te verbeteren. Zij schroomt daarom niet, aan het einde van elke cursus alle leerlingen aan een ronde tafel om zich heen te verzamelen met het verzoek vrijelijk de bron van critiek te laten stromen. Als gevolg daarvan zijn de verschillende op- en aanmerkingen te berde gebracht, sommige waarop onmiddellijk actie kon worden genomen, andere, welke eerst in de loop van de tijd in beschouwing kunnen worden genomen, doch welke daarom niet zullen worden vergeten. Vanzelfsprekend zoekt de school naar meer mogelijkheden tot verspreiding van de kennis die een goede samenwerking tussen de krijgsmachtonderdelen kan waarborgen. Dit streven is tekenend voor elke levende organisatie. Het uit zich in twee richtingen.

a. Uitbreiding van het aantal leerlingen en van het aantal onderdelen van de KL en de KLu, welke voor een korte indoctrinatiecursus in aanmerking komen. Vanzelfsprekend is het de bedoeling dit één à twee jaar vol te houden, totdat voldoende officieren zijn bereikt. Deze kunnen daarna de beginselen zelf verder uitdragen. Ook zal een „Senior Officers Course” worden gehouden, waarin de luchtverdediging en de luchtsteun met nog enige andere onderwerpen worden samengevat in één cursus van ongeveer 6 dagen.

b. Uitbreiding van het aantal onderwerpen. In 1955 is reeds een cursus gehouden voor de opleiding van Forward Air Controller van de luchtmacht. Deze cursus, welke slechts drie dagen duurde, volgde op een volledige luchtsteuncursus en bestond uit een dag theorie over de verbindingen van de FAC's, een dag oefenen met onbewapende vliegtuigen en tenslotte een dag oefenen met vliegtuigen welke waren bewapend met napalm en rockets. Verder wordt een cursus luchttransport voorbereid.

Alhoewel de Nederlandse strijdkrachten daar in eerste instantie niet rechtstreeks mee te maken hebben, wordt het toch wel noodzakelijk geacht, dat bepaalde categorieën van officieren niet geheel vreemd staan tegenover dit onderwerp.

De operationele voertaal bij de KLu is Engels. Ook bij de S.S.G.L. worden vele Engelse termen en begrippen niet vertaald.

Dit is noodzakelijk om te bereiken, dat in de toekomst bij de NATO landen een eenheid van begrip en van procedures ontstaat. Alle aanvragen om luchtsteun dienen eveneens in de Engelse taal te worden gesteld.

Aan één factor is tijdens alle cursussen die aandacht besteed, welke haar toekomst, nl. het bevorderen van het begrip tussen de krijgsmachtonderdelen over en weer voor elkaars mogelijkheden en beperkingen, zodat de S.S.G.L. kan zeggen binnen de haar gestelde grenzen te hebben meegewerkt aan een doelstelling welke zij tot haar devies heeft gemaakt, nl.:

„UNO ANIMO PRAEPARAMUS”.

De opleiding op de school M.I.D.

door J. A. N. WOLTERBEEK, Kapitein der Infanterie.

1. Inlichtingendienst in het algemeen

De mens is een redelijk wezen en als zodanig in het bezit van verstand en vrije wil. Dit stelt hem in staat om handelingen te verrichten, die weloverwogen en op een doel gericht zijn. Een handeling is weloverwogen, indien, alvorens zij gesteld wordt, de voor- en nadelen tegen elkaar zijn afgewogen. Dit afwegen der voor- en nadelen is niets anders dan een zo objectief mogelijk beschouwen der factoren, welke de te stellen handeling kunnen beïnvloeden. Het overdenken of beschouwen der factoren zal leiden tot een besluit, waarna de handeling overeenkomstig dit besluit zal kunnen plaatsvinden.

Elke militair, en in het bijzonder elke commandant zal steeds besluiten moeten nemen, welke in oorlogstijd allen min of meer de overwinning van het onderdeel en daarmee tevens de overwinning van hun land zullen beïnvloeden. Deze besluiten zullen slechts dan juist en verantwoord kunnen zijn, indien zij gebaseerd zijn op een uiterst nauwkeurig afwegen der factoren. Wanneer deze factoren nauwkeurig worden bestudeerd blijkt steeds een factor onbekend of speculatief te zijn, nl. de bijzonderheden over de tegenpartij, en hieraan meteen gekoppeld de bijzonderheden over het terrein en het weer.

Voor het berekenen van deze onbekende grootheden is een bepaalde organisatie geschapen: *de militaire inlichtingendienst*.

In Nederland vinden we de splitsing van een aparte inlichtingendienst, los van operatiën en logistiek, reeds terug bij Prins Maurits, die in de tweede helft van de 16de eeuw, ongeveer gelijktijdig met Koning Gustaaf Adolf van Zweden, een staforganisatie ontwierp welke zeer veel overeenkomst vertoont met de huidige. Vanaf deze tijd heeft de ontwikkeling van de militaire inlichtingendienst steeds parallel gelopen met de ontwikkeling der oorlogstechniek.

De gecompliceerdheid der oorlogvoering heeft in de tweede wereldoorlog geleid tot het zoeken naar een meer exacte wijze van werken voor het oplossen van militaire problemen. Als gevolg hiervan werd ook de militaire inlichtingendienst langzamerhand veranderd in een zakelijk, exact werkend apparaat. Men tracht thans niet meer om langs een min of meer intuïtieve, en daardoor speculatieve weg inzicht te verkrijgen in de bedoelingen van de tegenpartij, maar men streeft er naar om langs de nauwkeurige en moeizame weg van het verzamelen en verwerken van inlichtingen te komen tot een juiste bepaling van zijn mogelijkheden. Op deze wijze wordt, menselijkerwijze gesproken, elk raden of gissen uitgesloten.

In het verleden kon een nederlaag leiden tot het verlies van een stad of zelfs tot het tijdelijk verlies van de zelfstandigheid van een volk. Bij een toekomstig conflict staat echter niet alleen de zelfstandigheid van meerdere volkeren of landen op het spel, maar in het bijzonder ook de geestelijke en daardoor blijvende waarden van het leven zelf. Dit conflict zal de hele huidige wereld beroeren en de einduitslag zal beslissen over het zelfstandig voortbestaan van het individu als mens. De

besluiten, die in verband met en gedurende deze strijd moeten worden genomen, zullen dan ook de grootste consequenties met zich meebrengen. Dit houdt in, dat de resultaten der militaire inlichtingendienst een steeds grotere rol zullen gaan spelen, zodat zij aan de hoogste eisen zullen moeten voldoen.

2. Soorten van inlichtingen-specialisten

Wanneer de resultaten van deze dienst aan de hoogste eisen zullen moeten voldoen, zal dit alleen kunnen indien over de beste gegevens wordt beschikt. Teneinde over de beste gegevens te kunnen beschikken, wordt thans gespecialiseerd personeel gebruikt voor het verzamelen hiervan. Al naar gelang de wijze waarop, en de aard van het materiaal, dat verzameld wordt, kan het personeel der militaire inlichtingendienst worden verdeeld in:

- a. gevechts-inlichtingen-specialisten;
- b. contra-inlichtingen-specialisten;
- c. luchtfoto-onderzoekers;
- d. verbindings-inlichtingenspecialisten;
- e. taalspecialisten.

a. De *Gevechts-inlichtingen-specialisten* vormen het eigenlijke inlichtingenpersoneel, dat op elk commandoniveau vanaf het bataljon aanwezig is en hierbij:

leidinggevend en coördinerend optreedt bij het verzamelen van het ruwe materiaal (gegevens of informaties);

dit ruwe materiaal omwerkt tot het afgewerkte product (inlichtingen);

dit eindproduct aanbiedt aan de commandant voor het nemen van een juist besluit en

zorgdraagt dat dit eindproduct ook tijdig anderen bereikt, die dit nodig zouden kunnen hebben.

b. De *Contra-inlichtingen-specialist* is in het bijzonder belast met het verzamelen van gegevens betreffende de activiteiten van de vijandelijke inlichtingendiensten en het tegengaan van deze activiteiten.

c. De *Luchtfoto-onderzoeker* verzamelt gegevens over de vijand en het terrein door een nauwkeurige bestudering en interpretatie van luchtfoto's.

d. De *Verbindings-inlichtingenspecialist* verzamelt zijn gegevens uit het vijandelijk berichtenverkeer.

e. De *Taalspecialist* verzamelt zijn informaties langs linguïstische weg door het ondervragen van krijgsgevangenen, het vertalen en het onderzoeken van documenten.

3. Historische ontwikkeling der school M.I.D.

Reeds gedurende de tweede wereldoorlog werd in Engeland, o.a. te Farnham, begonnen met het opleiden van Nederlands „intelligence”-personeel voor het vervullen van organieke plaatsen bij de Nederlandse onderdelen, zoals de Brigade Prinses Irene. Aan het einde van de oorlog bleek het totaal aantal opgeleid en ervaren intelligencepersoneel zeer klein te zijn. Om te kunnen voorzien in de behoefte aan organiek inlichtingenpersoneel voor de Nederlandse troepen die in Engeland werden getraind, werden wederom te Farnham enkele cursussen gegeven

voor Nederlandse officieren en onderofficieren. De resultaten van deze opleiding stemden niet geheel overeen met de verwachtingen, zodat tenslotte werd besloten om de inlichtingenopleiding zelf in eigen hand te nemen.

Op 15 Juni 1946 werd in het Julianakamp te Kijkduin de School M.I.D. geopend. Aangezien het Julianakamp tevens de legeringsplaats was van het zg. „Indisch Instructiebataljon”, was het mogelijk om van het begin af de inlichtingenopleiding op de praktijk af te stemmen. De toenmalige commandant werd bijgestaan door 4 officieren en enige onderofficieren. De opleiding beperkte zich tot het vormen van inlichtingen- en veiligheids-personeel voor de troepen in Indonesië. In begin 1947 werd de SMID overgeplaatst naar Breda, om tenslotte op 1 Maart 1948 naar Harderwijk te verhuizen.

In 1950 werd de Amerikaanse organisatie geleidelijk in het Nederlandse leger doorgevoerd. Als gevolg van deze reorganisatie moest ook de specialisatie van het inlichtingenpersoneel veel verder worden doorgevoerd en werd de instructie aan de SMID dienovereenkomstig gewijzigd en aangepast. Het een en ander resulteerde in de opleiding zoals thans gegeven en welke is gebaseerd op de hierboven genoemde 5 groepen van inlichtingspecialisten.

4. De huidige opleiding op de School M.I.D.

a. Algemeen

De opleiding op de School MID wordt, zoals iedere opleiding, ten eerste beïnvloed door de kennis der cursisten bij het begin, de duur der opleiding en de beschikbare hulpmiddelen. De kennis der cursisten bestaat, voorzover het betreft hun militaire kennis, uit de algemene en bijzondere kennis, die zij bij hun depot, kaderschool, SRO of KMA hebben verworven. Al het inlichtingenpersoneel is reeds op bovengenoemde onderwijs- of opleidingseenheden wapentechnisch geschoold, voordat het met de eigenlijke specialistenopleiding begint.

De opleidingsduur varieert sterk met de aard der opleiding en wel van een week tot 9 maanden. Bij een cursusduur van 9 maanden moest worden afgezien van het aanvullingssysteem, daar het technisch en financieel niet verantwoord zou zijn om meerdere kleine klassen tegelijkertijd te laten draaien.

De beschikbare hulpmiddelen bestaan uit alle hulpmiddelen die de tegenwoordige instructietechniek kent, zoals bandrecorders, flanelborden, instructiefilms, toneelschetsen enz. Bovendien is per opleiding een studiezaal ingericht, waar de cursist niet alleen de behandelde en alsnog te behandelen leerstof aanschouwelijk vindt voorgesteld, maar waar hem bovendien de gelegenheid wordt geboden zich zelfstandig met de theorie en de praktijk van het geleerde vertrouwd te maken. In de studiezaal bevindt zich nl. ook de bij deze opleiding behorende studiebibliotheek, zodat de cursist in de avonden in de gelegenheid is, om niet alleen het aanwezige materieel ter hand te nemen en te bestuderen, maar ook om zelf het antwoord te zoeken op de vragen die naar voren komen.

Het bijhouden van het wereldgebeuren door de cursisten zelf op de hiertoe opgehangen borden verdiept automatisch hun inzicht in de nationale en internationale problemen. Steeds wordt er naar gestreefd

om de zelfstudie der cursisten aan te moedigen en hen er toe te brengen op eigen initiatief hun vakkennis te vergroten.

b. *Vaktechnische vorming*

Het *gevechtinlichtingenpersoneel* wordt na een zeer summiere theoretische instructie van het begin af getraind op praktisch werk. Het is als het ware één doorlopende oefening, met als voornaamste doel de cursist vertrouwd te maken met zijn normaal werk. Waar in kleinere eenheden de S 2 de enige inlichtingspecialist is, is ook bij de opleiding rekening gehouden met het feit, dat hij in staat moet zijn om diens werkzaamheden, zij het dan ook in het klein, bij zijn eigen onderdeel zelf te verrichten. Bij de grotere eenheden zal de G 2 een juist inzicht moeten hebben in de mogelijkheden en beperkingen van de overige inlichtingspecialisten. Eerst dan zal hij in staat zijn om leidinggevend en coördinerend op te treden en hun specialistische kennis ten volle te benutten. In beide gevallen scheidt de SMID door het samenbundelen van alle inlichtingenopleidingen en door een vrije gedachtenwisseling met de specialistische instructeurs de mogelijkheid om op een gemakkelijke en efficiënte wijze een dieper inzicht te verkrijgen in de werkzaamheden der overige specialisten.

Het *contra-inlichtingenpersoneel* wordt, voortbouwend op een basisinlichtingenkennis zo goed mogelijk voorbereid op zijn veelomvattend, en uit de aard van de zaak ook subtiel werk. De ci-specialist is de adviseur van de commandant voor het treffen van sluitende, niets aan het toeval overlatende veiligheidsmaatregelen. Hij zal hierbij steeds op mogelijke fouten moeten wijzen en juist hierin ligt vaak het begin van vele moeilijkheden, omdat men dikwijls geneigd is deze adviezen te zien als aanmerkingen op het beleid. De praktijk bewijst echter, dat elke veiligheidsfout zich vroeg of laat wrekt, terwijl een overschilligheid op dit gebied zichzelf in oorlogstijd dubbel straft. De opleiding van dit personeel geschiedt zoveel mogelijk praktisch, terwijl de theorie uitsluitend aan de hand van praktijkgevallen wordt gegeven.

De *luchtfoto-onderzoeker* leert zijn vakkennis alleen door praktijkwerk. Juist in het huidige atomische tijdperk is de luchtfoto vaak de eerste bron van informatie en aanwijzingen over hetgeen de tegenpartij op dit gebied zal kunnen doen. Het aanbod van President Eisenhower te Geneve om de wederzijdse controle op de militaire capaciteiten te laten verrichten door een onbeperkte luchtfotografie, is het beste bewijs voor de waarde van de luchtfoto als bron van gegevens. De juistheid en de hoeveelheid der informatie zijn echter afhankelijk van de capaciteiten der luchtfoto-onderzoekers. Door de betrekkelijk korte duur der opleiding is het slechts mogelijk om deze capaciteit op te voeren; de aanleg voor dit soort werk moet echter reeds aanwezig zijn bij het begin der opleiding.

De *verbindings-inlichtingspecialistenopleiding* is uitsluitend gericht op een verder ontwikkelen van de bekwaamheden en de aanleg van de cursist. De ontwikkeling van de man moet reeds op radiotechnisch gebied gericht zijn, terwijl het monotone werk een geheel aparte geestelijke instelling vereist. Vanzelfsprekend is ook deze opleiding vrijwel geheel op praktijkoefeningen gebaseerd.

Bij de *taalopleiding* komt dit voortbouwen op een reeds aanwezige aanleg het beste naar voren. De methodiek van het taalonderwijs is in het bijzonder in West-Europa tot grote ontwikkeling gekomen. Het taalonderricht in een geheel militaire omgeving stelt echter zijn specifieke problemen. Slechts op basis van vrijwilligheid is het mogelijk om op korte termijn een vreemde taal te leren beheersen, maar deze vrijwilligheid kan in een militaire maatschappij niet ten volle worden beleefd. Zelfs onder de meest ideale omstandigheden is de militaire omgeving uit de aard van zijn wezen niet in staat om die mate van vrijheid te geven, die het studeren als burger kenmerkt. Als gevolg hiervan zal de cursist die geen taalaanleg bezit, niet in staat zijn om het hoge tempo der opleiding te volgen.

Bovenstaande, uit de aard der zaak zeer summiere uiteenzetting van de technische-specialistische opleiding op de SMID kan worden besloten met de opmerking dat de instructie in het bijzonder voordeel trekt uit de ruime algemene kennis van de Nederlandse militair. Juist door de brede basis der middelbare schoolkennis is het mogelijk om binnen redelijke tijd de cursisten die veelheid van uiteenlopende lessen te doen opnemen, die op dit moment worden vereist om het inlichtingenwerk technisch goed te kunnen uitvoeren.

c. *Mentale vorming*

Naast de vaktechnische vorming speelt ook de geestelijke vorming van de inlichtingspecialist op de SMID een grote rol. Wanneer een inlichtingspecialist slechts over de vereiste vakkennis beschikt, zal hij in de praktijk te kort schieten. Het bezit van de juiste mentaliteit is voor het inlichtingenwerk een noodzakelijke voorwaarde.

Deze „inlichtingen-mentaliteit” wordt gevormd door een aantal eigenschappen, waarvan de voornaamste hieronder volgen.

De eerste en belangrijkste is het „inlichtingenbewust” zijn. Dit is een geestesgesteldheid, waarin voortdurend wordt gestreefd naar het verzamelen van kennis over de vijand en het doorgeven van deze kennis. Elke militair is min of meer „inlichtingenbewust”, zij het dan ook uit welbegrepen eigenbelang, maar bij het inlichtingenpersoneel zal dit tot de hoogste graad moeten zijn ontwikkeld.

Is deze eerste eigenschap gericht op het actieve element in het inlichtingenwerk, de tweede bepaalt zijn verhouding tot zijn medemens en is een noodzakelijke voorwaarde voor het werken in ploegverband. De inlichtingspecialist zal nl. ook de geestelijke bereidheid moeten bezitten om dienend werk te doen; hij moet in staat zijn om de resultaten van zijn ploeg boven zijn persoonlijke eerzucht te stellen. De derde eigenschap betreft de verhouding tot zichzelf. De inlichtingspecialist zal, omdat de door hem verstrekte gegevens niet of zeer moeilijk te controleren zijn, in alle opzichten eerlijk moeten zijn; ook en in het bijzonder ten opzichte van zichzelf. Eerst dan is hij in staat om zich te bepalen tot de feiten en een objectief beeld te vormen.

Al deze eigenschappen bij elkaar vormen die bepaalde mentaliteit, die voor een inlichtingspecialist onontbeerlijk is. Het spreekt vanzelf dat de bovengenoemde eigenschappen niet worden verworven door enige uren theorie. Slechts door een voortdurend persoonlijk contact tussen

instructeur en cursist is het mogelijk om de bij de cursist aanwezige geestelijke krachten te ontwikkelen en te vormen.

d. *Selectie*

Zoals hierboven uiteengezet, is de opleiding op de SMID gericht op het ontwikkelen van een reeds aanwezige aanleg en karaktereigenschappen. Het bepalen van deze aanleg en eigenschappen door een juiste selectie is dan ook de eerste voorwaarde voor een gunstig resultaat der opleiding. Uit ervaring is gebleken dat de volgende persoonlijkheids-criteria voor de verschillende specialisten ondermeer moeten worden vereist:

gevechtinlichtingen: actief in optreden, methodisch werker, analytisch vermogen;

contra-inlichtingen: praktische intelligentie, stabiliteit, inquisitief van aard;

luchtfoto-onderzoeker: combinatievermogen, doorzettingsvermogen vwb monotoon werk, enige tekenaanleg;

verbodings-inln-specn: combinatievermogen, doorzettingsvermogen vwb monotoon werk, goed geheugen voor getallen en lettergroepen;

taalspecialisten: vermogen om zijn gedachten goed tot uitdrukking te brengen, taalaanleg.

Het behoort tot de taak van de selectie-officier en selectiecentra om deze criteria bij het militair personeel te onderkennen. In de loop der jaren is gebleken dat wanneer deze selectie nauwkeurig heeft plaatsgevonden, slechts een zeer klein percentage cursisten van de opleiding moet worden verwijderd en naar het onderdeel van herkomst moet worden teruggezonden.

5. *Slotbeschouwing.*

Op de hierboven aangegeven wijze tracht de School MID militairen der Nederlandse strijdkrachten op te leiden tot inlichtingspecialisten, die enerzijds beschikken over de noodzakelijke vakkennis, maar die anderzijds geheel zelfstandig hun dienende taak kunnen vervullen en daardoor hun commandant in staat stellen om juiste beslissingen te nemen tot het behoud van de Nederlandse zelfstandigheid.

Collecte Gezamenlijke Militaire Steunfondsen

De Gezamenlijke Militaire Fondsen (Fonds 1815, Stamil, Ereschuld en Dankbaarheid, Karel Doormanfonds, Prins Bernhard Stichting en Van Weerden Poelmanfonds) zullen van 23 April tot 6 Mei openbare collecten houden. Die fondsen verlenen steun aan nagelaten betrekkingen van omgekomen militairen, verminkten en gedemobiliseerden. Gaarne bevelen wij deze collecten in de steun van onze lezers aan. Men kan ook bijdragen storten op postrekening 460388 ten name van de Gezamenlijke Militaire Fondsen, Stadionkade 17 I, Amsterdam-Z.

Uit de Buitenlandse Vakpers

Onderwijs in Krijgsgeschiedenis.

Er zijn officieren, die menen dat onderwijs in krijgsgeschiedenis nu zijn nut heeft verloren. Zij grondten deze mening op de steeds voortschrijdende invloed van de techniek, die momenteel culmineert in A en H bommen, waardoor een eventuele toekomstige oorlog geheel anders zal zijn dan al datgene wat er nu is geweest. Daardoor heeft bestudering van het oude geen nut meer.

Schrijver keert zich ten scherpste tegen deze opvatting. In de krijgsgeschiedenis was een volgende oorlog nooit gelijk aan de vorige. Maar het gaat ook niet om de technische toepassing van de middelen die de mens in zijn eeuwenlange strijd ten dienste stonden.

Of men nu streed met pijl en boog of met vliegtuigen, tanks en atoombommen, het is altijd de mens geweest, die daarbij de doorslag gaf. Het draait altijd om de besluiten van de aanvoerder. Het is uitermate nuttig de aanvoerders uit het verleden te bestuderen en de wijze waarop zij de moeilijkheden oplosten. Hoe deze aanvoerders zweefden tussen overwegen en wagen, tussen stoutmoedigheid en twijfel, tussen gezonde en valse eerzucht. Dat leert men nergens

anders beter dan uit de krijgsgeschiedenis. Niet om de „groten” uit het verleden te imiteren. Maar wel voor de ontwikkeling van de eigen persoonlijkheid, het eigen karakter. Schrijver haalt een uitspraak aan van de generaal Von Schlieffen, gedaan op 15 October 1910 bij de 100e verjaardag van de Duitse Hogere Krijgsschool in Berlijn. „Voor een ieder die veldheer wil worden ligt een studieboek klaar dat „Krijgsgeschiedenis” heet, dat begint met de broederstrijd tussen Kaïn en Abel en dat heden ten dage nog niet afgesloten is. Die lectuur is niet altijd pikant, door een massa weinig hartverheffende zaken moet men zich heen werken. **Maar tenslotte komt men tot de overtuiging dat alles gekomen is, zoals het komen moest en zoals het weer komen zal!**”

Voor generale stafofficieren acht schrijver de studie van de krijgsgeschiedenis volkomen onontbeerlijk. Daarnaast wijst hij op de grote betekenis van de krijgsgeschiedenis voor de opleiding van de troep, vooral juist met het oog op de morele vorming.

„Unterricht in Kriegsgeschichte” door kolonel-generaal b/d H. Reinhardt in „Wehrkunde” Juli 1955. B. K.

Drie Boompjes manchester

1853

Ribfix

ingeweven poolvast
Dè Nederlandse poolvaste Manchester

Fabrikante Gerhd. Jannink & Zn. N.V.
ENSCHEDÉ

Fabrique Nationale
d'Armes de Guerre S.A.
Herstal
lez - Liège.

F usil
A automatique
L éger

NTR

N.V. NIEUWE TECHNISCHE HANDELMAATSCHAPPIJ
LANGF VOORHOUT 35 - 's-GRAVENHAGE - TEL. 11819

**MEMORIE VAN ANTWOORD
AAN DE EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL**

betreffende de ontwerpen van wet tot vaststelling van:

- 1°. hoofdstuk VIII A (*Departement van Oorlog*) der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1956, en
- 2°. hoofdstuk VIII B (*Departement van Marine*) der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1956.

Defensiebeleid in het algemeen

De ondergetekende moge zijn erkentelijkheid betuigen voor de door vele leden geuite woorden van algemene waardering voor hetgeen op het stuk van 's lands defensie in de laatste jaren is totstandgebracht. Het stemt hem tot grote, zij het ernstige voldoening, dat zijn standpunt, dat een onverminderde verdedigingsinspanning noodzakelijk blijft, door de overtuiging van zo vele leden wordt geschraagd. Wanneer het gevaar van het uitbreken van een wereldoorlog thans minder accuut schijnt te zijn geworden, dan is dit zeker voor een groot deel te danken aan de intensieve verdedigingsmaatregelen van het Westen. De fundamentele tegenstellingen tussen Oost en West blijven echter niet-verslappende waakzaamheid en voortdurende militaire inspanning noodzakelijk maken.

Het lijkt niet wel mogelijk te bepalen, in hoeverre de huidige situatie, waarin het ontstaan van een volledige atoomoorlog tot onherroepelijke zelfvernietiging zou kunnen leiden, wel de mogelijkheid zou laten voor een gewapend optreden op beperkte schaal, zonder het ernstige risico te lopen, dat daarbij eveneens van atoomwapens gebruik zou worden gemaakt en zich daaruit een volledige atoomoorlog zou ontwikkelen. Dat het Westen echter ook op een verdediging tegen een „beperkte” militaire agressie voorbereid moet zijn en blijven, staat voor de ondergetekende vast; en evenzeer, dat indien zulk een beperkte agressie niet met conventionele middelen kan worden afgeweerd, dan niet gearzeld moet worden desnoods met daartoe geeigende tactische atoomwapens een vijandelijke overmacht te neutraliseren. De enkele leden, die aandrongen op meer activiteit van de Nederlandse Regering om een verbod van de atoombom te bewerkstelligen, zal het, na alhetgeen hierover reeds is gezegd, duidelijk zijn, dat van de ondergetekende geen medewerking aan een dergelijk streven kan worden verwacht, tenzij een verbod van het gebruik van atoomwapens onderdeel zou zijn van een overigens algemeen aanvaarde en het militair evenwicht niet verstorende beperking van de bewapening, met deugdelijke waarborgen voor controle op de getrouwe naleving van de desbetreffende overeenkomst.

Dat de ondergetekende bij de behandeling van zijn begrotingen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal niet is ingegaan op vragen omtrent ten tijde van de eerste Geneefse Conferentie in de pers verschenen berichten over een voorstel tot invoering in Europa van een zogenaamde „bufferzone”, vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat hij voorzag dat het Geneefse overleg door zijn ambtgenoot van Buitenlandse Zaken bij de behandeling van diens begroting vollediger zou worden besproken, dan hem zelf mogelijk was te doen. In antwoord op de thans hierover opnieuw gestelde vragen, moge de ondergetekende verklaren, dat er geen plannen van de Westelijke mogendheden tot instelling van een bufferzone hebben bestaan. De veiligheidswaarborgen, welke gedurende de tweede Geneefse Conferentie van Westelijke zijde aan de Sovjet-Unie zijn aangeboden voor het geval een herenigd Duitsland tot de N.A.V.O. zou toetreden, hielden geen daartoe strekkend voorstel in.

Overigens is duidelijk, dat een veiligheidsregeling alleen aan de orde kan komen in het geval dat de Sovjet-Unie bereid zou zijn mede te werken aan een hereniging van Duitsland op basis van vrije verkiezingen en vrijheid van beslissing over de buitenlandse betrekkingen. Zolang de Sovjet-Unie uitdrukkelijk weigert, daaraan haar medewerking te verlenen, kan de vraag welke inhoud een veiligheidsregeling al dan niet zou kunnen hebben, slechts academische betekenis hebben.

Op de aan ondergetekende door enkele leden gestelde vraag, hoe hij denkt over de uitlatingen van Minister Dulles, zoals weergegeven in een artikel in het Amerikaanse weekblad „Life”, zal hij niet ingaan. Met betrekking tot de door dezelfde leden gestelde vraag, welke betekenis moet worden gehecht aan de verklaring van de Minister-President „dat Nederland nooit als eerste van atoomwapens gebruik zou maken”, moge hij hen verwijzen naar het antwoord van zijn ambtgenoot van Buitenlandse Zaken aan de afgevaardigde de heer Paul de Groot tijdens de mondelinge beraadslagingen over hoofdstuk III der Rijksbegroting 1956 (*Handelingen* 552, rechterkolom). Dit antwoord luidde, dat het punt niet was, wie de eerste atombom zou laten vallen, maar wel wie de atoomoorlog zou ontketenen. Dat zou het Westen niet zijn!

De Noord-Atlantische Verdrags Organisatie

Voorop staat, dat de beginselen van bondgenootschappelijke samenwerking, neergelegd in het Noord-Atlantisch Verdrag, zo volledig beantwoorden aan de uitgangspunten van de Nederlandse Regering voor haar buitenlands beleid, dat zij niets wenst na te laten om de verwerkelijking daarvan zo krachtig mogelijk te bevorderen. Zowel de Minister-President als verschillende andere leden van de Regering, waaronder de ondergetekende, hebben van deze zienswijze bij herhaling getuigenis afgelegd en zich daarbij van harte gesteund gezien door het overgrote deel van de Volksvertegenwoordiging. De mate van bondgenootschappelijke samenwerking welke binnen de Noord-Atlantische Verdrags Organisatie bereikbaar is, wordt echter beperkt door verschillen in de aard en omvang van de belangen, welke de leden — staten, zowel binnen hun nationale sfeer, als in de internationale verhoudingen in het bijzonder te behartigen hebben.

Waar deze belangen gelijk lopen — en dit is bij uitstek het geval voor wat betreft de noodzaak tot een gezamenlijke militaire verdediging —, kan de samenwerking hechter en inniger worden, dan op terreinen, waar de belangen in omvang en richting uiteengaan, of waar reeds andere vormen van samenwerking geworteld zijn en bevredigende resultaten opleveren. Wanneer dit wordt beseft, en wordt aanvaard, dat de beginselen van het Noord-Atlantisch Verdrag niet binnen afzienbare tijd kunnen leiden tot een over de gehele lijn even sterk geïntegreerde Atlantische gemeenschap, dan bestaat naar de mening van de ondergetekende geen aanleiding tot gevoelens van teleurstelling of mindere voldoening over de tot op heden in de N.A.V.O. bereikte samenwerking. Dan is ook het beeld van de in en buiten de N.A.V.O. door de N.A.V.O.-landen tot stand gebrachte politieke, economische en culturele samenwerking, zoals door ondergetekende's ambtgenoot van Buitenlandse Zaken geschetst in diens Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer op de begroting 1956 (blz. 6 en 7 onder het hoofd N.A.V.O.), bevredigend voor het heden en hoopgevend voor de toekomst. Ervan uitgaande, dat een verdergaande integratie van de N.A.V.O.-landen dan hiervoren is aangegeven, niet een op korte termijn te verwezenlijken mogelijkheid is, en de intergouvernementele vorm van de N.A.V.O. vooralsnog de enig mogelijke moet worden geacht, acht de ondergetekende de door veldmaarschalk Montgomery in oktober 1955 voor het Royal United Services Institute ontwikkelde denkbeelden wel belangwekkend, maar voor de huidige situatie zonder praktische betekenis. Overigens biedt de huidige structuur van de militaire en politieke samenwerking in de N.A.V.O. naar zijn mening voldoende mogelijkheden om de

gezamenlijke militaire verdedigingsmiddelen van de N.A.V.O.-landen aan te passen aan de ontwikkeling van de oorlogstechniek.

Het tijdens de bijeenkomst van de Atlantische Raad in december 1955 genomen besluit om de luchtverdediging van West-Europa door de Geallieerde Opperbevelhebber in Europa te doen coördineren en te komen tot een goed sluitend gezamenlijk vroeg-waarschuwingssysteem, is een bewijs dat het binnen de hoofdlijnen van de bestaande structuur mogelijk is, terug te komen op oorspronkelijk aanvaarde beginselen (i.c. dat de luchtverdediging een zuiver nationale verantwoordelijkheid is), wanneer de omstandigheden daartoe aanleiding geven. Wanneer mocht worden aangevoerd, dat de ontwikkeling van de luchtoorlog reeds veel eerder tot dit besluit had moeten dwingen en de N.A.V.O. dus kennelijk met traagheid achter de ontwikkelingen aanloopt, dan moge bedacht worden, dat de eerst in 1951 begonnen integratie van op onderling zo verschillende tradities en denkbeelden berustende en zozeer door allereerst andere factoren beïnvloede verdedigingsstelsels van de West-Europese landen een moeizaam en kwetsbaar groeiproces is, waarin iedere groeifase consequenties heeft, welke tevoren met zorg moeten worden nagegaan. Dat hierdoor tijdelijk onbevredigende situaties kunnen ontstaan, moet worden aanvaard.

Een ander voorbeeld van de binnen de huidige structuur bestaande mogelijkheden tot doeltreffende militaire samenwerking, is de uitwisseling van gegevens over de in de N.A.V.O.-landen verrichte studies betreffende nieuwe organisatievormen voor de divisie en — door de grotere landen — daarmede gehouden proeven, gevolgd door de enige weken geleden te Parijs gehouden bijzondere conferentie van de Atlantische Raad (in permanente samenstelling) met de nationale militaire en civiele deskundigen, de Standing Group en de bevelhebbers van de N.A.V.O.

De ondergetekende moet uiteraard toegeven, dat het met een totalitaire politieke structuur als die van het communistische blok veel eenvoudiger is om een sterk geïntegreerde en uniform georganiseerde krijgsmacht op te bouwen. De Tweede Wereldoorlog heeft echter bewezen, dat ook democratische landen in vrijwillige samenwerking tot indrukwekkende gezamenlijke militaire prestaties kunnen komen. Het is één van de doelstellingen van de N.A.V.O., om voor die vrijwillige bondgenootschappelijke samenwerking reeds in vredetijd de grondslag te leggen en de voorbereidingen te treffen, opdat in geval een nieuwe oorlog niet mocht kunnen worden voorkomen, de gezamenlijke verdediging van het eerste begin af kan worden gevoerd met de doeltreffendheid, die de vorige maal de overwinning heeft gebracht.

Hoewel dankbaar voor de totnutoe in nog geen vijf jaren met de opbouw van een gezamenlijke militaire verdedigingsmacht bereikte resultaten, en zonder de huidige structuur van de N.A.V.O. inadequaat te achten, onderschrijft de ondergetekende de mening van zeer vele leden, dat deze organisatie nog zo veel, zo ver en zo snel mogelijk, ook met betrekking tot de politieke, economische en culturele samenwerking behoort te worden verstevigd. Hij is ook met deze leden en op de door hen aangevoerde gronden van mening, dat militaire integratie in Europees verband zeker niet als een na het échec van de Europese Defensie Gemeenschap voorgoed verloren zaak behoort te worden beschouwd. De leden, die zich ongerust maken over de reële militaire kracht van de N.A.V.O., in het bijzonder ten aanzien van haar landstrijdkrachten, en in dat verband inlichtingen vroegen over de divisies van onze bondgenoten, hun bewapening en vervoermateriaal, moet de ondergetekende tot zijn leedwezen een antwoord schuldig blijven. De gegevens die hem daarover ter beschikking staan, zijn verkregen uit de „Annual Review” en niet vatbaar voor mededeling in het openbaar.

Met betrekking tot het andere punt, waarover dezelfde leden hun ongerustheid uitten, te weten dat bij een eenheidscommando over de luchtmachten van de N.A.V.O.-landen het gevaar voor ons land kan bestaan, dat onze luchtmacht op een

ander gevechtsgebied reeds is vernietigd, voor er van een aanval op ons gebied zelfs nog maar sprake is, moge de ondergetekende het volgende antwoorden.

Behalve dat ook voor de luchtoorlog geldt dat wie alles wil verdedigen, tenslotte niets verdedigt, eist dit onderdeel van de oorlogvoering wel bij uitstek een sterk gecentraliseerde commandovoering, teneinde, gebruik makende van de snelle verplaatsingsmogelijkheid van vliegtuigen, in voorkomend geval voor een korte spanne tijds plaatselijk een zo groot mogelijk aantal luchtstrijdkrachten te kunnen concentreren.

Een dergelijke concentratie, welke derhalve geen verplaatsing van squadrons inhoudt, is nodig, daar elk land afzonderlijk nimmer een zo grote macht in de lucht kan opbrengen. Dit wil uiteraard niet zeggen, dat alle Nederlandse luchtstrijdkrachten zonder meer tegen doelen buiten het grondgebied zullen worden ingezet.

De uitgaven in N.A.V.O.-verband zijn te onderscheiden in twee groepen:

- a. de uitgaven van de N.A.V.O.-organisaties;
- b. de infrastructuur-uitgaven.

Ad. a. De uitgaven van de N.A.V.O.-organisaties worden door deze organisaties gedaan ten laste van de begrotingen, die telkens voor een kalenderjaar door de Atlantische Raad worden goedgekeurd. Deze N.A.V.O.-begrotingen vallen weer in twee groepen uiteen:

- de zogenaamde civiele begrotingen, waarvan de voornaamste de begroting voor het Secretariaat-Generaal is; deze begrotingen worden, voordat de Atlantische Raad er zijn goedkeuring aan hecht, nauwkeurig onderzocht door het zogenaamde „Civil Budget Committee”;
- de militaire begrotingen, dat zijn de begrotingen van de hoofdkwartieren van de bevelhebbers en de onderbevelhebbers, en van de onder de Standing Group gestelde organen en instituten zoals het „N.A.T.O. Defence College”; deze begrotingen worden onderzocht door het zogenaamde „Military Budget Committee”.

Het onderzoek van de begrotingen door de Budget comités moet gezien worden als de *voorafgaande externe* controle in opdracht en ten behoeve van de regeringen der N.A.V.O.-landen. De *interne* controle, de controle binnen de afzonderlijke civiele en militaire organisaties, geschiedt door de in die organisaties werkzame financiële controleurs, volgens regelingen vastgesteld door de Atlantische Raad.

Een *externe* controle *achteraf* op de uitvoering van de begroting, ten behoeve van de regeringen der N.A.V.O.-landen, geschiedt door een „Board of Auditors”. Dit orgaan bestaat uit 3 functionarissen, door de Atlantische Raad benoemd voor een termijn van drie jaren, met mogelijkheid tot herbenoeming voor een tweede drie-jarige termijn. De auditors worden, ter verzekering van hun onafhankelijkheid van de N.A.V.O., gesalarieerd door de regeringen, die hen als zodanig hebben voorgedragen.

De taak van de „Board of Auditors” omvat:

1. de *rechtmatigheids*controle, d.w.z. de controle of de uitgaven zijn verricht overeenkomstig de goedgekeurde begrotingen en de interne financiële voorschriften;
2. de *doelmatigheids*controle, d.i. het onderzoek naar de doelmatigheid van de verrichte financiële handelingen, het systeem van boekhouding en, in het algemeen, de financiële consequenties van het gevoerde beleid.

Over de beide onderdelen van zijn taak brengt de Board jaarlijks rapport aan de Atlantische Raad uit.

Ad. b. De infrastructuuruitgaven zijn eveneens uitgaven voor gemeenschappelijke rekening van de N.A.V.O.-landen. In afwijking echter van de uitgaven van de N.A.V.O.-organisaties,

zijn zij niet verwerkt in een formele gemeenschappelijke N.A.V.O.-begroting, doch alleen in de nationale begrotingen van de N.A.V.O.-landen.

De Atlantische Raad is de instantie, die een programma van uit te voeren werken tot een bepaald maximum bedrag goedkeurt. De kosten van het infrastructuurprogramma worden over de N.A.V.O.-landen omgeslagen volgens een overeengekomen verdeelsleutel (vergelijk blz. 70 van de Defensienota van 18 mei 1954). Bij de uitvoering van het programma kan geen land tot het doen van uitgaven voor enig bepaald object overgaan alvorens autorisatie te hebben verkregen van een speciaal daartoe in het leven geroepen N.A.V.O.-commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van alle landen. Deze commissie verleent autorisatie alleen op basis van een gedetailleerde beschrijving en berekening van het werk, welke wordt onderworpen aan een technisch en financieel onderzoek door haar ter beschikking staande technische deskundigen. De landen, waar deze werken worden uitgevoerd, financieren het totaal van de aan deze werken verbonden kosten. Voor wat Nederland betreft, geschiedt dit aldus, dat het totaal van de uitgaven van de in Nederland uit te voeren infrastructuurwerken in de begroting wordt opgenomen, terwijl binnenlijns in aftrek wordt gebracht het totaal der bijdragen, welke de andere landen volgens de verdeelsleutel aan Nederland verschuldigd zijn. Verder wordt in de begroting opgenomen het totaal van de bijdrage van Nederland aan de kosten van in andere landen uitgevoerde werken. De verantwoordelijkheid voor de *uitvoering* van de infrastructuurwerken ligt geheel bij de betrokken nationale regering, als gevolg waarvan de controle op de daaraan verbonden uitgaven in eerste instantie een *nationale* controle is: een interne en externe controle, uitgevoerd vanwege de betrokken executieve, en daarnaast een van de executieve onafhankelijke externe controle door de nationale rekenkamer. Deze nationale controle reikt uiteraard niet verder dan tot de in eigen land gedane uitgaven.

Om in zowel het één als het ander een goed inzicht te kunnen krijgen, heeft de Atlantische Raad een controle-orgaan gecreëerd, dat aan de Raad rapport uitbrengt over *alle* uitgaven, welke krachtens de vorenomschreven regelingen door de N.A.V.O.-landen zijn gedaan. Dit orgaan, de „Board of Auditors for Infrastructure”, verricht derhalve een *externe* controle achteraf ten behoeve van de regeringen der N.A.V.O.-landen. De „Board of Auditors for Infrastructure” bestaat uit 5, door de Atlantische Raad voor twee jaren (met mogelijkheid tot verlenging) benoemde functionarissen, die door de nationale regeringen voor dit doel ter beschikking zijn gesteld. Ook de leden van deze „Board” en hun assistenten worden door hun eigen regeringen gesalarieerd, om hun onafhankelijkheid van de N.A.V.O. te bewaren.

Uit deze uiteenzetting moge blijken, dat de controle op de voor gemeenschappelijke rekening komende uitgaven met zorg is geregeld. Van een onvoldoende verantwoordelijkheidsgevoel in de N.A.V.O.-organisaties voor de haar toevertrouwde gelden, is de ondergetekende nimmer iets gebleken. Het controlesysteem en de wijze waarop de verschillende controlerende organen en functionarissen dit systeem hanteren, voorkomen onverantwoordelijk financieel handelen. Voor een afzonderlijk controlerend college is in de huidige structuur van de N.A.V.O. geen plaats.

De ondergetekende vat de vraag, of reeds iets bepaald of bekend is omtrent een plan om voortaan een aantal belangrijke taken uit een gemeenschappelijke pot te betalen, op als betrekking te hebben op het in de laatste bijeenkomst van de Atlantische Raad van Nederlandse zijde gedane voorstel, de luchtverdediging van Europa te gaan financieren overeenkomstig de wijze, waarop het infrastructuurprogramma wordt bekostigd. Omtrent dit voorstel, dat gegrond was op de overweging, dat zowel een Europees vroegtijdig waarschuwingssysteem, als een verbindingssysteem en een systeem van opstelling van geleide projectielen een volstrekt gezamenlijke aanpak behoeft, is echter nog niets in concreto beslist.

Personeelskwesties

De vraag of het mogelijk en gewenst is het tekort aan beroepsofficieren op te heffen of althans te verkleinen door het op ruimere schaal openen van gelegenheid voor onderofficieren om officier te worden en het doen overgaan van reserve-officieren naar het beroepspersoneel, is reeds herhaaldelijk onder ogen gezien.

De ondergetekende meent deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden.

Het betreft hier namelijk niet alleen maar een numeriek tekort — dat op eenvoudige wijze zou kunnen worden opgeheven door een aantal personen, die, eventueel nadat zij een aanvullende opleiding hebben gevolgd, de voor een officiersfunctie vereiste ontwikkeling, bekwaamheid en overige geschiktheid bezitten, tot beroepsofficier te benoemen —, doch een tekort, samengesteld uit tekorten in bepaalde categorieën van officieren. Bij een indeling naar de rangen blijken deze categorieën te worden gevormd door de hoofdofficieren, bij een indeling naar de wapens en dienstvakken door de technische specialisten. Daarentegen bestaan overschotten bij de subalterne officieren en bij de niet-technische wapens, zij het ook dat deze door de elders voorkomende tekorten worden overtroffen.

Met deze analyse — die uiteraard bij de betrokken departementale afdelingen nader is uitgewerkt — moet rekening worden gehouden bij het personeelsbeleid. De grote behoefte aan technici heeft er toe geleid, dat voor alle onderofficieren, tot een bepaalde leeftijd, de gelegenheid is opengesteld via opleiding aan een middelbaar-technische school of een daarmee overeenkomende opleiding te worden toegelaten tot de categorie der middelbaar-technische officieren, ook al zijn zij niet van een „technisch” wapen of dienstvak afkomstig. Ook technisch gespecialiseerde reserve-officieren komen voor overgang in beroepsdienst in aanmerking. Een van de moeilijkheden hierbij is echter, dat de noodmaatregel van overgang van reserve- in beroepsdienst er niet toe mag leiden, dat de normale opleiding via de K.M.A. in discredit komt; daarom wordt de bedoelde mogelijkheid beperkt tot afgestudeerde ingenieurs. Van deze mogelijkheid wordt helaas weinig gebruik gemaakt.

Aan beroepsofficieren bij de niet-„technische” wapens en dienstvakken bestaat door de normale aanwas via de K.M.A. en door de benoeming van daartoe in aanmerking komende onderluitenanten en adjudanten-onderofficier tot officier voor speciale diensten, weinig behoefte. Er is dan ook geen aanleiding in deze categorie bijzondere mogelijkheden voor jongere onderofficieren en reserve-officieren open te stellen.

De toekenning van extra voor bezoldigingsverhoging geldende dienstjaren aan reserve-officieren, die in het bezit zijn van het ingenieursdiploma, berust op een reeds lang bestaande bepaling. Deze maatregel werd indertijd getroffen met het oog op het feit, dat er bij de toenmalige technische wapens (genie en verbindingdienst) prijs op werd gesteld, dat de voor opleiding tot reserve-officier bij deze wapens bestemde dienstplichtigen het ingenieursdiploma behaalden alvorens voor eerste oefening onder de wapenen te komen. Dit betrof in hoofdzaak civiele, electrotechnische en bouwkundige ingenieurs. De bepaling was niet van toepassing op b.v. chemische ingenieurs, en evenmin op afgestudeerden in de faculteit der wis- en natuurkunde, omdat aan deze categorieën als zodanig destijds geen behoefte bestond en zij dus in de regel niet overeenkomstig hun academische opleiding konden worden ingedeeld. Toen later de technische diensten bij land- en luchtmacht zeer werden uitgebreid en daarbij ook behoefte aan chemici en physici ontstond, vielen de in deze richtingen gespecialiseerde reserve-officieren, die aan de Technische Hogeschool waren afgestudeerd, automatisch onder de oude, voor ingenieurs geldende bepaling, zodat zij een voordeel genoten boven de doctorandi in de wis- en natuurkunde, die dezelfde werkzaamheden verrichtten. Deze aangelegenheid is enige tijd geleden aan de ondergetekende voorgelegd, waarna hij besloot te bevorderen, dat de bedoelde bepaling wordt uitgebreid tot

de doctorandi in de wis- en natuurkunde, van wier bijzondere kennis door plaatsing in speciale functies bij de krijgsmacht gebruik wordt gemaakt. Uit het vorenstaande moge echter zijn gebleken, dat de op het onderhavige punt bestaande verlangens de volle aandacht van de ondergetekende hebben.

De militaire, marine en luchtmachtattachés bij onze ambassades en gezantschappen zijn noodzakelijk; ware dit niet het geval, dan zou de ondergetekende deze functionarissen geen dag langer handhaven. Het doet de ondergetekende leed, dat twijfel wordt uitgesproken of deze attachés wel „een voldoende dagtaak” hebben. Hij kan daartegenover de verzekering geven, dat eerder van een overbelasting kan worden gesproken.

Hoewel de verplichtingen, welke de N.A.V.O. medebrengt en de vele bestellingen, die ten behoeve van de krijgsmacht in het buitenland worden gedaan, invloed uitoefenen op de werkzaamheden der militaire attachés, ligt niet hierin hun taak in de eerste plaats, doch in het verzamelen en rapporteren van alle gegevens, welke uit militair-politiek oogpunt van belang zijn. Het is voor de ondergetekende van het allergrootste belang om te worden ingelicht omtrent de militaire en militair-politieke situatie. Immers, van de juistheid van deze inlichtingen en van de snelheid waarmee zij worden verstrekt, is voor een groot deel afhankelijk, of de ondergetekende in staat zal zijn op het juiste oogenblik de maatregelen te nemen om de paraatheid op te voeren en z.n. de verschillende fasen van de mobilisatie af te kondigen. Juist de posten in Zuid-Slavië, Turkije en Iran zijn in dit opzicht van het grootste belang. In Japan, waar tot voor kort een marine attaché was geplaatst, is deze post kort geleden opgeheven.

Te Washington zijn thans geplaatst: drie militaire-, drie marine- en twee luchtmacht attachés en adjunct-attachés, waarvan de drie attachés tevens lid zijn van de Nederlandse Gezamenlijke Stafmissie, dat is de Nederlandse vertegenwoordiging in het Comité van Militaire Vertegenwoordigers van de N.A.V.O. (vergelijke de Defensienota van 18 mei 1954, bladzijde 43).

De marine attaché is tevens liaisonofficier bij S.A.C.L.A.N.T. Een militair adjunct-attaché is in het bijzonder belast met werkzaamheden betrekking hebbend op de materieelvoorziening.

Aan het betrachten van een zo groot mogelijke efficiency in de militaire bureaus besteedt de ondergetekende zijn volle aandacht.

Landmacht

De ondergetekende moge in de eerste plaats ingaan op een aantal onder het hoofd „Financieel Beleid” voorkomende vragen en opmerkingen betreffende het vraagstuk van de organisatorische aanpassing van de landstrijdkrachten aan de atoomoorlogvoering.

Voordat echter de beginselen, waarvan in de verschillende landen bij de inmiddels met betrekking tot dit vraagstuk ver gevorderde studies en de — door Engeland, Amerika en Frankrijk — gehouden beproevingen is uitgegaan, nader worden uiteengezet, meent de ondergetekende goed te doen een misverstand op te helderen, dat aan enkele van de vorenbedoelde vragen ten grondslag schijnt te liggen.

De ontwikkeling van atoomwapenen voor gebruik op het gevechtveld, dus voor „taktisch” gebruik, heeft een lange weg moeten afleggen. Eerst omstreeks 1953 was zij zo ver gevorderd, dat van bescheiden invoering van deze wapens in de taktische strijdmiddelen sprake kon zijn. Omstreeks dezelfde tijd zijn ook in de Memorie van Toelichting vermelde cursussen in Oberammergau begonnen, waarin de Amerikaanse militaire autoriteiten officieren van hun bondgenoten instrueerden inzake de beginselen van de toepassing en de uitwerking van deze wapens. Een eerste veronderstelling van het gebruik van atoomwapens op het gevechtveld kwam voor in de in het najaar van 1954 gehouden N.A.V.O.-manoeuvre „Battle Royal”.

Het sein om te beginnen met concrete studies en proeven betreffende de noodzakelijke aanpassingen van de N.A.V.O.-strijdkrachten aan deze nieuwe technische ontwikkelingen, werd eerst gegeven bij het besluit van de Atlantische Raad van december 1954, waarbij de N.A.V.O.-opperbevelhebbers werden gemachtigd, om in hun verdedigingsplannen met het gebruik van atoomwapens rekening te houden. Op welke wijze deze studies werden aangevat, en hoe de N.A.V.O.-bondgenoten in staat werden gesteld studieresultaten uit te wisselen en elkaars proeven bij te wonen, is uiteengezet in de Memorie van Toelichting. Ofschoon de hoofdlijnen, waarlangs de aanpassingen zouden moeten worden gezocht, van het begin af vrij duidelijk waren — grotere spreiding van de onderdelen en verhoging van de beweeglijkheid —, kwamen bij de concretisering en uitwerking daarvan problemen naar voren, waarvan de oplossing niet voor de hand lag en die derhalve verdere studie behoefden. De in enkele vragen gelegen suggestie, dat Saceur zonder voldoende reden het verstrekken van richtlijnen te lang zou hebben vertraagd, komt daarom niet billijk voor. Zonder feitelijke grond is ook de aan die suggestie ten grondslag liggende stelling, dat een niet onaanzienlijk aantal divisies van het leger der Sovjet-Unie reeds „geatomiseerd” zou zijn — met welke oneigenlijke term mogelijk is bedoeld: met atoomwapens uitgerust, of: aan gebruik door de tegenstander van atoomwapens aangepast. Over de mate, waarin het leger der Sovjet-Unie met atoomwapens is uitgerust, staat niets met enige zekerheid vast. Voorzover bekend, streeft men in Rusland naar een decentralisatie binnen de divisie, wordt bij oefeningen nadruk gelegd op snel verspreiden en wederom concentreren, en worden enkele zwaardere vuurmonden ingevoerd. Veranderingen van betekenis in de organisatie hebben voorzover bekend nog niet plaats gevonden.

De hoofdgedachten nu, welke in de verschillende landen bij hun studies en bij de samenstelling van proeforganisaties zijn gevolgd, zijn de volgende:

In Engeland is men er in de eerste plaats van uitgegaan, dat de nieuwe wapens niets hebben veranderd aan de betekenis van „het terrein”, dat wil zeggen aan het feit, dat bij iedere gevechtshandeling te land taktisch belangrijk terrein de inzet is en dat daadwerkelijke, harde gevechten zullen moeten worden geleverd om, hetzij een taktisch belangrijk terreingedeelte te veroveren, hetzij een zodanig terreingedeelte te behouden. Derhalve moet aan de eigenlijke strijder, de infanterist, nog steeds een grote betekenis worden toegekend. De atoomwapens vormen vooral een middel om ergens plaatselijk een grote vernietigende werking tegen de vijand te bereiken, een doel, dat vroeger werd nagestreefd met massaal geconcentreerde artillerie. De omstandigheid echter, dat atoomwapens nu artillerieconcentraties kunnen vervangen, maakt de usantiële artillerie niet overbodig. Deze blijft nodig voor rechtstreekse ondersteuning van infanterie-eenheden bij hun gevechtsacties, d.w.z. voor die artillerieschoten, welke dicht vóór de eigen aanvallende of verdedigende infanterie moeten worden gelegd. Aan de zeer grote vernietigende werking van de atoomwapens is echter zowel voor de aanval als voor de verdediging de consequentie verbonden, dat iedere concentratie van gevechtseenheden, nodig voor een aanval of tegenaanval, zo kort mogelijk moet duren, dus zo laat en zo snel mogelijk moet geschieden en weer zo spoedig mogelijk moet worden gevolgd door een snelle verspreiding. Deze gedachtengang leidde tot twee conclusies:

Ten eerste: Doordat het terrein zijn betekenis ten volle heeft behouden en terrein alleen kan worden genomen en behouden door strijdende mannen, waaronder als gevolg van de uitwerking van atoomwapens grotere verliezen kunnen worden verwacht, moet het strijdende gedeelte van de divisie worden vergroot. De divisie moet met inachtneming van deze twee punten worden ge„stroomlijnd”, zo nodig ten koste van het verzorgend gedeelte en de staven. Bovendien moeten niet aan ieder onderdeel al die wapens worden gegeven, die het mogelijk nodig zou hebben. Er moet meer op vertrouwd worden, dat wanneer bijvoorbeeld een infanterie-eenheid artilleristische steun nodig heeft, een artillerie-eenheid die steun ook werke-

lijk snel zal geven. Daarom moet bijvoorbeeld indeling van zware mortieren bij het regiment infanterie worden verworpen.

Ten tweede: Opdat de grote vernietigende werking van atoomwapens zo goed mogelijk worde ontgaan, moet de beweeglijkheid worden opgevoerd, en wel door eliminering van de twee hoofdoorzaken van het tekort aan beweeglijkheid van de huidige organisatie: een te groot aantal verschillende soorten wapenen in het regiment en een te groot aantal voertuigen. Een op deze grondslag samengestelde proefdivisie, waarmede in september 1955 werd geoefend, vertoonde in vergelijking met de bestaande Engelse divisie onder meer de volgende verschillen:

a. een aantal tanks was in het regiment ingedeeld (in de bestaande Engelse infanteriedivisie komen in het geheel geen tanks voor);

b. de verkenningseenheid en enkele andere onderdelen waren uit de bestaande divisie weggelaten;

c. de totale sterkte van de divisie bleek opgevoerd tot bijna 20 000 man, door invoering vanaf het bataljon van de 4-indeling (4 i.p.v. 3 compagnieën per bataljon, 4 i.p.v. 3 pelotons per compagnie, 4 i.p.v. 3 groepen per peloton).

De indeling van de infanterie der divisie in 3 regimenten à 3 bataljons bleef gehandhaafd.

Amerika heeft bij het ontwerpen van een nieuwe organisatie van de divisie een in veel opzichten met de Engelse overeenkomende gedachtengang gevolgd, zij het dat in de Amerikaanse proefdivisie, waarmede in het najaar van 1955 werd geoefend, het regimentsverband was opgeheven, de divisie derhalve een aantal losse bataljons telde, en als gevolg van de opheffing van de regimentsverbanden de daarin voorkomende tankeskadrons waren opgeheven (waartegenover een tweede tankbataljon aan de divisiecommandant was toegevoegd). In die proefdivisie waren voorts nieuw ingevoegd drie gevechtsgroepsstaven, waardoor het mogelijk wordt gevechtsgroepen samen te stellen uit zoveel bataljons als de omstandigheden telkens zullen vereisen. Tenslotte waren de bataljons uit 4 in plaats van 3 compagnieën gevormd, doch was deze 4-indeling niet verder voortgezet. De sterkte bedroeg rond 18 000 man.

Frans proeven in het najaar van 1955 zijn beperkt gebleven tot een eenheid van geheel afwijkende samenstelling (slechts enkele infanteriebataljons, gesteund door wat artillerie en een tankeenheden en met een totale sterkte van 11 000 man), een z.g. „division mécanisée rapide”; meer een lichte verkenningseenheid, dan een gevechtseenheid.

Tenslotte zijn gegevens bekend geworden betreffende een Duits ontwerp voor een nieuwe divisie. De opbouw volgt in beginsel het Amerikaanse ontwerp van losse bataljons, naar eis van omstandigheden met artillerie te groeperen onder gevechtsgroepcommando's, en goede tanksteun in handen van de divisiecommandant. De totale sterkte bedraagt echter niet meer dan 13 000 man. Men stelt zich voor, zulks in tegenstelling met bijv. de Britse opvatting, de divisie geheel te motoriseren.

De Engelse, Amerikaanse en Duitse ontwerpen vertonen geen principiële verschillen met de huidige divisieopbouw, terwijl zij ook onderling in hoofdzaken overeenkomen. De nieuwe Engelse organisatie is sterk naar de Amerikaanse toegroeid door de invoering van tanks in de infanteriedivisie. Intussen zijn, zoals hierboven reeds werd vermeld, uit de met de nieuwe proefdivisies gehouden oefeningen nog geen vaste conclusies getrokken. In de enige weken geleden gehouden bijzondere conferentie te Parijs hebben de verschillende deskundigen hun gedachten over hun ontwerpen nader toegelicht.

Uit het verloop van deze discussies is de ondergetekende gebleken, dat S.A.C.E.U.R. zijn studie van het reorganisatievraagstuk niet heeft voltooid, en het voornemen heeft deze voort te zetten. Aanbevolen werd, met reorganisatie voorzichtigheid te zijn en de pas daarmee nog wat te markeren.

S.A.C.E.U.R. verklaarde zich bereid, de individuele landen van raad te dienen, wanneer deze hem reorganisatievoorstellen doen.

Uit het vorenstaande blijkt, dat de door ondergetekende in de Memorie van Toelichting uitgesproken verwachting, dat Saceur in het begin van 1956 in staat zou zijn algemene richtlijnen te geven, niet in vervulling is gegaan. Inmiddels is het, zoals de zaken thans staan, noodzakelijk om, hetzij met Saceur, hetzij met de Bevelhebber der landstrijdkrachten Centraal Europa, in rechtstreeks overleg te treden en deze een ontwerporganisatie voor te leggen, zoals die voor de Nederlandse divisie zou kunnen gelden. Dit zal, naarmate de werkzaamheden van de studiegroep, bedoeld in de Memorie van Toelichting (blz. 13) vorderen, geschieden.

Op de vraag, welke de termijn voor een volledige toepassing van een reorganisatie zal zijn, valt op dit moment moeilijk een duidelijk antwoord te geven. Voorts staat nog geenszins vast, of, en zo ja, op welke punten de reorganisatie nieuw materieel zal vragen; en welk materieel dan zo essentieel voor de nieuwe organisatie is, dat zolang dit niet aanwezig is, de reorganisatie niet kan worden uitgevoerd. De studies over dit aspect van de reorganisatie zijn nog geenszins beëindigd. Het is inderdaad niet zó, dat de van S.H.A.P.E. verwachte richtlijnen af zouden hangen van de beschikbaarheid van het materieel — zij het dat de feitelijke materiële situatie uiteraard niet zonder invloed is —, doch wél, dat reorganisatierichtlijnen, die uitgaan van de aanwezigheid van materieel, dat er in feite nog niet is, niet uitvoerbaar zijn.

Omtrent het bij de Duitse divisies in te delen vervoermaterieel is de ondergetekende nog weinig concreets bekend. Uit de hem ter beschikking staande gegevens meent hij echter te kunnen afleiden, dat troopcarriers van het type M 39 — niet M 95 — alleen zullen voorkomen in de pantserdivisie, doch dat ook in die divisie het aantal veel lager zal liggen dan het in het Voorlopig Verslag genoemde getal van 600.

Troopcarriers van het type M 39 worden in ons leger alleen in de verkenningeskadrons gebruikt.

Overigens voorzien de Duitse plannen in de invoering van een 3-tons vrachtauto van Duits fabrikaat met vierwielaandrijving, geschikt voor beweging door het terrein en bestemd voor organiek vervoer van de infanteriegroep. Deze plannen houden verband met de in Duitse kringen bestaande inzichten, dat de infanteriedivisie geheel gemotoriseerd behoort te zijn. Zoals bekend mag worden ondersteld, kennen noch de Nederlandse, noch b.v. de Britse, de Amerikaanse en de Belgische organisaties, terreinvoertuigen voor het vervoer van de infanterist op het gevechtveld.

Wij beschikken over vrachtauto's van verschillende tonnages van Nederlands fabrikaat, van uitstekende kwaliteit en van zeer grote terreinvaardigheid, bijzonder geschikt voor militaire doeleinden en dus voor gebruik in oorlogstijd, ook voor wat het onderhoud betreft. Deze voertuigen behoren tot het beste wat er op dit gebied bestaat.

De ondergetekende betreurt het ten zeerste, dat nog steeds bij vele leden ongerustheid blijkt te bestaan over het feit, dat onze mobilisabele divisies in de echelon-classificatie van Saceur als 2e echelon staan opgenomen. Ter verdere verduidelijking van hetgeen hij dienaangaande reeds in zijn Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer en bij de mondelinge beraadslagingen in die Kamer heeft gesteld, moge hij thans nog het volgende zeggen:

Saceur heeft enige tijd geleden behoefte gevoeld aan een indeling van de hem door de N.A.V.O.-landen ter beschikking gestelde eenheden volgens het volgend patroon:

1. zogenaamde „M-day"-eenheden, dat zijn eenheden die te allen tijde gevechtsgereed zijn („parate" eenheden dus) en de eerste aanval moeten opvangen;

2. „1e echelons"-eenheden, dat zijn eenheden die onmiddellijk gemobiliseerd kunnen worden en terstond tot dadelijke steun van de parate eenheden moeten dienen; deze eenheden

moeten ruim van beroepspersoneel zijn voorzien en ieder jaar gedurende ten minste vier weken in hun verband oefenen;

3. „2e echelons"-eenheden, dat zijn eenheden die ook snel gemobiliseerd kunnen worden, maar niet terstond daarna behoeven te worden ingezet; ook deze eenheden moeten over een zekere hoeveelheid beroepspersoneel beschikken en hetzij 2 weken per jaar, hetzij vier weken per twee jaar in hun verband geoefend worden;

4. „3e echelons"-eenheden, dat zijn alle andere eenheden, waarvan het tijdstip van beschikbaaroming later zal vallen of geheel onzeker is.

In dit patroon konden onze mobilisabele divisies niet anders dan als 2e echelons worden geclassificeerd, zulks om de enkele reden, dat Nederland, evenmin als verreweg de meeste N.A.V.O.-landen, de wettelijke en fysieke mogelijkheden heeft, zijn reserve-divisies gedurende een reeks van achtereenvolgende jaren, ieder jaar vier weken voor herhalingsoefeningen te laten opkomen en als divisie te oefenen. Zouden wij pogen, aan deze eis voor le echelons-classificatie te voldoen, dan zou het wettelijk toegestane aantal dagen herhalingsoefeningen aanzienlijk moeten worden uitgebreid. Buiten beschouwing blijft dan nog de onmogelijkheid om per jaar voor tenminste drie mobilisabele divisies goede oefeningen te organiseren en ruimte te verkrijgen in het gebruikschema van de N.A.V.O.-oefenterreinen. Dit laatste levert reeds thans voor één divisie, met oefening alleen in regimentsverband, zeer grote moeilijkheden op.

Het is op deze gronden, dat de ondergetekende jegens de Tweede Kamer de eisen van S.H.A.P.E. voor kwalificatie als eerste echelons divisie irreëel heeft genoemd. Enige reële consequentie, in de zin van de in het Voorlopig Verslag eruit afgeleide vraag, of niet aan meer dan één Nederlandse divisie een taak dient te worden gesteld, die uitgaat boven die voor een 2e echelons-divisie, is niet aan de classificatie verbonden. De classificatie heeft trouwens, zoals uit het vorenstaande blijkt, niet uitsluitend op Nederland betrekking.

Voordat nu nader wordt ingegaan op de wens van Saceur, dat Nederland een tweede parate divisie zal vormen, moge de ondergetekende nadrukkelijk stellen dat:

1. Saceur, bij de uiting van zijn wensen betreffende een tweede Nederlandse parate divisie, betreffende de sterkte daarvan geen enkele mededeling heeft kunnen doen, omdat immers omtrent de toekomstige, meest gewenste organisatie — dus onder meer de sterkte — bij hem nog geen vaststaand denkbeeld bestaat;

2. er geen normen bestaan voor een parate divisie van geringere sterkte, dan thans te onzent gebruikelijk is;

3. wij zonder enige twijfel voldoen aan datgene wat de N.A.V.O. tot *dusver* van ons heeft gevraagd. *Tot dusver* is dit immers niet meer geweest dan één parate divisie. *Thans* beveelt de N.A.V.O. ons aan, de mogelijkheid te bezien een tweede parate divisie te vormen. Deze mogelijkheid wordt met ernst bestudeerd.

Tot goed begrip van de vraagstukken, verband houdende met de aanbeveling, dat Nederland een tweede parate divisie vormt, moge aan de in de Memorie van Toelichting hierover reeds gedane mededelingen nog het volgende worden toegevoegd.

De verantwoordelijkheid van Saceur voor de verdediging van Europa maakt het wenselijk, dat zo veel mogelijk van de hem ter beschikking gestelde of te stellen eenheden paraat aanwezig zijn. Te meer geldt deze wenselijkheid van een zo groot mogelijke parate macht, wanneer wordt overgegaan van de Rijn-IJsselverdediging naar een meer beweeglijke, voorwaartse verdediging, die mogelijk wordt bij de oprichting van de Duitse strijdkrachten en de mogelijkheid van gebruik van atoomwapens. Het doel van de N.A.V.O. is, vóór alles een oorlog te voorkomen. Daarvoor is nodig, dat de vermoedelijke tegenstander twee dingen geheel duidelijk worden gemaakt. Het

eerste is, dat op een agressie onmiddellijk een verschrikkelijke vergelding zal volgen. Het tweede, dat het hem niet mogelijk zal zijn Europa in één ren te overrompelen en te bezetten. Voor dit laatste is nodig, dat een sterk scherm van parate strijdkrachten zo dicht mogelijk bij hem staat opgesteld. Voor dit scherm heeft S.H.A.P.E. ons nu gevraagd zo mogelijk nog een tweede parate divisie te leveren.

Het aantal parate troepen dat een land kan opstellen, wordt nu bepaald door twee factoren: de grootte van het jaarlijks beschikbare lichtingscontingent en de duur van de eerste oefening. In Nederland blijft het lichtingscontingent tot 1963 vrijwel onveranderd; het is niet voor vergroting vatbaar, tenzij door drastische inkrimpingen van de vrijstellings- en uitselregelingen. Het onder de huidige regelingen beschikbare contingent wordt geheel uitgeput en zelfs moet reeds op volgende lichtingen worden vooruitgegrepen. Valt dus het lichtingscontingent niet te vergroten, ook verlenging van de duur der eerste oefening acht de ondergetekende onder de huidige omstandigheid niet mogelijk, immers sociaal niet verantwoord. Het aantal parate troepen dat wij kunnen opstellen, is dus niet voor vergroting vatbaar. Uit dit aantal worden met de huidige organisatie juist verkregen de ene parate divisie en een evenredig paraat gedeelte van de legerkorpseenheden, waartoe Nederland zich na grondig overleg met S.H.A.P.E. in N.A.V.O.-verband heeft verbonden, benevens de voor de luchtdoelartillerie nodige parate troepen. De nieuwe wens van S.H.A.P.E. komt er dan ook op neer, dat uit één parate divisie plus de parate legerkorpseenheden een paraat legerkorps van twee divisies wordt gevormd.

Hoewel S.H.A.P.E. te kennen heeft gegeven, voor dit legerkorps met een sterkte van minder dan 100 % genoegen te kunnen nemen — zonder nochtans zich op enig minimum percentage te willen vastleggen —, acht de ondergetekende een dergelijk systeem aanvechtbaar. Wanneer een organisatie met beduidend minder dan 100 % bezetting toe kan, is naar zijn mening die organisatie te luxueus opgezet. Iets anders is echter, dat een eenheid, waarvan de sterkte, door welke oorzaken dan ook, bijvoorbeeld tot 75 % is gedaald, nog wel tijdelijk zal kunnen doorvechten. Maar aangezien de ervaring heeft geleerd, dat reeds de eerste gevechtsaanraking zowel door uitvallen, als door buitengevechtsstelling van personeel grote verliezen brengt, acht hij het gevaarlijk om met een reeds gereduceerde sterkte het gevecht in te gaan. Hij heeft voorts gemeend, ook het denkbeeld te moeten afwijzen om door verkorting van de opleiding in de depots van vier tot bijvoorbeeld drie maanden mankracht te winnen. Naar zijn oordeel is het onverantwoord, dienstplichtigen met slechts drie maanden opleiding, desnoods voor de vijand te brengen.

Aan de wens van S.H.A.P.E. zal dus alleen voldaan kunnen worden, indien zowel de organieke sterkte van de divisie kan worden verminderd, alsook een aantal thans parate legerkorps-troepen door mobilisabele wordt vervangen. Het is ook en vooral met het oog hierop, dat een divisieorganisatie met een sterkte van 13 000 à 14 000 man, het meest aantrekkelijke voorkomt.

Behalve het vraagstuk van de dienstplichtige mankracht, dient zich bij de vorming van een tweede parate divisie ook nog het probleem van de encadrering met beroepspersoneel aan. Voor de hogere aanvoerders zou nog geput kunnen worden uit een kernstaf van een van de mobilisabele divisies, die de divisie-, de regiments- en de bataljons- en afdelingscommandanten omvat. In de kernstaven zitten echter geen compagniescommandanten, waarvan het benodigde aantal zou worden verdubbeld, noch ook de nodige beroepsluitenants en beroepsonderofficieren.

Tenslotte zou de vorming van een tweede parate divisie nog consequenties van financiële en sociale aard hebben. Een hergroepering van de eenheden zou nodig zijn, met als gevolg daarvan behoefte aan meer legeringsgebouwen, herinrichting van bestaande of zelfs toevoeging van nieuwe oefenterreinen en tal van verhuizingen van het beroepspersoneel.

Het moge uit het voorgaande duidelijk zijn, dat niet tot inwilliging van de overigens alleszins redelijke wens van S.H.A.P.E. mag worden overgegaan, voordat alle consequenties daarvan zorgvuldig zijn overwogen en reële mogelijkheden daarvoor zijn gevonden. Daartoe behoort in de eerste plaats een reorganisatie tot een divisie van aanmerkelijk minder omvang van de huidige.

Inderdaad heeft de ondergetekende bij de begrotingsbehandeling in de Tweede Kamer het zelfs maar in overweging nemen van het denkbeeld om, bij vorming van een tweede parate divisie, het aantal mobilisabele divisies van 4 tot 1 te verminderen categorisch afgewezen. In de eerste plaats heeft Nederland uitdrukkelijk in N.A.V.O.-verband de verplichting aanvaard, vijf divisies aan de gezamenlijke landstrijdkrachten te zullen bijdragen. Op deze vijf Nederlandse divisies wordt in alle verdedigingsplannen van S.A.C.E.U.R. gerekend. Wanneer Nederland eenzijdig op deze verplichting zou terugkomen en twee divisies minder zou gaan bijdragen, zou niet alleen de gehele verdediging van West-Europa ernstig worden verzwakt, maar zou Nederland bovendien juist datgene doen, waartegen het zich in de N.A.V.O. steeds met de grootste stelligheid heeft uitgesproken. Te minder zou dit te rechtvaardigen zijn, nu er geen dwingende noodzaak van financiële of sociale aard toe bestaat.

In de tweede plaats zou de door afschaffing van twee mobilisabele divisies te verkrijgen besparing gering zijn. De mankracht voor vijf divisies is en blijft beschikbaar en ook de bewapening ervoor is nagenoeg verkregen.

Besparing zou alleen gevormd worden door geringere behoefte aan mobilisatie opslag en geringere onderhouds- en vervangingskosten van materieel.

Indien een oplossing wordt gevonden voor de vorming van een paraat legerkorps van twee divisies — en de ondergetekende blijft hiernaar met de grootste ernst streven —, dan ziet de ondergetekende voor de toekomst de Nederlandse bijdrage aan de bondgenootschappelijke strijdkrachten bij voorkeur georganiseerd in:

- één paraat legerkorps van twee divisies als onderdeel van het parate N.A.V.O.-scherm;
- daarachter, tot steun aan en als eventuele aflossing van het parate legerkorps, een mobilisabel legerkorps van drie (2e echelons) divisies.

Zoals uit het voorgaande duidelijk zal zijn gebleken, onderschrijft de ondergetekende de door vele andere leden uitgesproken mening, dat de opbouw van de landstrijdkrachten, zoals deze in de Defensienota van 1954 is uiteengezet, in algemene zin voortgang moet vinden. Ten aanzien van de betekenis van de in West-Europa aanwezige, grotendeels nog met conventionele wapenen uitgeruste troepen, deelt hij de zienswijze, zoals deze in het Voorlopig Verslag tot uiting werd gebracht. Ook hij ziet geen reden om „op stel en sprong” tot wijziging van de organisatie over te gaan, al is het wel duidelijk, dat in de toekomst een gewijzigde organisatie toepassing zal moeten vinden, omdat de invoering van atomische wapens tot wijziging in de tactiek en daardoor in de organisatie leidt. Het is ook zijn opvatting, dat de opbouw, modernisering en aanpassing aan nieuwe eisen van strategie en tactiek van de Nederlandse strijdkrachten in nauwe samenwerking met de betrokken N.A.V.O.-hoofdkwartieren moet geschieden; deze samenwerking vindt dan ook regelmatig plaats.

Het is de ondergetekende nog niet mogelijk een duidelijk bescheid te geven wanneer de krijgswet te velde kunnen verdwijnen. Het werk van voorbereiding van de wijziging van het militaire strafprocesrecht — en van de daarmee nauw samenhangende partiële herziening van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht — heeft gedurende jaren onder invloed gestaan van de pogingen om in E.D.G.-verband te komen tot een uniform militair strafrecht en strafprocesrecht.

Na de verwerping van de E.D.G. was het nodig, de opzet wederom te herzien, waarmede opnieuw omvangrijke arbeid werd gevorderd. De ondergetekende moge de verzekering geven dat de voltooiing van de herzieningsontwerpen, welke aan de overgang naar de vredesrechtspleging dient vooraf te gaan, zoveel mogelijk zal worden bevorderd. Zijn ambtgenoot van Justitie, onder wiens leiding de herziening wordt voorbereid, verwacht de desbetreffende voorontwerpen, welke bij Rijkswet moeten worden vastgesteld, binnenkort, met het oog op het overleg met Suriname en de Nederlandse Antillen, aan zijn ambtgenoot van Overzeese Rijksdelen te kunnen doen toekomen.

In de jaren 1953 en 1954 zijn er over de schoenen klachten geweest, o.a. ten aanzien van de pasvorm wegens het ontbreken van wijdtematen. Deze klachten waren echter geenszins van zodanige aard dat van ondeugdelijk schoeisel gesproken kon en mocht worden. Daarnaast is het voorgekomen, dat van een bepaalde partij de hakken en de gelijmde loopzool loslieten. Dit was een fabricagefout die op eenvoudige wijze op aanbod van de leverancier en voor diens rekening is hersteld. Het model van de in 1955 in bestelling gegeven schoenen werd enigszins gewijzigd teneinde aan de klachten tegemoet te komen, terwijl voorts 3 wijdtematen werden ingevoerd. Daarnaast is in verband met de toekomstige invoering van de gevechtsskleding en de wens om de reparatiebehoefte te verminderen gezocht naar een type schoeisel waarbij de enkelstukken konden vervallen en waarvan het onderwerk meer slijtagebestendig was. Het onderzoek heeft geleid tot vaststelling als standaardtype voor de Koninklijke Landmacht van een schoen gelijk aan de „Boot, Service, Combat, russet”, die als standaardtype in gebruik is bij het Amerikaanse leger.

In 1954 zijn 20 000 slaapzakken aangeschaft van het type en de uitvoering zoals in gebruik bij het Belgische leger. De ervaringen die de Belgen daarmede hadden opgedaan waren — blijkens verkregen inlichtingen — gunstig. Deze aanschaffing was noodzakelijk in verband met de winterherhalings-oefeningen van de 3e divisie, terwijl van deze herhalings-oefeningen gebruik kon worden gemaakt om — aan de hand van beproevingsrapporten van de deelnemende eenheden — te bepalen of deze slaapzak geschikt was om als standaardtype bij de Koninklijke Landmacht te worden ingevoerd. Bij deze beproeving is gebleken, dat, behoudens enkele confectiewijzigingen, de slaapzak voldeed aan de gestelde eisen.

In September 1955 is echter geconstateerd, dat indien de slaapzak in vochtige toestand werd opgeslagen, er rotting optrad in de isolerende laag (kapokvulling) en het omhulsel daarvan. Dit optreden van rotting kan worden voorkomen door te velde de slaapzak veelvuldig te luchten en in de zon te drogen en na het gebruik de slaapzak te doen wassen.

De door rotting aangetaste slaapzakken worden door reparatie-inrichtingen van de Koninklijke Landmacht gerepareerd, hetgeen aan materiaal per slaapzak ± f 5,50 kost. Volgens de thans bekende gegevens zullen ± 3600 slaapzakken moeten worden gerepareerd.

Stringente richtlijnen zijn gegeven hoe te handelen om rotting te voorkomen.

Een onderzoek is gaande naar de mogelijkheid slaapzakken te vervaardigen, die dezelfde kwaliteiten hebben als de thans in gebruik zijnde, doch meer immuun zijn tegen inwerking van vocht.

Het is aan de ondergetekende niet bekend, dat dienstplichtigen bij bepaalde onderdelen na een eerste oefentijd van zes tot acht maanden een groot gedeelte van de dag niet voldoende nuttig bezig worden gehouden. Aangezien zulks, indien dit inderdaad het geval is, uiteraard ontoelaatbaar zou zijn, meent de ondergetekende de leden die hierover klachten ontvingen, dringend te mogen verzoeken hem te willen mededelen op welke onderdelen de desbetreffende klachten betrekking hebben. Zoals hij reeds meermalen heeft betoogd, is het hem niet mogelijk dergelijke in het algemeen gestelde opmerkingen

te onderzoeken. De ondergetekende is niet bereid om een werkverlofregeling in te voeren, aangezien hierdoor de sterkte der onderdelen beneden het toelaatbare zou dalen, nog afgezien ervan, dat daardoor het houden van onderdeeloefeningen vrijwel onmogelijk zou worden.

De ondergetekende is van oordeel, dat voldoende zorg en geld wordt besteed aan een verantwoord gebruik van de beschikbare vrije tijd van dienstplichtigen. Het zijn echter in de eerste plaats de dienstplichtigen zelf, die, door gebruik te maken van de hun geboden mogelijkheden, moeten tonen, dat zij hun vrije tijd actief en nuttig willen doorbrengen.

Dat aan verkorting van de duur der eerste oefening niet valt te denken, indien men — zoals de ondergetekende — een bepaalde parate sterkte wenst te handhaven, behoeft geen betoog. Van hem is dan ook een voorstel tot zodanige verkorting niet te verwachten. Evenmin is ondergetekende bereid de soldij te verhogen.

Het is aan ondergetekende niet duidelijk wat wordt bedoeld met „de wijze waarop in menig geval de hogere legerleiding de discipline meent te moeten handhaven”, in het bijzonder niet wat onder „de hogere legerleiding” wordt verstaan. Wanneer hiermede de Minister van Oorlog en van Marine is bedoeld, wil de ondergetekende verklaren, dat naar zijn mening de discipline in de krijgsmacht op de juiste wijze wordt gehandhaafd. Ten aanzien van de opgelegde straffen wil hij, zonder verder op het betoog van de betreffende leden in te gaan, stellen dat hij volgens het geldend recht geen directe invloed op de tuchtrechter kan noch mag uitoefenen. Hoezeer eveneens ten overvloede wijst de ondergetekende erop dat het recht van beklag wettelijk is geregeld en dat het aan ieder militair vrijstaat van dit recht gebruik te maken.

Van drilmethoden welke in strijd zijn met de in het Nederlandse volk levende opvattingen, is niets bekend. De ondergetekende moet er bezwaar tegen maken, dat in het Voorlopig Verslag aan een bepaalde categorie militairen, i.c. de oud-officieren en oud-onderofficieren van het K.N.I.L., verwijten worden gemaakt, zonder dat deze met bewijzen worden gestaafd.

Met betrekking tot de Nationale Reserve meent de ondergetekende in hoofdzaak te mogen verwijzen naar hetgeen dien-aangaande in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer werd opgemerkt.

De toepassing van krijgstuuchtelijke maatregelen ter bestrijding van ongewettigde afwezigheid bij oefeningen, heeft slechts in enkele gevallen plaats gevonden. Veelvuldiger is het voorgekomen, dat vrijwilligers onder de wapenen zijn geroepen teneinde zich bij hun Commandant te melden, opdat deze de betrokkenen kon horen en hen ernstig onderhouden over verzuim, daarbij in het vooruitzicht stellende, dat ontslag geenszins uitgesloten was.

Inderdaad is gedurende de laatste maanden een aantal vrijwilligers ontslagen in verband met verzuim en bestaat het voor-nemen nopens anderen dezelfde maatregelen te treffen. Aangenomen wordt dat deze verwijdering gunstig zal werken, terwijl reeds is gebleken, dat zij op de vrijwilligers, die wel trouw hun verplichtingen vervullen, een stimulerende indruk maakt.

Zeemacht

Voor de beantwoording van de door sommige leden over de financiële voorzieningen van de Koninklijke Marine gemaakte opmerkingen, moge de ondergetekende in hoofdzaak verwijzen naar zijn hieronder bij het hoofdstuk „Financieel Beleid” gegeven beschouwingen.

De ondergetekende meent om verschillende redenen de verdeelsleutel, die voor de drie delen van de krijgsmacht geldt, als uitgangspunt te moeten handhaven. Dit neemt echter niet weg, dat incidenteel, waar zulks noodzakelijk blijkt, kleine verschuivingen zullen worden en ook werden aangebracht.

Tegenover het gebrek aan waardering, dat dezelfde leden hebben voor een in bijzonderheden uitgewerkt vlootplan, dat voor langere tijd zal moeten gelden, stelt de ondergetekende,

dat — alleen reeds in verband met de lange aanbouwtijden — een vast programma de enige basis kan zijn, waarop in de praktijk kan worden gewerkt. Bij het opstellen van dit programma is er echter voor gewaakt, dat het die elementen bevat, welke de beste waarborg geven, dat aanvaarde en nog opkomende taken zo goed mogelijk kunnen worden vervuld. Bij de afwerking van genoemd programma wordt de voortschrijdende techniek nauwkeurig gevolgd en waar mogelijk en nodig ook toegepast. Tijdens de uitvoering van het huidige vlootplan zijn dan ook reeds vele malen op grond van zulke nieuwe technische ontwikkelingen wijzigingen in de bouwprojecten aangebracht.

De noodzaak, te allen tijde een weloverwogen financieel beleid te voeren, geldt in het bijzonder het onderzeebootwapen, ten aanzien waarvan welhaast van een revolutionaire ontwikkeling kan worden gesproken. Vandaar, dat voor Nederland voorschijds als richtlijn moet gelden, slechts een zodanig aantal onderzeeboten beschikbaar te hebben, als nodig is om de op dit gebied verkregen grote ervaring te kunnen behouden en de in N.A.V.O.-verband aanvaarde taken te kunnen vervullen. Daarnaast wordt de ontwikkeling van het onderzeebootwapen aandachtig gevolgd, opdat op het juiste moment kan worden beslist, welke kant Nederland terzake verder uitmoet.

Het aantal thans aanwezige- en het voor de nabije toekomst in de plannen opgenomen aantal onderzeeboten, is in overeenstemming met de vorengenoemde richtlijn en derhalve ook met de door Nederland in N.A.V.O.-verband aanvaarde onderzeeboot-taak. De ondergetekende heeft dan ook niet het voornemen om op korte termijn voorstellen tot uitbreiding van het aantal onderzeeboten te doen.

Wat de beide kruisers betreft, Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” is gereed en is momenteel vlaggeschip van het oefensmaaldeel. Hr. Ms. „De Ruyter” is, behoudens de luchtwaarschuwingsschuwingsradar, welke in de maand mei a.s. zal worden aangebracht, eveneens gereed.

De taak van de Koninklijke Marine in oorlogstijd binnen het N.A.V.O.-gebied werd in de Defensienota-1954 op bladzijde 77 als volgt omschreven:

1. een aandeel in de bescherming van de grote oceanroutes, welke onder S.A.C.L.A.N.T.'s commando vallen, te vervullen met eenheden, speciaal uitgerust en opgeleid voor de bestrijding van onderzeeboten en raiders;
2. een aandeel in de bescherming van de aanlooproutes door het Kanaal en de Zuidelijke Noordzee, welke onder het Kanaal-commando vallen, te vervullen met escorteurs, mijnenvegers en van de wal af opererende lange-afstandsvliegtuigen;
3. een aandeel in de flanksteun van de onder S.A.C.E.U.R. vallende landstrijdkrachten, waarvoor — indien nodig — eenheden ter beschikking van S.A.C.E.U.R. zouden moeten worden gesteld;
4. het nationaal blijvende deel van de verdediging, namelijk de beveiliging van de kustroute langs de Nederlandse kust en het openhouden van de havens en toegangen daartoe, te vervullen met mijnenvegers, patrouillevaartuigen en maritieme verdedigingsmiddelen.

Voor de uitvoering van de onder 1 genoemde taak is Hr. Ms. „Karel Doorman” met zijn ingeschepte onderzeebootbestrijdingsvliegtuigen onmisbaar. Inscheping van jachtvliegtuigen — naast de onderzeebootbestrijdingsvliegtuigen — heeft plaats tot eigen bescherming of ter bescherming van een te beveiligen convooi en begeleidende escortevaartuigen tegen mogelijke vijandelijke aanvliegtuigen. Daar laatstbedoelde vliegtuigen in een toekomstige oorlog uitgerust zullen zijn met straalmotoren, worden de huidige „Seafury”-schroefvliegtuigen vervangen door veel snellere straaljagers, welke als M.D.A.P.-hulp van de Verenigde Staten van Amerika zullen worden ontvangen. Het is technisch mogelijk Hr. Ms. „Karel Doorman” voor straaljagers geschikt te maken en dit geschiedt thans. Met deze modernisering van het vliegkampschip, waarvan het geschikt maken voor het gebruik van straaljagers slechts een onderdeel vormt en waardoor het schip op hetzelfde peil wordt gebracht als de gemoderniseerde geallieerde vliegkampschepen van deze

klasse, is, op basis van de thans bekende gegevens, een bedrag in de orde van grootte van f 17 000 000 gemoed. Het schip zal, naar verwacht wordt, in de tweede helft van 1957 weer geheel voor zijn N.A.V.O.-taak geschikt en voor de dienst gereed zijn. De ondergetekende meent dan ook als zijn overtuiging te kunnen geven, dat de gemaakte en nog te maken kosten goed besteed (zullen) zijn.

Voor de uitvoering van de hogergenoemde maritieme taken wordt door de N.A.V.O.-bevelhebbers steeds meer de nadruk gelegd op de eis van parate maritieme middelen. In de beschouwingen van algemene aard van de Memorie van Toelichting is op bladzijde 8 in de rechterkolom reeds op het belang hiervan gewezen. De Koninklijke Marine tracht deze paraatheid zo hoog mogelijk op te voeren.

De „saluutschoten” ter gelegenheid van de ontvangst van St. Nicolaas te Amsterdam, die de aandacht van enige leden hadden getrokken, vormden niet een saluut in de zin van het „Reglement Eerbewijzen” der Koninklijke Marine. Het werd dan ook niet afgegeven door een van Harer Majesteits oorlogsschepen, doch was afkomstig uit een 3,7 cm. vuurmond (museum-stuk) uit de tijd der Atjeh-oorlogen, opgesteld in een roeisloep. De voornaamste bedoeling van de opdrachtgever was om door het maken van lawaai een bijdrage tot de algemene feestvreugde te leveren. De enige associatie met het Marine-protocol, welke in casu kan worden vermoed, is het getal van 11 schoten. Dit getal zou een aanwijzing kunnen zijn, dat in de privé waardering van de Commandant der Maritieme Midelen te Amsterdam de in Nederland meest populaire kindervriend geassimileerd is met een commandeur der Koninklijke Marine.

Luchtmacht

De ondergetekende heeft kennis genomen van het artikel in een Nederlands persorgaan, waarin onder meer aan de hand van de berichtgeving over de Amerikaanse manoeuvres „Sage Brush”, de stelling werd besproken, dat de tactische luchtmacht wellicht als eerste van alle strijdmachtmiddelen haar betekenis zal gaan verliezen.

Tot goed begrip van de in dit artikel behandelde problematiek, moge de ondergetekende de volgende uiteenzetting geven.

De luchtsrijdkrachten worden onderscheiden in *strategische* luchtsrijdkrachten, *tactische* luchtsrijdkrachten en luchtsrijdkrachten voor de *luchtverdediging*.

Zeer algemeen gesteld is de hoofdtak van de strategische luchtsrijdkrachten, aantasting van de vijand in zijn oorlogspotentieel en onmiddellijke vergelding van zijn agressie; van de tactische luchtsrijdkrachten, steun aan de grondstrijdkrachten; van de luchtsrijdkrachten voor de luchtverdediging, de verdediging van het eigen oorlogspotentieel, het eigen territorium en de eigen bevolking tegen vijandelijke aanvallen uit de lucht.

Omdat de primaire steun, welke de *tactische* luchtsrijdkrachten aan de grondstrijdkrachten moeten geven, gevormd wordt door het neutraliseren van 's vijands macht in de lucht, hetgeen geschiedt eensdeels door aantasting van zijn bases, van waaruit hij tegen onze grondtroepen opereert, doch anderdeels door actieve bestrijding van zijn aanvallen, hebben de *tactische* luchtsrijdkrachten mede een *luchtverdedigingstaak*.

Daarnaast behoren nog tot hun belangrijkste taken, het ondersteunen van de strategische luchtsrijdkrachten in hun aanval, en vooral de tactische luchtverkenning. Verdere vormen van steun aan de grondstrijdkrachten zijn de interdictie (van het gevechtsterrein aan de vijand) en de directe luchtsteun, de zogenaamde „close air support”.

Inderdaad moet uit de in juni 1955 in West-Europa gehouden luchttoefening „Carte Blanche” en de in november d.a.v. in de Zuidelijke Staten van Amerika gehouden gecombineerde land- en luchtmachtmanoeuvres „Sage Brush” de les worden getrokken, dat in de eerste fase van een conflict de vijandelijke tactische luchtsrijdkrachten zich met de grootste kracht tegen onze bases zullen richten, terwijl onzerzijds alles in het werk moet worden gesteld om de vijandelijke luchtsrijdkrachten door vernietiging van haar bases uit de lucht te verdrijven.

Doordat de bases, in het bijzonder die van de taktische luchtstrijdkrachten als regel binnen elkaars vliegbereik liggen en zeer kwetsbaar zijn, kwam de ervaring bij „Sage Brush”, dat binnen enkele dagen beide taktische luchtmachten vrijwel buiten gevecht waren gesteld, niet onverwacht. Dat daarna de grondstrijdkrachten directe luchtsteun moesten missen, was een gevolg van de ondergang van de taktische luchtstrijdkrachten bij de vervulling van hun eerste taak, de betwisting van elkaars overmacht in de lucht. Dat deze ervaringen tot nadenken stemmen, moge duidelijk zijn. Maatregelen om de gevolgen van de grote kwetsbaarheid van de luchtbases van de taktische luchtstrijdkrachten zo goed mogelijk te neutraliseren, zijn reeds in de Memorie van Toelichting besproken in par. 2 De Koninklijke Luchtmacht onder het hoofd „Voldoening aan de paraatheidseisen bij de Koninklijke Luchtmacht”. Korthedshalve moge de ondergetekende daarnaar verwijzen.

Voor de nabije toekomst ziet de ondergetekende geen vermindering van de grote betekenis van de taktische luchtstrijdkrachten. Voor geen van de vele taken van deze luchtstrijdkrachten is nog een absoluut vervangingsmiddel in zicht. Met name zijn nog geen geleide projectielen ontwikkeld, die de trefzekerheid bereiken, waaraan de grondstrijdkrachten bij directe luchtsteun behoefte hebben.

In het verband van het voorgaande moge de ondergetekende nog de in het Voorlopig Verslag gestelde vraag beantwoorden, of de bevolkingsdichtheid van ons land niet heel sterk dwingt tot het zoeken van een mogelijkheid van een groot aantal kleine vliegvelden, waarvan vliegtuigen kunnen opstijgen en waarop ze kunnen landen zonder lange startbanen. Inderdaad zou een groot aantal van dergelijke kleine vliegvelden de oplossing zijn voor de beveiliging van onze luchtstrijdkrachten, vooropgesteld althans dat wij over vliegtuigen zouden beschikken, welke van dit soort vliegvelden zouden kunnen opereren. Dergelijke vliegtuigen zijn echter nog niet beschikbaar, terwijl evenmin reeds te voorzien is, of en wanneer ze wel beschikbaar zullen komen. In verschillende landen wordt bijzondere aandacht besteed aan de ontwikkeling van vliegtuigen met verticale start- en landingsmogelijkheid, doch een bevredigend resultaat is tot nu toe niet bereikt. Ook andere middelen om lange startbanen onnodig te maken zijn nog niet in een verder stadium dan van ontwikkeling of beproeving.

Zoals in de defensienota van 18 Mei 1954 (blz. 175) is beschreven, werden in het zogenaamde „Paris-plan” de eindsterkten — uitgedrukt in aantallen en soorten vliegtuigen — vermeld van de luchtstrijdkrachten, welke de N.A.V.O.-landen op zich namen bij te dragen aan de gezamenlijke strijdmacht in de lucht van de N.A.V.O. Toen Nederland daarna op grond van gewijzigde taktisch-organisatorische inzichten, de sterkte van de oorspronkelijk geprojecteerde luchtverdedigings- en verkenningssquadrons opvoerde, onder gelijktijdige vermindering van de oorspronkelijke aantallen daarvan van 9 dagjagersquadrons op 6, 6 nachtjagersquadrons op 3 en 2 verkenningssquadrons op 1, bleef het luchtmachtbouwplan geheel in overeenstemming met het „Paris-plan”.

Een tijdschema voor de uitvoering kwam in het „Paris-plan” niet voor, noch waren de typen van de soorten bij te dragen vliegtuigen erin vermeld. Ieder land bleef vrij, die typen dagjagers, nachtjagers enz. te kiezen, die het zelf zou verkiezen, alsook naar eigen inzicht vervangingsschema's te bepalen. Reeds om deze reden kan nimmer worden gesproken van een kwalitatief of kwantitatief vóór of achter zijn op het „Paris-plan”.

Eind 1956, wanneer ook de nachtjagers alle zijn ontvangen, zal Nederland geheel of nagenoeg geheel aan zijn in het „Paris-plan” aanvaarde verplichtingen hebben voldaan, en zal het — vergeleken met de andere West-Europese N.A.V.O.-landen — zeker niet „achter” zijn. Dat is evenmin het geval met betrekking tot de vervanging van inmiddels verouderde vliegtuigen.

Officiële gegevens over de stand van zaken in andere landen krijgen de N.A.V.O.-bondgenoten ter gelegenheid van de

„Annual Review”. Deze gegevens zijn echter geheim en behoren dus niet in het openbaar te worden bekendgemaakt. Vrijheid van openbare mededeling hebben de landen alleen met betrekking tot hun eigen strijdkrachten, waarbij echter algemeen aanvaarde veiligheidsnormen in acht worden genomen.

Het plan, dat bij de opbouw van de Koninklijke Luchtmacht is gevolgd, was in alle onderdelen een harmonisch plan, waarin de vorming van de squadrons gelijke tred hield met de opleiding van personeel en de verkrijging van materieel. Ook de opleidingen voor het gebruik van de nieuwste typen vliegtuigen zijn aan het schema van verkrijging van deze vliegtuigen aangepast.

De ondergetekende heeft bij herhaling verklaard, dat hij een goede luchtverdediging van het hoogste belang acht. Hij stelt er in dit verband prijs op, uiting te geven aan zijn grote waardering en bewondering voor de bekwaamheid en toewijding, waarmee in de Koninklijke Luchtmacht aan dit onderdeel van onze verdediging steeds is en nog wordt gewerkt. Bij herhaling bereiken hem getuigenissen van tot oordelen bevoegde geallieerde commandanten, dat het Nederlandse vliegende grondpersoneel een zeer hoog peil van bekwaamheid en geoefendheid heeft bereikt en dat op de Nederlandse eenheden en organisaties kan worden vertrouwd, alsof het de eigen zijn. Voortdurend wordt er met de meeste aandacht en zorg naar gestreefd, de Nederlandse luchtverdediging — zowel in nationaal opzicht, als gezien als onderdeel van de West-Europese luchtverdediging — tot een zo hoog mogelijk peil op te trekken.

De ondergetekende heeft zich voorts steeds een overtuigd voorstander betoond van een zo hecht mogelijke integratie van de luchtverdediging. Hij heeft laatstelijk S.A.C.E.U.R. ten volle gesteund in diens inmiddels aanvaarde plannen tot coördinatie van de West-Europese nationale luchtverdedigingen, zij het dat deze plannen de ondergetekende nog niet ver genoeg gingen. Een grote voldoening was het voor hem, toen de Atlantische Raad in zijn bijeenkomst van december 1955 het besluit nam tot het maken van een begin met de opbouw van een gezamenlijk vroegtijdig waarschuwingssysteem voor Europa. Het primaire doel van zulk een systeem is, om alle West-Europese landen door een vroege waarschuwing in staat te stellen, tijdig hun actieve en passieve luchtverdedigingen te alarmeren en hun jachtvliegtuigen op voldoende hoogte te brengen voor een succesvolle onderschepping. Het zou bepaald onjuist zijn, de opbouw van een vroegtijdig waarschuwingssysteem in Europa in het bijzonder te zien als een belang voor de Verenigde Staten van Amerika. Het zal in de eerste plaats ten gunste van Europa werken, dat een dergelijk systeem nu zeer node ontbeert. Daarnaast zal het echter een steun voor en een aansluiting op het geïntegreerde Amerikaans-Canadese systeem kunnen vormen, evenals dit laatste het Europese systeem zal ondersteunen.

Het belang van de Verenigde Staten van Amerika bij een goede organisatie van de luchtverdediging in Europa is niet anders dan het belang van Amerika bij de veiligheid van Europa in haar gehele omvang. Dit belang heeft Amerika ertoe gebracht, met een aantal Europese landen het Noord-Atlantisch Verdrag aan te gaan en, zowel binnen, als buiten dat verbond (door bilateraal geregelde wapenhulp) zeer aanzienlijke materiele en morele steun te verlenen aan de opbouw van de militaire verdediging van Europa. Het aandeel, dat Amerika heeft toegezegd in het Europese vroegtijdig waarschuwingssysteem te nemen, is vergelijkbaar met de stationering van Amerikaanse land- en luchtmachteenheden in West-Europa, en vloeit voort uit het deelgenootschap van Amerika in de N.A.V.O. Er is hierom geen aanleiding te veronderstellen, dat Amerika niet voort zal gaan bij te dragen aan de inrichting en bekostiging van het waarschuwingssysteem, waarin overigens ook de Europese N.A.V.O.-landen naar draagkracht hun aandeel zullen hebben te nemen.

Het systeem zal inderdaad op zichzelf geen absolute waarborg kunnen geven, dat vijandelijke vliegtuigen niet in het Europese luchtgebied zullen doordringen. Achter de waarschuwinglijn moeten hecht geïntegreerde, doeltreffende lucht-

verdedigingsmiddelen aanwezig zijn om de door het waarschuwingssysteem gesignaleerde vijandelijke vliegtuigen te kunnen opvangen en vernietigen, voordat zij hun bommen afwerpen.

Anders dan vele leden meenden, zijn de huidige, in vrijwel alle N.A.V.O.-landen in gebruik zijnde 90 mm luchtdoelkanonnen nu en voor de nabije toekomst geenszins waardeeloos voor die luchtverdediging. In de Memorie van Toelichting heeft de ondergetekende uitvoerig uiteengezet (op blz. 15 en 16), dat zeker op het continent van West-Europa nog aanvallen van luchtstrijdkrachten op middelbare hoogte kunnen worden verwacht. Op deze hoogte moet het conventionele, zij het gemoderniseerde middelbare luchtdoelgeschut (van 90 mm kaliber) nog steeds als het meest doelmatige en economische artilleristische bestrijdingsmiddel worden beschouwd. Dat daarnaast geleide projectielen voor de verdediging tegen op grote hoogte uitgevoerde aanvallen dringend nodig zijn geworden, heeft de ondergetekende tezelfder plaatse betoogd. Nog steeds is echter de ontwikkeling van het luchtverdedigingsprojectiel niet zover gevorderd, dat een typekeuze duidelijk voor de hand ligt en door daadwerkelijke verkrijging kan worden gevolgd. Naar het oordeel van de ondergetekende behoort de luchtverdediging met geleide projectielen overigens niet meer nationaal te worden georganiseerd, doch zal in N.A.V.O.-verband voor een geïntegreerd luchtverdedigingssysteem moeten worden vastgesteld, welk type projectiel moet worden genomen, welke de gunstige opstellingsplaatsen daarvoor zijn en hoeveel opstellingen zullen moeten worden ingericht. Dit N.A.V.O.-systeem zal dan gezamenlijk moeten worden gefinancierd, op een wijze, overeenkomend met de zo succesvolle procedure voor de internationale infrastructuur.

In antwoord op de vraag van enige leden, of het niet noodzakelijk is, dat onze luchtmacht ook met atoombommen wordt bewapend, moge de ondergetekende erop wijzen, dat onder de N.A.V.O.-bondgenoten nog alleen de Verenigde Staten en Engeland atoomwapens produceren en dat deze landen die wapens vooralsnog in eigen hand houden.

De moderne jagerbommenwerpers van de Koninklijke Luchtmacht kunnen echter met atoombommen worden bewapend.

De omstandigheid, dat het zo belangrijke gebied van de randstad Holland zeer kwetsbaar is voor aanvallen van vijandelijke vliegtuigen uit noordwestelijke richting — in het bijzonder voor wat lage aanvallen betreft —, maakt het noodzakelijk, dat ook in dit gebied jachtvliegtuigen zijn opgesteld, met name op het vliegveld Ypenburg.

De ondergetekende is er zich van bewust, dat het geluid van de daar geplaatste straalvliegtuigen hinderlijk is voor degenen, die in de naaste omgeving van dit vliegveld wonen. Het probleem, hoe deze hinder zoveel mogelijk te beperken, heeft zijn volle aandacht. Het verminderen van het lawaai van de motor zelf vormt onderwerp van voortdurende studie. Ter beperking van de afstand, waarop dit lawaai nog hinderlijk is, is reeds begonnen met het aanleggen van boomsingels om het vliegveld. Bovendien vindt het proefdraaien plaats op een bepaald afgelegen gedeelte van het vliegveld. Ten slotte is aan de vliegers opdracht gegeven, de bebouwde kommen van Den Haag en Delft te vermijden, hoewel niet kan worden voorkomen, dat bij het landen en starten op lagere hoogte boven de buitenwijken van deze plaatsen wordt gevlogen.

De ondergetekende moge thans nog met een enkel woord ingaan op de opmerkingen, welke door vele leden bij de aanvang van het hoofdstuk Luchtmacht omtrent een Staatssecretaris voor de luchtmacht zijn gemaakt.

Hij ontkent, dat door de huidige organisatie te kort zou worden gedaan aan het belang van het luchtwapen.

Tegenover het tegen een horizontale indeling naar voren gebrachte argument stelt hij, dat de verticale indeling niet algemeen is verwezenlijkt, en dat in enkele landen, waar deze laatste indeling wel bestaat, aan het overkoepelend orgaan steeds meer bevoegdheid wordt verleend, omdat coördinatie van de taken der drie krijgsmachtleden meer dan ooit een gebiedende eis is geworden.

Bij een verticale indeling brengt de Chef van de Luchtmachtstaf de belangen van de luchtmacht tegenover die van de andere krijgsmachtleden niet naar voren via een minister of staatssecretaris voor de luchtmacht, maar doet hij dit als deel van het defensieorgaan rechtstreeks in het Comité Verenigde Chefs van Staven en bij de Minister van Defensie.

Tenslotte meent de ondergetekende nog te kunnen wijzen op de ervaring van verschillende jaren, waarin hij heeft geleerd, dat tot een uitbreiding van het apparaat niet behoeft te worden overgegaan.

Geestelijke en sociale verzorging

De ondergetekende stemt geheel in met de opvatting, dat karaktervorming een van de belangrijke onderdelen is van de opleiding tijdens de duur van de eerste militaire oefening. Aan deze vorming wordt ook de grootste mogelijke aandacht gegeven.

De geestelijke zorg voor de militair is zowel voor de ondergetekende, als voor degenen, die in de militaire organisatie leiding hebben te geven, inderdaad een zaak van het grootste gewicht.

Met voldoening nam de ondergetekende er kennis van, dat vele leden erkentelijk zijn voor de verbetering van de kostwinnersvergoedingsregeling per 1 januari 1956.

Ter vermindering van misverstand moge hij er de aandacht op vestigen, dat bedoelde verbetering niet alleen is gelegen in een algehele verhoging van de zogenaamde gezinsmaxima, doch dat ook op andere punten, bijvoorbeeld ten aanzien van de bij verwanten inwonende echtgenote van de militair, de alleen achterblijvende vader of moeder en de vergoeding van kosten welke voor de vervanging van de militair worden gemaakt, belangrijke verbeteringen zijn aangebracht.

De geldende regeling is dus aan een ruime herziening onderworpen, hoewel deze herziening niet zover is gegaan, dat overschakeling plaats vond van kostwinnersvergoeding op vergoeding wegens inkomstenderving.

Ten aanzien van het voorstel om een progressie aan te brengen in de te verlenen kostwinnersvergoeding voor die gevallen, waarin uit een gezin meerdere dienstplichtigen werkelijke dienst moeten vervullen, zij het volgende opgemerkt.

De thans bestaande kostwinnersvergoedingsregeling maakt een hogere vergoeding mogelijk in die gevallen, waarin twee of meer zonen uit een gezin gelijktijdig in militaire dienst verblijven, terwijl zulks eveneens het geval is, wanneer de oudste zoon uit een groot gezin aan zijn militaire verplichtingen moet voldoen. Het invoeren van een verdergaande progressie stuit bij de huidige regeling op grote bezwaren bij de uitvoering.

Daarom is het niet mogelijk thans verder te gaan dan de uitbreiding, welke aan de kostwinnersvergoedingsregeling is gegeven. Hij is bovendien van mening, dat hij daarmede het in de Dienstplichtwet neergelegde principe, dat alleen kostwinnersvergoeding wordt toegekend, indien voldoende middelen tot levensonderhoud komen of zouden komen te ontbreken, op zo ruim mogelijke wijze heeft geïnterpreteerd.

Hij heeft echter een werkgroep in het leven geroepen, bestaande uit vertegenwoordigers van de Stichting van de Arbeid en deskundigen van zijn departement, welke werkgroep een studie maakt van de wijze waarop vergoeding wegens reële inkomstenderving tot stand zou kunnen worden gebracht, voor zover deze inkomstenderving optreedt bij het vervullen van herhalingsoefeningen en tijdens werkelijke dienst wegens buitengewone omstandigheden. Bij deze studie wordt tevens nagegaan, wat de financiële consequenties van een dergelijke regeling zullen zijn. De ondergetekende zal de uitkomsten van het overleg van de werkgroep in zorgvuldige overweging nemen, maar zal deze ook moeten afwegen tegen de zeer belangrijke uitgaven, welke ongetwijfeld met zulk een regeling gemoeid zullen zijn.

De ondergetekende is geneigd zich aan te sluiten bij de mening, dat een regeling op basis van vergoeding van inkomstenderving minder omslachtig zal zijn dan de uitvoering van de thans geldende kostwinnersvergoedingsregeling. Het is hem

echter reeds gebleken, dat ook bij de vaststelling van een regeling van vergoeding wegens inkomstenderving allerlei problemen zullen optreden en dat bedoelde vergoeding niet op zeer eenvoudige wijze zal zijn te regelen.

Uitsluitend voor wat de arbeidsbemiddeling betreft, vallen de oorlogsinvaliden van de zeemacht, de landmacht en de luchtmacht onder het Ministerie van Sociale Zaken; voor alle andere zaken ressorteren zij onder de Ministeries van Oorlog of van Marine. De zorg voor de belangen van oorlogsinvaliden, die niet behoord hebben tot de Koninklijke Marine, de Koninklijke Landmacht of de Koninklijke Luchtmacht, is aan andere ministeries toevertrouwd.

Over de aangelegenheid van de militairen, die zich op 15 mei 1942 niet in krijgsgevangenschap hebben begeven, is, zoals door de Staatssecretaris van Oorlog op 31 januari jl. aan de Tweede Kamer werd toegezegd, nog nader overleg gaande met de vaste Commissie uit die Kamer voor Oorlog en Marine.

Financieel beleid

Ter beantwoording van de vele over het zogenaamde defensieplafond gehouden beschouwingen en gestelde vragen, moge de ondergetekende in de eerste plaats nog eens de totstandkoming van de meerjarige defensieplannen en de daaraan gestelde plafonds in herinnering brengen. In het tweede hoofdstuk van het tweede deel (blz. 35) en de inleiding van het derde deel (blz. 92 e.v.) van de defensienota van 18 mei 1954 heeft hij uitvoerig beschreven, hoe in 1950, als gevolg van het door de communistische agressie in Korea zeer acuut geworden gevaar van het uitbreken van een derde wereldoorlog, op de kortst mogelijke termijn de vorming van een bondgenootschappelijke, geïntegreerde strijdmacht onder centraal opperbevel nodig was geworden, alsook op welke wijze in oktober 1950 door het Defensie-Comité van de N.A.V.O. de bijdragen van ieder land aan die gezamenlijke strijdmacht werden vastgesteld. Op bladzijden 94 tot en met 97 van die defensienota heeft hij vervolgens uiteengezet, met welke uitgangspunten de voor de opbouw van onze N.A.V.O.-bijdrage — en de daarnaast nog te vervullen nationale taken — noodzakelijke eigen inspanning werd berekend, en hoe het totaal bedrag ad rond 6 miljard gulden over zee-, land- en luchtmacht en de opbouw van de Bescherming Bevolking was verdeeld.

Berekening van de totaalkosten van het gehele defensieopbouwplan was toen noodzakelijk, eensdeels omdat dit plan een onderdeel vormde van een zo nauwkeurig mogelijk in fasen aangegeven bondgenootschappelijk opbouwschema, waarin de vorderingen van de een op die van de anderen zouden moeten aansluiten, anderdeels omdat de sterk te verhogen defensie-inspanning nationaal onder de toen heersende omstandigheden een last betekende, die bijzondere sociale en economische maatregelen zou vergen, maatregelen, waarvan omvang en duur zo duidelijk mogelijk dienden te worden bepaald. Met hoeveel zorg ook was getracht, de berekening met de grootste mogelijke nauwkeurigheid uit te voeren en een daarop aansluitend bestedingsplan uit te zetten, het stond — zo heeft de ondergetekende op blz. 227 van de defensienota verder gezegd — van tevoren vast, dat tal van factoren, waaromtrent toen nog onmogelijk zekerheid was te verkrijgen, alsmede de niet voorzienbare verdere ontwikkeling van de internationale militaire samenwerking, een grote invloed zouden hebben, niet alleen op de verwezenlijking van de opbouwplannen, maar uiteraard ook op de besteding der toegewezen geldbedragen. Inderdaad hebben dan ook verschillende later opgekomen omstandigheden, welke tot wijzigingen, in het bijzonder in de legeropbouwplannen hebben moeten leiden, alsook alle problemen waarmede de personele en materiële opbouw te kampen kregen, voor een groot deel rechtstreeks een weerslag gehad in de opvolgende defensiebegrotingen, de contractuele bestedingen en de gedane betalingen.

Eén en ander heeft tot gevolg gehad, dat in het najaar van 1953, toen het voor de ondergetekende noodzakelijk werd,

kostencalculaties te maken van de na 1954 voort te zetten opbouw, daarbij met de volgende factoren rekening moest worden gehouden:

a. het zekere vooruitzicht, dat uit de voor de opbouwperiode 1951 tot en met 1954 toegewezen begrotingsgelden (inclusief tegenwaardegelden) aan het einde van 1954 nog grote bedragen aan wel verbonden, maar nog niet betaalde, alsook aan nog niet verbonden gelden zouden resterden;

b. de noodzaak om, zodra mogelijk, tot de toestand te komen, dat kasuitgaven en begrotingsbedragen ongeveer aan elkaar gelijk zijn;

c. de noodzaak, om in het overleg in N.A.V.O.-verband de mogelijkheid te hebben, enige jaren vooruit inzicht te geven in de bedragen, welke voor de verdere opbouw van de defensie zouden kunnen worden bestemd;

d. het in de voorafgegane jaren gebleken grote voordeel van een meerjarig bestedingsplan voor opdrachten, waaraan een langdurige voorbereidings- of leverperiode verbonden is.

Ad a en b. De oorzaken, welke een normale realisering van de begrotingsgelden in de voorafgaande jaren onmogelijk hadden gemaakt, zijn aangegeven en omstandig toegelicht in hoofdstuk VI van het derde deel van de defensienota (blzn 227 t/m 232).

Korthedshalve moge daarnaar verwezen worden.

Hoezeer de nog in 1950 bestaande onzekerheden en de andere genoemde feiten en omstandigheden ook een verontschuldiging opleverden voor het ongunstige realisatiebeeld, de ondergetekende was er zich zeer goed van bewust, dat, naarmate één en ander zou worden opgelost, van hem kon en zou worden verlangd, dat hij zijn bestedingen met zijn toewijzingen in overeenstemming zou brengen. Hij zou echter de opgelopen achterstand niet binnen enkele jaren kunnen inhalen, indien nieuwe hoge toewijzingen hem wederom voor moeilijkheden met de realisatie daarvan zouden stellen. Anderzijds besefte hij dat, indien het defensieplafond voor de periode van voortgezette opbouw zou worden verlaagd, dit enkele feit voor de verdere toekomst verwachtingen zou wekken, waarvan de vervulbaarheid twijfelachtig was, immers in hoge mate afhankelijk zou zijn van de nog onvoorzienbare ontwikkeling van de internationale verhoudingen. Het overleg over dit dubium heeft de Regering ten slotte tot het besluit geleid, dat voor de periode 1955 tot en met 1957 het defensieplafond 1350 mln. per jaar zou zijn. Met een in totaal voor deze periode voor betalingen beschikbaar bedrag van f 5000 mln. (vergelijk de berekening daarvan in de eerste slotopmerking van de defensienota op blz. 265) kon en moest de defensieopbouw worden voltooid. De ondergetekende heeft dit besluit van de Regering voor zijn verantwoording genomen. Tenzij onder zeer bijzondere omstandigheden, zoals toen hij in de jaren 1951 en 1952 voor een in vele onderdelen nog onvoorzienbare taak stond, was en is hij van oordeel dat slechts van die begrotingsgelden toewijzing mag worden gevraagd, ten aanzien waarvan reële bestedingsmogelijkheden binnen het begrotingstijdvak aanwezig zijn.

Overigens bestaat voor de ondergetekende geen twijfel aan de ongunstige reactie van de Staten-Generaal, indien hij nu of in de loop van 1957 had moeten aankondigen, dat de afsluiting van de tweede opbouwperiode opnieuw een aanzienlijk bedrag aan onverbonden overloop zou vertonen. Terecht had hem dan verweten kunnen worden, dat zijn begrotingen weinig realistisch zijn. Dat, als gevolg van de in de Memorie van Toelichting vermelde omstandigheden (in 1953 onvoorzienbare loonronden en een salarisherziening, verschillende nadere wijzigingen in de programmering van de M.D.A.P.-hulp en de kostenverhogende invloed van de voortschrijdende technische ontwikkeling), thans spanningen in zijn begrotingen zijn opgetreden, doet naar zijn mening aan het voorgaande niets af; en evenmin dat, nu de internationale spanningen allerminst zijn afgenomen, voor de periode na 1957 een verhoging van het defensieplafond mogelijk noodzakelijk zal blijken.

Ad c. Zoals de Kamer bekend is, worden tijdens de „Annual Review” van de N.A.V.O.-landen inlichtingen gevraagd, niet alleen over de in het afgelopen jaar gemaakte vorderingen in de defensieopbouw, maar ook betreffende de defensieplannen voor het volgende jaar en de waarschijnlijke inspanning gedurende het daaropvolgende jaar. Deze laatste gegevens, hoezeer de regeringen niet bindend, zijn voor de N.A.V.O. onmisbaar, om de gezamenlijke verdedigingsplannen te kunnen opstellen of aan gewijzigde omstandigheden aan te passen. Om het N.A.V.O.-overleg met vrucht te kunnen voeren, was en is het derhalve wenselijk, zo niet noodzakelijk, om op basis van zich over meer (dan één) jaren uitstreckende plannen een inzicht te kunnen geven in de bedragen, welke in volgende jaren voor de defensie zouden kunnen worden bestemd.

Ad d. Tenslotte had de ervaring met het eerste vierjarenplan geleerd, dat het systeem van het vooruit vaststellen van een gelijk begrotingsniveau, gecombineerd met de toepassing van artikel V van de oorlogsbegroting en artikel 24 van de Comptabiliteitswet, zeer grote voordelen bood en ondoelmatige bestedingen voorkwam. Het zou een ernstige belemmering, ook voor de voortgezette opbouw hebben betekend, indien vooral de vele materieelvoorzieningen afhankelijk waren gesteld van een jaar voor jaar opnieuw bezien van de voor de defensieopbouw nodige gelden.

Het is op al deze gronden, dat de ondergetekende in 1954 voor de periode 1955 tot en met 1957 defensiebegrotingen heeft voorgesteld met een plafond van 1350 mln. per jaar, en — na aanvaarding door de Staten-Generaal zowel van een herhaling van het systeem van een meerjarig plan, als van de hoogte van het huidige plafond — gemeend heeft geen tussentijdse verhoging te moeten vragen, ondanks de onvoorziene ernstige tegenvallers. Deze laatste hebben overigens niet tot gevolg gehad, dat de defensie op een lager peil is gekomen dan van den aanvang af verantwoord werd geacht. De aanpassingen nodig om de inmiddels opgetreden spanningen in de begrotingen te ondervangen, zijn bezwaarlijk, maar nog niet zo ingrijpend, dat ondergetekende er niet de verantwoording voor zou kunnen dragen.

De ondergetekende acht de indruk van enige leden, dat het Kabinet het zich gemakkelijk heeft willen maken en de moeilijkheden, die het zelf ongetwijfeld voorzag, aan zijn opvolger heeft willen overlaten, ongegrond. De nieuwe Staten-Generaal en Regering zullen echter opnieuw de internationale toestand in beschouwing moeten nemen en zich afvragen, welke defensieverplichtingen deze voor ons land met zich brengt. Wordt daarbij tot de gevolgtrekking gekomen, dat geen verlaging van onze defensie inspanning gerechtvaardigd is, dan zal uit die conclusie voortvloeien, welke bedragen in volgende defensiebegrotingen zullen moeten worden opgenomen. In deze nieuwe beschouwing van de toestand zullen dan mede kunnen worden betrokken de aanpassingen van onze strijdkrachten aan de ontwikkeling van de techniek der oorlogvoering, welke nu nog slechts in beginsel bekend zijn, doch zich dan wellicht weer wat concreter zullen hebben afgetekend, alsook eventuele nieuwe prioriteiten, welke van invloed zullen zijn op de onderlinge verhouding zee-, land- en luchtmacht.

In het Voorlopig Verslag is de hoogte van het huidige plafond te star genoemd, en wat daaronder blijkt te moeten worden geschoven, te rekbaar. Iedere vooruit-fixatie heeft uit haar aard een zekere starheid; de ondergetekende heeft er dan ook geen geheim van gemaakt, dat de starheid van het huidige plafond hem als gevolg van verschillende kostenverhogende ontwikkelingen thans moeilijkheden bezorgt.

Twee overwegingen weerhouden hem er echter voorshands van, zich daarover te beklagen en te pogen, er thans aan te ontkomen.

De eerste is, dat militaire eisen en verlangens veelal uitgaan boven hetgeen in tijd van vrede financieel en sociaal-economisch mogelijk is. Omdat — zoals terecht in het Voorlopig

Verslag werd opgemerkt — de strijd voor de democratie bij voorbaat verloren zou zijn, indien als gevolg van te hoge defensieuitgaven ons land zijn sociale en culturele zaak zou moeten verwaarlozen, moeten de militaire eisen worden afgewogen tegen de taken, die op andere terreinen moeten worden vervuld. Deze afweging moet naar de mening van de ondergetekende resulteren in een fixatie van wat hoogstens voor de verdediging beschikbaar kan worden gesteld, omdat anders de militaire uitgaven vrijwel niet te beperken zijn. Aan dit gefixeerde bedrag zullen de militaire plannen moeten worden aangepast.

De fixatie biedt echter alleen dan houvast, wanneer tevens nauwkeurig bepaald wordt, wat daarin is begrepen. Staat dit niet vast en kunnen allerhande taken, waarop niet of niet in die mate is gerekend, toch onder het plafond worden geschoven, dan weet niemand meer, waar hij aan toe is. Te minder, wanneer het taken betreft, die niet in de eerste plaats tot de verantwoordelijkheid van de minister van Oorlog behoren, doch van andere ministers. Het is om het defensieplafond zuiver te kunnen bepalen, dat de ondergetekende heeft medegedeeld, zijn opvolger desgevraagd te zullen raden om een afzonderlijk plafond voor de beveiliging van Nederlands Nieuw-Guinea — die tot heden steeds wisselende eisen stelde en dit mogelijk ook in de toekomst zal blijven doen — voor te stellen, en de vaststelling van de bedragen voor de Burgerlijke Verdediging niet in direct verband met de defensiebegrotingen te brengen. Had de ondergetekende vooral in het eerste vierjarenplan nog verschillende aanpassingsmogelijkheden, voor zijn opvolger zal het zeer bezwaarlijk zijn om, indien tot het inzicht wordt gekomen, dat meer aan de beveiliging van Nederlands Nieuw-Guinea of aan de Bescherming Bevolking ten koste behoort te worden gelegd, aan dit inzicht gevolg te geven zonder de defensiebestedingen in verband met N.A.V.O.-afspraken te verminderen. Het is overigens bepaald niet de bedoeling van de ondergetekende, het bij deze woorden te laten. In de ontwerpen voor de defensiebegrotingen voor 1957, die nog door hem zullen worden voorbereid, zal voor de beveiliging van Nederlands Nieuw-Guinea een afzonderlijke totaalpost als een „plafond” worden gesteld. Dit zal de daarna optredende bewindsman in staat stellen om, zonder enige herziening van de begrotingsontwerpen, ondergetekendes raad op te volgen. Hij zal bovendien de aanbeveling doen om overeen te komen, dat in den vervolge bijvoorbeeld algemene maatregelen, voorzover deze een direct effect hebben op door de departementen te betalen lonen, salarissen en pensioenen, niet onder het plafond gebracht zullen worden. De sterke toeneming in de laatste jaren van de personeelslasten, vooral als gevolg van algemene loonsverhogingen, kan niet verder ten koste gaan van de overige bestedingsmogelijkheden voor het op peil houden van de krijgsmacht.

De tweede overweging van de ondergetekende om niet terug te komen op het plafond, waartoe hij zich voor de periode 1955 tot en met 1957 heeft verbonden, is, dat het systeem van het vooruit vaststellen van een gelijk begrotingsniveau voor een aantal jaren ondenkbaar is zonder pertinente fixatie van dit niveau. Willen de zeer grote voordelen van dit systeem worden genoten, dan moet niet gepoogd worden om zonder dwingende noodzaak het nadeel van starheid te ontgaan en daarmee tegelijk het systeem zelve te ondermijnen. Op dit moment is een dergelijke dwingende noodzaak naar het oordeel van de ondergetekende niet aanwezig. Op welk tijdstip bijzondere uitgaven noodzakelijk zullen worden voor modernisering van de luchtverdediging, van de uitrusting der landstrijdkrachten, of van de schepen en inrichtingen der Koninklijke Marine is nog geheel onzeker. Even onzeker is nog of voor modernisering grote uitgaven ineens nodig zullen zijn, dan wel — zoals veel meer in de lijn der verwachtingen ligt — één en ander geleidelijk zal kunnen geschieden in een vorm, die geen te grote lasten op de verschillende N.A.V.O.-landen legt.

In dit verband moge de ondergetekende opmerken dat, hoezeer een beslissing omtrent voortzetting van de Amerikaanse wapenhulp en omtrent de omvang van een voortdurende hulp, telken jare alleen door het Congres van de Verenigde Staten

genomen kan worden, de Amerikaanse Regering in haar nieuwste begrotingsvoorstellen zich reeds duidelijk heeft uitgesproken, voortzetting van de wapenhulp noodzakelijk te achten.

De hulp, nodig om de huidige opbouwplannen te voltooien, is uit reeds gedane toewijzingen verzekerd.

Anders dan werd verondersteld, heeft het Amerikaanse materieel tot dusverre geen hoge onderhoudskosten medegebracht, daar deze kosten voor een belangrijk deel, in de vorm van omvangrijke zendingen van reparatieonderdelen, door Amerika zijn gedragen. Afgescheiden daarvan echter, is het niet denkbaar, dat eigen aanschaf van ander materieel goedkoper zou zijn geweest. Bovendien moet aanvaard worden, dat ieder technisch verbeterd product een kostenverhoging in het onderhoud en gebruik medebrengt.

Op deze laatste consequentie van iedere verkrijging van nieuwer Amerikaans materieel heeft de ondergetekende reeds in zijn Memorie van Toelichting de aandacht gevestigd, daarbij aanvoerend, dat een weigering om duurder materieel te ontvangen slechts kan leiden tot een onverantwoord achtergeraken van essentiële uitrusting en bewapening onzer strijdkrachten bij die van de tegenstander.

Met zijn hiervoren gegeven motivering, waarom hij gemeend heeft geen verhoging te moeten vragen voor de begrotingen voor 1956, heeft de ondergetekende echter allermint bedoeld, zich oneens te verklaren met de verschillende beschouwingen in het Voorlopig Verslag, welke tot de conclusie leidden, dat een bedrag van f 1350 mln per jaar in de toekomst onvoldoende zal zijn om het straks geheel opgebouwde apparaat in dezelfde omvang op een modern peil te houden. Zoals hij nadrukkelijk heeft aangegeven, was de verlaging van het plafond met ingang van 1 januari 1955 tot f 1350 mln noodzakelijk en mogelijk, omdat de in de voorafgegane vier jaren ontstane achterstand in de bestedingen en betalingen, gedurende de tweede opbouwperiode diende te worden ingelopen, en dus niet-verbonden middelen aanwezig waren. Bovendien waren intussen zeer belangrijke bedragen aan tegenwaardefondsen ter beschikking gekomen. Het bedrag van f 1350 mln heeft nimmer een afspiegeling gevormd van de werkelijke behoeften aan middelen. De vraag echter, welk bedrag in de toekomst wel aan die behoeften zal beantwoorden, kan de ondergetekende op dit moment niet met enige mate van stelligheid beantwoorden. Weliswaar zijn enkele van de voornaamste factoren bekend, welke in de nabije toekomst het proces van aanpassing aan de ontwikkeling der oorlogstechniek zullen beheersen, maar op welke tijdstippen deze aanpassing tot financiële consequenties zal leiden en hoe groot die dan zullen zijn, valt met geen mogelijkheid te voorspellen.

Met name staat nog geenszins vast, of en wanneer opstelling van een tweede parate divisie mogelijk zal zijn, of de nieuwe divisie-organisatie nieuw materieel zal behoeven, op welke wijze en wanneer geleide projectielen in de luchtverdediging zullen kunnen worden ingevoerd, alsmede in welke vorm en omvang in de laatstgenoemde twee opzichten Amerikaanse hulp kan worden verkregen. Eerst wanneer dit alles duidelijker zal zijn geworden, kunnen de vermoedelijke financiële consequenties van het aanpassingsproces in concrete cijfers worden uitgedrukt.

Het zijn deze cijfers, die naar ondergetekende's mening ten grondslag moeten liggen aan de overweging, of ons defensie-apparaat in zijn dan voltooide omvang kan worden gehandhaafd, dan wel in welke mate en op welke onderdelen het dient te worden ingekrompen. Dat één en ander moet worden gezien tegen de achtergrond van de internationale politieke situatie, heeft de ondergetekende reeds eerder opgemerkt.

Tenslotte is nog de vraag gesteld, hoe bij een jaarlijkse besteding van f 1500 mln, de verhouding is tussen hetgeen wordt uitgegeven ter verhoging van de militaire kracht van ons volk — door de aanschaffing van nieuw materieel, de bouw van nieuwe schepen, de aankoop van nieuwe vliegtuigen en door de verhoging van de geoefendheid der mankracht —, de kosten

voor administratieve doeleinden en de kosten van het op peil houden van het reeds beschikbare materieel.

Ofschoon het genoemde bedrag ad f 1500 mln per jaar de ondergetekende niet duidelijk is, daar dit bedrag op het ogenblik geen rol vervult, hetzij in de jaarbedragen van de begrotingen, hetzij in de jaarlijkse bestedingstotalen, moeten inderdaad de genoemde categorieën van kosten gesteld worden, niet tegenover de bedragen der jaarbegrotingen, maar tegen de achtergrond van de werkelijk voor *besteding* beschikbare bedragen; dat zijn de begrotingsbedragen, vermeerderd met de tegenwaarde gelden en de uit vorige begrotingen resterende — grotendeels reeds verbonden — gelden, welke zeker tot en met 1957 een belangrijke rol bij de materieelvoorzieningen zullen blijven spelen.

Voordat de ondergetekende echter de bedoelde categorieën van kosten tegen deze achtergrond stelt, acht hij het gewenst enige opmerkingen te maken over de betekenis van de zogenaamde instandhoudingskosten, waaronder alle jaarlijks terugkerende kosten, dus ook de kosten van onderhoud en administratie te begrijpen zijn.

Veelal immers wordt de misvatting tegengekomen, als zouden deze kosten als een soort „dode last” moeten worden beschouwd en zou de versterking van het defensieapparaat uitsluitend voortvloeien uit de aanschaf van nieuw materieel. Nochtans is het een feit, dat de — inderdaad hoge — instandhoudingskosten onzer defensie een direct gevolg zijn van de eis van een zo groot mogelijke paraatheid, met de daaraan verbonden consequentie van een grote parate sterkte. Deze parate sterkte is — zoals hiervoren onder het hoofdstuk „Landmacht” betoogd werd — één der voorwaarden voor de vervulling van de N.A.V.O.-taak, het voorkomen van een oorlog. Doch bovendien betekent het paraathouden van de strijdkrachten — in het bijzonder gedurende de opbouwperiode, doch ook daarna — een voortdurende vernieuwing van het apparaat, omdat de parate eenheden tegelijk de opleidingseenheden zijn voor de mobilisabele mankracht en de daaruit te vormen eenheden. In de jaarlijks terugkerende instandhoudingskosten ligt derhalve een belangrijk element van opbouw en verbetering van de geoefendheid der mankracht.

De concreet gestelde vragen kan de ondergetekende thans, uitgaande van de reële cijfers van het jaar 1955 en zich basierend op de indeling van de begroting en de periodieke gegevens, welke in nationaal en internationaal verband moeten worden verstrekt, als volgt beantwoorden:

— aanschaffing van nieuw materieel en oorlogsmunitie	f 291 mln
— bouw van nieuwe schepen	78 mln
— aanschaffing van vliegtuigen	96 mln
— uitgevoerde bouwwerken, aanleg van vliegvelden	136 mln

Totaal der nieuwe investeringen ..... f 601 mln

Hiernaast werd onder het M.D.A.P. voor een waarde van f 450 mln (waaronder f 74 mln aan schepen en f 63 mln aan vliegtuigen) aan nieuwe uitrusting en munitie ontvangen. Eigen aankoop van één en ander zou een belangrijk hoger bedrag hebben gevegd.

De overige uitgaven in 1955 kunnen, gedeeltelijk geschat, als volgt worden onderverdeeld:

— paraatheidskosten (inclusief de kosten besteed aan de opvoering van de geoefendheid van de mankracht) f	751 mln
waaronder militaire wedden en soldijen	f 328 mln
voeding	67 mln
kleding	59 mln
overige militaire personeelskosten	61 mln
oefenmunitie	42 mln
motorbrandstoffen	69 mln

— kosten van de beleids- en administratieve afdelingen ten departementen	f	29 mln
— kosten voor het op peil houden van het materieel		194 mln
— overige apparaatskosten en diversen		127 mln
waaronder pensioenen	f	54 mln
hydrografie en loodswezen		13 mln
materieelverwerving en beheer, e.d.		
		f 1101 mln

Zoals uit het bovenstaande blijkt, is momenteel nog allerm minst een situatie aanwezig, waarbij van een zekere verstarring zou moeten worden gesproken in dien zin, dat geen middelen meer beschikbaar zouden zijn voor de aanschaf van nieuw materieel. Van het totaal der eigen uitgaven ad rond f 1700 mln werd ruim 35 pct. besteed aan nieuw materieel en oorlogsmunitie, terwijl met inbegrip van het M.D.A.P.-materieel (waardoor eerst een reële vergelijking mogelijk wordt), het nieuw-ontvangen materieel ongeveer 48 pct. belooft van de eigen uitgaven plus buitenlandse hulp.

In de jaren 1956 en 1957 zullen bovengenoemde percentages — onder meer als gevolg van kostenstijgingen — iets teruglopen, doch nog niet in een mate, dat voor deze jaren reeds van verstarring of van een tendens tot „conservering” zou kunnen worden gesproken.

Voor de jaren na 1957 zal de ruimte voor nieuwe investeringen sterk beïnvloed worden door het bedrag van de begrotingen voor de jaren 1957 en volgende, omdat van 1957 af voor het aangaan van nieuwe verplichtingen niet meer beschikt zal kunnen worden over uit vorige begrotingen of tegenwaardefondsen resterende gelden.

Diverse onderwerpen

Militair strafrecht

De ondergetekende stelt er prijs op, allereerst te verklaren, dat hij zich met de strekking van het betoog, weergegeven op blz. 74 van het verslag van de derde studiedag van het Nederlandse Gevangeniswezen 1955 geheel kan verenigen. Hij streeft er dan ook naar om voor de onbevredigende situatie, waarop in dat betoog wordt gedoeld, een aanvaardbare oplossing te vinden. Enkele maanden geleden is door zijn ambtgenoot van Justitie en ondergetekende tezamen een kleine ambtelijke commissie ingesteld, die tot taak heeft te adviseren met betrekking tot enige vraagstukken, samenhangend met het voorlopig justitieel arrest.

Voor wat betreft de vraag of bij de toepassing van het militaire strafrecht genoegzaam rekening wordt gehouden met de veelal jeugdige leeftijd der militaire delinquenten, wijst hij er in de eerste plaats op, dat op grond van de artikelen 1 en 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht de bepalingen van het Kinderstrafrecht in het algemeen ook gelden bij de toepassing van het militaire strafrecht. Voorts zal op het punt van de strafrechtspraak tegen minderjarige militairen uiteraard zoveel mogelijk worden aangesloten bij de wetsontwerpen tot herzie-

ning van het kinderstrafrecht en het kinderstrafprocesrecht, welke thans bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ahangig zijn.

De ondergetekende is er van overtuigd, dat ook de militaire justitie een open oog heeft voor de bijzondere belangen van jeugdige delinquenten.

Chef Staf van de krijgsmacht

De ondergetekende gevoelt geen behoefte aan de benoeming van een chef van de staf van de gehele krijgsmacht. Dat een zodanige functie al elders bestaat en daar onmisbaar wordt geacht, wil nog niet zeggen, dat deze in Nederlandse verhoudingen nodig is. De huidige regeling, waarbij de chefs van staven der drie krijgsmachtdelen in een comité zijn verenigd, welk comité over aangelegenheden, van belang voor de gehele krijgsmacht beraadslaagt en de ondergetekende van advies dient, werkt tot dusver tot volle bevrediging.

Indien te eniger tijd bijzondere bemoeiingen in het internationale verband meer tijd van de voorzitter van het Comité Verenigde Chefs van Staven zouden vragen, zal overwogen dienen te worden, om voor die tijd deze voorzitter te ontlasten van de werkzaamheden van een Chef Staf van het krijgsmachtdeel waartoe hij behoort.

Efficiency

De ondergetekende kan de stellige verzekering geven, dat hij voortdurend met de grootste kracht streeft naar de hoogst mogelijke efficiency, niet alleen in de militaire bureaus, maar in het gehele defensieapparaat.

Synchronisatie van bestellingen

Het is de ondergetekende niet duidelijk wat door verscheidene leden wordt bedoeld met de gebrekkige synchronisatie van verschillende bestellingen zodat het afnemen van bepaalde produkten tot schade van de nijverheid wordt vertraagd, hoewel de aflevering reeds had moeten geschieden.

Indien door deze leden met het vorenstaande bedoeld zou zijn op vertraging in de keuring van afgeleverde produkten, dan kan de ondergetekende mededelen dat zulks zijn volle aandacht heeft.

Hem is niet gebleken dat organen van de militaire departementen terzake in gebreke kunnen worden gesteld.

De Minister van Oorlog en van Marine,

C. STAF.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld de 23ste maart 1956.

WENDELAAR
DE DREU
ALGRA
SASSEN.